

UNIVERZITA KARLOVA V PRAHE

Právnická fakulta

Rigorózná práca

**VYMEDZENIE POJMU „SÚD ČLENSKÉHO ŠTÁTU“
V KONANÍ O PREDBEŽNEJ OTÁZKE PODĽA ČLÁNKU 234
ZES**

Tomáš Urban

Júl 2009

PREHLÁSENIE

Prehlasujem, že som túto rigoróznú prácu spracoval samostatne a že som spôsobom vo vedeckej práci obvyklým vyznačil pramene, z ktorých som pre svoju prácu čerpal.

V Prahe dňa 21. júla 2009

Tomáš Urban

POĎAKOVANIE

Rád by som poďakoval Prof. JUDr. Lubošovi Tichému, CSc. za cenné pripomienky, podnety a pomoc pri vypracovaní tejto práce.

OBSAH

ZOZNAM SKRATIEK	8
ČLÁNOK 234 ZES.....	9
ÚVOD	10
I. KONANIE O PREDBEŽNEJ OTÁZKE PODĽA ČLÁNKU 234 ZES.....	13
1. Význam konania o predbežnej otázke	13
2. Význam pojmu „súd členského štátu“ pre konanie o predbežnej otázke ..	16
II. KOMUNITÁRNA DEFINÍCIA POJMU „SÚD ČLENSKÉHO ŠTÁTU“	18
1. Súd alebo súdny orgán?	18
2. „Súd členského štátu“ ako pojem komunitárneho práva.....	19
3. Funkčné verzus formálne poňatie	20
4. Vývoj pojmu „súd členského štátu“ v judikatúre Súdneho dvora	21
5. Jednotlivé kritéria	22
5.1 Právny základ.....	23
5.2 Stálosť	24
5.3 Obligatórna právomoc	24
5.4 Nezávislosť.....	25
5.5 Spornosť konania	30
5.6 Súdna povaha rozhodnutia.....	32
5.7 Aplikácia platného práva.....	34
6. Kritika kritérií.....	34

III. MIESTNA PRÍSLUŠNOSŤ „SÚDU ČLENSKÉHO ŠTÁTU“	37
1. Súdne orgány členských štátov a iných území	37
2. Súdne orgány nečlenských štátov	38
3. Medzinárodné súdne orgány	39
3.1 Súdny dvor Beneluxu.....	39
3.2 Európsky súd pre ľudské práva	40
3.3 Medzinárodný súdny dvor a Medzinárodný trestný súd	42
IV. PROBLEMATICKÉ PRÍPADY.....	43
1. Existencia šedých zón	43
2. Rozhodcovské orgány.....	43
2.1 Rozhodcovské orgány s obligatórnou jurisdikciou	44
2.2 Rozhodcovské orgány s fakultatívnou jurisdikciou	46
2.3 Preskúmanie rozhodcovského nálezu súdom.....	49
3. Správne orgány.....	49
3.1 Odmietnuté správne orgány	50
3.2 Pripustené správne orgány	51
3.3 Regulačné úrady: úrady pre ochranu hospodárskej súťaže a úrady pre kontrolu verejného obstarávania	52
4. Orgány samosprávnych organizácií.....	58
5. Ďalšie orgány	62
V. „SÚD POSLEDNÉHO STUPŇA“	64
1. Povinnosť predložiť predbežnú otázku	64
2. „Súd posledného stupňa“ ako pojem komunitárneho práva	66
3. Abstraktná verzus konkrétna teória	66
3.1 Abstraktná (inštitucionálna) teória.....	67
3.2 Konkrétna (funkčná) teória	70

3.3	Zhrnutie.....	73
4.	Riadny verzus mimoriadny opravný prostriedok.....	74
4.1	Bežný opravný prostriedok.....	75
4.2	Zvolenie sa odvolať	75
4.2.1	Odvolací súd „súdom posledného stupňa“	76
4.2.2	Najvyšší súd „súdom posledného stupňa“	77
5.	Najvyššie a ústavné súdy	80
VI.	REFORMA SÚDNEHO SYSTÉMU	84
1.	Preťaženosť Súdneho dvora a nutnosť reformy.....	84
2.	Možnosti reformy	85
3.	Reštriktívny výklad pojmu „súd členského štátu“	87
4.	Zrušenie povinnosti podať predbežnú otázku	89
5.	„Súd posledného stupňa“ ako jediný oprávnený subjekt.....	90
5.1	Odmietaný variant.....	90
5.2	Východisko návrhu	92
5.3	Výhody riešenia	92
5.3.1	Šetrenie kapacity Súdneho dvora	92
5.3.2	Rešpektovanie vnútroštátnej súdnej hierarchie	94
5.3.3	Celistvosť systému komunitárneho súdnictva	96
5.4	Nevýhody riešenia.....	97
5.4.1	Procesná neekonomickosť.....	98
5.4.2	Znemožnenie dialógu.....	99
5.4.3	Narušenie koncepcie komunitárneho súdnictva	103
5.4.4	Nezohľadnenie významu pre samotné rozhodnutie	104
5.4.5	Rezignácia na zabezpečenie individuálnej spravodlivosti	106
6.	Záver	107

ZÁVER.....	112
PRÍLOHY	115
1. Začaté, skončené, prebiehajúce konania (2000-2007)	115
2. Charakteristika konaní (2000-2007)	116
3. Začaté konania – oblasť, ktorej sa konanie týka (2007).....	117
4. Charakteristika skončených konaní (2000-2007)	118
5. Skončené konania - rozsudky, uznesenia, stanoviská (2007)	119
6. Skončené konania – dĺžka trvania konaní (2000-2007)	120
7. Charakteristika prebiehajúcich konaní (2000-2007)	121
8. Celkový vývoj súdnej činnosti (1952-2007)	122
9. Podané návrhy na začatie konania o predbežnej otázke (podľa členských štátov a podľa rokov, 1952 - 2007)	124
10. Podané návrhy na začatie konania o predbežnej otázke (podľa členských štátov a podľa súdnych orgánov, 1952 - 2007)	126
ZOZNAM POUŽITÝCH PRAMEŇOV	128
1. Odborné publikácie.....	128
2. Odborné články a príspevky v zborníkoch	129
3. Rozhodnutia Súdneho dvora.....	130
4. Stanoviská generálnych advokátov Súdneho dvora.....	133
5. Rozhodnutia Ústavného súdu Českej republiky	133
6. Rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva	134
7. Rozhodnutia súdov Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska	134
RESUMÉ	135
ZOZNAM KLÚČOVÝCH SLOV	138

ZOZNAM SKRATIEK

- EHP - Európsky hospodársky priestor
- ESD - Súdny dvor Európskych spoločenstiev (Európsky súdny dvor)
- ESLP - Európsky súd pre ľudské práva v Štrasburgu
- EÚ - Európska únia
- EZVO - Európske združenie voľného obchodu
- ZES - Zmluva o založení Európskeho spoločenstva
- ZEU - Zmluva o Európskej únii

ČLÁNOK 234 ZES

Súdny dvor má právomoc vydať predbežný nález o otázkach, ktoré sa týkajú:

- a) výkladu tejto zmluvy;
- b) platnosti a výkladu aktov orgánov Spoločenstva a ECB;
- c) výkladu štatútov orgánov zriadených aktom Rady, ak to tak tieto štatúty stanovujú.

Ak sa takáto otázka položí v konaní pred súdom členského štátu a tento súdny orgán usúdi, že rozhodnutie o nej je nevyhnutné pre vydanie jeho rozhodnutia, môže sa obrátiť na Súdny dvor, aby o nej rozhodol.

Ak sa takáto otázka položí v konaní pred súdom členského štátu, proti ktorého rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok podľa vnútroštátneho práva, je tento súdny orgán povinný obrátiť sa na Súdny dvor.

„Ako obecné pravidlo by malo platiť, že konanie o predbežnej otázke môže byť zahájené iba súdnymi orgánmi v konaniach, v ktorých rozhodujú spory realizáciou ich právomoci vydať rozsudok. Ako výnimka je konanie v prípade správnych orgánov prípustné iba vtedy, pokiaľ nie je dostupný iný prostriedok nápravy a za podmienky, že sú poskytnuté záruky nezávislosti a sporného charakteru konania.“

Dámaso Ruiz-Jarabo Colomer, generálny advokát ESD¹

ÚVOD

Čo sa stane, ak sa do Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva vloží stručné ustanovenie, že predbežnú otázku Súdnemu dvoru môže položiť „súd členského štátu“ a ďalej sa tento pojem nijako nerozvádza? Výsledkom je, že sa v celej Európskej únii vyrojí nekonečné množstvo subjektov viac či menej súdneho charakteru, ktoré sa Súdnemu dvoru opýtajú, či aj oni nie sú oným „súdom členského štátu“. Napokon si teda bremeno definície komunitárneho pojmu vytvoreného článkom 234 ZES na seba vezme Súdny dvor, vo svojej judikatúre sa otázkou predkladajúceho subjektu začne zaoberať ako do hĺbky tak aj do šírky, množstvo judikátov rastie a postupne ESD vytvorí súbor kritérií, ktoré by mal každý vnútroštátny orgán, ktorý chce Súdnemu dvoru predložiť predbežnú otázku, spĺňať. Taktiež sa objaví pásma akejsi šedej zóny, v ktorej budú stáť národné kvázi-súdne orgány a ktoré budú čakať, či ich ESD podradí

---

¹ Stanovisko generálneho advokáta Ruiz-Jarabo Colomera vo veci C-17/00 *De Coster* [2001] ECR I-9445, bod 95

alebo nepodradí pod onen magický pojem a či budú aj oni nositeľmi privilégia pýtať sa Súdneho dvora predbežné otázky.

Ako sa Súdny dvor s tak náročnou úlohou popasuje? Ustojí tento tlak a dokáže byť vo svojich rozhodnutiach exaktný a konzistentný? Bude schopný vytvoriť jasnú definíciu pojmu „súd členského štátu“ podľa článku 234 ZES a vo svojej judikatúre nakresliť hrubú čiaru, ktorá zreteľne oddelí privilegované súdne orgány od tých ostatných? A je to vôbec možné, alebo je to len nedosiahnuteľný ideál a existencia šedých zón bude sprevádzať tento pojem aj naďalej?

To zaujímalo aj mňa a preto som sa v tejto práci rozhodol pustiť do analýzy toho, čo sa skrýva za strohou formuláciou „súd členského štátu“, akú má tento pojem históriu, ako vznikol a s akými problémami sa vďaka nemu Súdny dvor a národné súdne orgány stretávajú. Prirodzene, nepovšimnutý stranou nenechám stáť ani pojem „súd posledného stupňa“,² definujúci orgán, ktorý je nielen oprávnený, ale dokonca povinný obrátiť sa s predbežnou otázkou na Súdny dvor a ktorý sa s pojmom „súd členského štátu“ nevyhnutne spája. Na záver sa pustím do analýzy a zhodnotenia riešení, ktoré sa snažia o reformu komunitárneho súdnictva práve cestou modifikácie definície subjektu, ktorý smie, či musí predbežnú otázku Súdnemu dvoru položiť. Bez pohľadu do budúcnosti by totiž táto práca nebola úplná.

Pri písaní práce som vychádzal z domácej a bohatej zahraničnej literatúry, ale hlavným zdrojom mojich poznatkov boli predovšetkým rozsudky Súdneho dvora. Inšpirujúce boli taktiež stanoviská generálnych advokátov Súdneho dvora, ktorí sa častokrát dostali s ESD do názorovej polemiky. Bolo potom veľmi zaujímavé a miestami dokonca až napínavé, byť svedkami ich vzájomnej

---

² Súd členského štátu, proti ktorého rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok podľa vnútroštátneho práva (odstavec 3 článku 234 ZES)

diskusie, právnej argumentácie a nezriedka aj pichľavých poznámok a básnických metafor z pera generálnych advokátov.³

V českej odbornej literatúre bol pojem „súdu členského štátu“ už niekoľkokrát podrobne analyzovaný. Ale, celkom logicky, bol rozoberaný predovšetkým s ohľadom na praktické otázky, ktoré v súvislosti s kladením predbežnej otázky Súdnemu dvoru vyvstávajú v národnom prostredí a preto je jej cieľom častokrát nájsť odpoveď na otázku, ktorý český orgán je „súdom členského štátu“. Táto práca sa naopak týmto pojmom bude zaoberať z rýdzo komunitárneho pohľadu a špecifiká českej národnej úpravy ponechá pre tentokrát stranou.

Pri písaní rigorózneho som mal po celý čas na pamäti skutočnosť, že tematika „súdu členského štátu“ je zdrojom mnohých polemík a debát medzi odbornou verejnosťou. Preto táto práca rešpektuje rôznorodosť názorov na niektoré problémy a snaží sa o predstretie viacerých uhlov pohľadu tak, aby si čitateľ mohol následne utvoriť sám predstavu o skúmanej problematike. Tam, kde som to považoval za vhodné, zároveň uvádzam svoj vlastný názor, komentár a prípadné kritické poznámky či návrhy.

---

³ Napríklad s obľubou citované stanovisko generálneho advokáta Ruiz-Jarabo Colomera vo veci C-17/00 *De Coster* [2001] ECR I-9445, bod 14, v ktorom konštatuje, že: „*judikatúra Súdného dvora v tejto oblasti je kazuistická, veľmi elastická a nepríliš vedecká a s tak hrubým rámcom, že i predbežná otázka, ktorú by predložil Sancho Panza ako guvernér ostrova Barataria, by bola prijatá.*“

I. KAPITOLA

KONANIE O PREDBEŽNEJ OTÁZKE PODĽA ČLÁNKU 234 ZES

1. VÝZNAM KONANIA O PREDBEŽNEJ OTÁZKE

Len ťažko je možné preceniť vplyv, ktorý mali na vývoj európskej integrácie odpovede Súdneho dvora Európskych spoločenstiev (ďalej Súdny dvor) na predbežné otázky pokladané súdmi členských štátov.⁴ Konanie o predbežnej otázke je hlavným motorom európskej právnej integrácie,⁵ je chrbtovou kosťou komunitárneho súdnictva.⁶

V prvom rade dokumentuje význam tohto inštitútu skutočnosť, že drvivá väčšina dôležitých princípov komunitárneho práva formulovaná Súdnym dvorom bola vyjadrená v rozsudkoch iniciovaných na základe predbežnej otázky.⁷ V rámci tejto formy konania boli prejednávané pre komunitárne právo tak zásadné prípady ako napríklad *Van Gend en Loos*,⁸ *Costa v. ENEL*,⁹ *Defrenne v. Sabena*,¹⁰ *Francovich*,¹¹ *Von Colson and Kamann*¹² a iné.

---

⁴ Edward, D. *National Courts – the Powerhouse of Community Law*. in: Bell, J., Dashwood, A., Speancer, J., Ward, A., (editors). *The Cambridge Yearbook of European Legal Studies, Volume Five 2002-2003*. Oxford: Hart Publishing, 2004, str. 1-13

⁵ Bobek, M. *Porušení povinnosti zahájit řízení o předběžné otázce podle článku 234 (3) SES*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, str. 7

⁶ Bobek, M., Komárek, J., Passer, J., M., Gillis, M. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde Praha, a.s., 2005, str. 1

⁷ Steiner, J., Woods, L. *Textbook on EC Law*. 8th edition. London: Blackstone, 2003, str. 544

⁸ Vec 26/62 *Van Gend en Loos v. Administratie der Belastingen* [1963] ECR 3

⁹ Vec 6/64 *Costa v. ENEL* [1964] ECR 1141

¹⁰ Vec 43/75 *Defrenne v. Sabena (No. 2)* [1976] ECR 455

¹¹ Vec C-6/90 *Francovich and Bonifaci* [1991] ECR I-5357

Po vzniku Súdu prvej inštancie tvorí agendu Súdneho dvora viac ako päťdesiat percent prípadov prejednávaných na základe podanej predbežnej otázky.¹³

Konanie o predbežnej otázke je špecifickým inštitútom, ktorý má charakter zvláštneho nesporného konania a vo svojej podstate je toto konanie konaním medzitýmnym. Otázky položené Súdnemu dvoru v tomto konaní sú teda otázkami predbežnými, na ktorých výrazne závisí rozhodnutie vo veci samej.¹⁴

Cieľom tohto konania je dosiahnutie jednotného výkladu a aplikácie komunitárneho práva, ako aj poskytnutie akejsi pomocnej ruky, takpovediac „autoritatívnej“ pomoci sudcovi národného súdu. Je to teda jeden z nástrojov zabezpečujúcich jednotu a konzistentnosť výkladu a aplikácie komunitárneho práva.¹⁵

Taktiež je to významný nástroj individuálnej súdnej ochrany, ktorý zabraňuje národnému súdu, aby aplikoval neplatnú normu komunitárneho práva, či aplikoval normy národného práva, ktoré mali byť nahradené komunitárnymi predpismi.¹⁶

---

¹² Vec 14/83 *Von Colson and Kamann* [1984] ECR 1891

¹³ Steiner, J., Woods, L. *Textbook on EC Law*. 8th edition. London: Blackstone, 2003, str. 544;

Príloha číslo 7 Charakteristika prebiehajúcich konaní (2000-2007)

¹⁴ Tichý, L., Arnold, R., Svoboda, P., Zemánek, J., Král, R. *Evropské právo*. 3. vydání. Praha: C.H.Beck, 2006, str. 376-377

¹⁵ Bobek, M., Komárek, J., Passer, J., M., Gillis, M. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde Praha, a.s., 2005, str. 2

¹⁶ Tichý, L. *Řízení o předběžné otázce před ESD a české soudy: subjekty, předmět a následky*. in: Ústavní soud ČR: *Řízení o předběžné otázce a národní soudy*. Sborník příspěvků z konference pořádané Ústavním soudem České republiky v Brně dne 3. prosince 2004. Praha: Ústavní soud České republiky, 2005, str. 59

Bolo by chybou chápať konanie o predbežnej otázke ako akúsi formu odvolania. Toto konanie má skôr charakter dialógu medzi komunitárnym sudcom a sudcom národným, zdôraznený je tu vzťah spolupráce.¹⁷

Význam predbežnej otázky spočíva taktiež v tom, že nedochádza iba k „transferu práva“ z Luxemburgu do členských štátov či naopak, ale ide o určitý prenos hodnôt, myšlienok, spôsobu právnej argumentácie a taktiež o tvorbu komunitárneho práva, formulovanie jeho princípov. Je to akýsi spojovník medzi dvoma právnymi poriadkami, dvoma normatívnymi svetmi a taktiež medzi dvoma druhmi súdov – nadnárodným Súdny dvorom a súdmi členských štátov.¹⁸ Inštitút predbežnej otázky umožňuje priamu komunikáciu Súdneho dvora so súdmi členských štátov a zapojuje tak vnútroštátnu justíciu priamo a intenzívne do procesu európskej integrácie.¹⁹

Je nutné poznamenať, že pre konanie o predbežnej otázke existuje v primárnom práve Európskeho spoločenstva a Európskej únie trojitá úprava, kde článok 234 ZES predstavuje obecnú úpravu. Zvláštna forma konania o predbežnej otázke je upravená v článku 68 ZES. Tá sa týka konania o predbežnej otázke vzťahujúcej sa na vízovú, azylovú a prisťahovaleckú politiku. Taktiež je predbežné konanie upravené v článku 35 Zmluvy o Európskej únii, ktorý zakotvuje právomoc Súdneho dvora rozhodovať o predbežných otázkach týkajúcich sa platnosti a výkladu rámcových rozhodnutí, rozhodnutí o výklade dohovorov vypracovaných podľa hlavy VI ZEU a o platnosti výkladu opatrení na vykonanie rozhodnutí.

---

¹⁷ Vec 13/61 *De Geus en Uitdenbogerd v. Bosch and others* [1962] ECR 89

¹⁸ Bobek, M., Komárek, J., Passer, J., M., Gillis, M. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde Praha, a.s., 2005, str. 4

¹⁹ Šlosarčík, I. *Evropský soudní dvůr a předběžná otázka podle čl. 234 SES*. in: *Projekt Team Europe*. Praha: Institut pro evropskou politiku EUROPEUM, 2005

2. VÝZNAM POJMU „SÚD ČLENSKÉHO ŠTÁTU“ PRE KONANIE O PREDBEŽNEJ OTÁZKE

Pre zásadný inštitút, ktorým sa konanie o predbežnej otázke stalo, je nevyhnutné definovať subjekt, ktorý je oprávnený predbežnú otázku položiť. To znamená zodpovedať základnú otázku: ktorý národný orgán je oprávnený sa pýtať? Otázku: kto je „súdom členského štátu“ podľa článku 234 ZES? Na prvý pohľad sa odpoveď nejaví byť nijako zvlášť zložitá. Ale keďže ide o pojem komunitárneho práva,²⁰ ktorý sa len čiastočne prekrýva s definíciami súdov či tribunálov vo vnútroštátnom práve členských zemí,²¹ v praxi sa vyskytuje mnoho národných orgánov, u ktorých je subsumpcia pod pojem „súd členského štátu“ často komplikovaným právnym problémom.²²

Ale okrem určenia subjektu, ktorý je oprávnený položiť ESD predbežnú otázku podľa článku 234 ZES je potrebné bezpečne označiť aj subjekt, ktorý má nielen možnosť, ale dokonca povinnosť túto otázku Súdnemu dvoru položiť. To znamená zodpovedať si ďalšiu otázku: ktorý národný orgán je povinný sa pýtať? Takýto subjekt je definovaný v treťom odstavci článku 234 ZES ako „súd členského štátu, proti ktorého rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok podľa vnútroštátneho práva“, niekedy skratkovito označovaný ako „súd posledného stupňa“, či „súd poslednej inštancie“. Aj tento pojem je pojmom práva komunitárneho a preto opäť nie je možné pri jeho výklade automatické reflektovanie ustanovení národných právnych poriadkov jednotlivých členských

---

²⁰ Vec 43/71 *Politi v. Ministero delle finanze* [1971] ECR 1039

²¹ Šlosarčík, I. *Evropský soudní dvůr a předběžná otázka podle čl. 234 SES*. in: *Projekt Team Europe*. Praha: Institut pro evropskou politiku EUROPEUM, 2005

²² Craig, P., Búrca, de, G. *EU Law: Text, Cases, and Materials*. 3rd edition. Oxford: Oxford University Press, 2003, str. 437

štátov, ale subsumpcia konkrétneho orgánu pod tento pojem môže byť jedine výsledkom hlbšej analýzy.

A preto vyriešenie otázky, ktorý orgán je oprávnený, poprípade povinný, položiť Súdnemu dvoru predbežnú otázku a teda ktorý orgán má možnosť, poprípade povinnosť, viesť s komunitárnym súdom onen dialóg ohľadom výkladu a platnosti komunitárneho práva, dialóg, ktorý je pre toto konanie tak typický, má pre konanie o predbežnej otázke podľa článku 234 ZES kľúčový význam.

II. KAPITOLA

KOMUNITÁRNA DEFINÍCIA POJMU „SÚD ČLENSKÉHO ŠTÁTU“

1. SÚD ALEBO SÚDNY ORGÁN?

Návrh na zahájenie konania o predbežnej otázke je podľa článku 234 ZES oprávnený podať „súd členského štátu“. Ako som už naznačil vyššie, bezpečné určenie ktorý orgán je oným „súdom“ môže činiť v praxi značné problémy. No bez vyriešenia tejto otázky nie je možné konanie o predbežnej otázke zahájiť,²³ určenie tohto orgánu je vskutku *conditio sine qua non* ďalšieho postupu.²⁴

Avšak vymedzenie pojmu „súd“ nie je celkom jednoznačné a jeho ponímanie je odlišné nielen v jednotlivých právnych poriadkoch členských zemí, ale takisto aj v dokumentoch práva medzinárodného.²⁵

V rôznych jazykových mutáciách Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva sa totiž stretávame s čiastočne rôznymi verziami znenia článku 234 ZES. Anglické znenie, ako jediné, používa pri definícii tohto pojmu dva termíny - hovorí totiž o „*court or tribunal*“. Ostatné jazyky Spoločenstva používajú jediný termín: francúzske znenie pojem „*jurisdiction*“, talianske „*giurisdizione*“, nemecké

---

²³ Vec C-355/89 *Department of Health and Social Security v. Barr and Montrose Holdings* [1991] ECR I-3479

²⁴ Craig, P., Búrca, de, G. *EU Law: Text, Cases, and Materials*. 3rd edition. Oxford: Oxford University Press, 2003, str. 437

²⁵ Stehlík, V. *Řízení o předběžné otázce v komunitárním právu*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, str. 19

„Gericht“, španielske „*órgano jurisdiccional*“, holandské „*rechterliche Instantie*“.²⁶ Český preklad používa výraz „*soud členského státu*“. Rovnako aj slovenská verzia používa výraz „*súd členského štátu*“.

Nemožno teda chápať orgán, ktorý je oprávnený navrhnuť zahájenie konania o predbežnej otázke, striktne ako „*súd*“ v zmysle národného práva, ale ponímať ho skôr v širšom zmysle ako „*súdny orgán*“, ktorý bol postupne definovaný v judikatúre Súdneho dvora a ktorého pojem má svoj konkrétny obsah ako pojem komunitárneho práva.

Z uvedeného je potom zrejmé, že v záujme konzistentného výkladu pojmu „*súd členského štátu*“ nemohol byť Súdny dvor odkázaný na národnú interpretáciu tohto pojmu, ale musel sa s týmto problémom vysporiadať sám. Učinil tak na základe autonómnosti konceptu tohto pojmu, ako ukážem v nasledujúcom oddieli.

2. „*SÚD ČLENSKÉHO ŠTÁTU*“ AKO POJEM KOMUNITÁRNEHO PRÁVA

Ustanovenie článku 234 ZES má v rozsahu svojej pôsobnosti prednosť pred úpravou členských štátov. Ide totiž o typické pravidlo komunitárneho práva, ktoré upravuje vzťah národného a komunitárneho práva a teda aj vzťah národných a komunitárnych orgánov.²⁷ Preto logicky Súdny dvor opakovane konštatoval, že pojem „*súd členského štátu*“ podľa článku 234 ZES je pojmom

---

²⁶ Anderson, D., Demetriou, M. *References to the European Court*. 2nd edition. London: Sweet & Maxwell, 2002, str. 31

²⁷ Tichý, L. *Řízení o předběžné otázce před ESD a české soudy: subjekty, předmět a následky*. in: *Ústavní soud ČR: Řízení o předběžné otázce a národní soudy. Sborník příspěvků z konference pořádané Ústavním soudem České republiky v Brně dne 3. prosince 2004*. Praha: Ústavní soud České republiky, 2005, str. 60

komunitárneho práva.²⁸ V dôsledku toho nie je možné pri interpretácii ani pri aplikácii ustanovenia článku 234 ZES prihliadať k národným predpisom, ktoré by boli s týmto ustanovením v rozpore.

Túto skutočnosť dokumentuje aj prípad *Dorsch Consult*,²⁹ kde nemecká legislatíva považovala Spolkový kontrolný výbor pre verejné obstarávanie (*Vergabeüberwachungsausschuß des Bundes*) za „súd členského štátu“ v zmysle článku 234 ZES. Napriek tomu Súdny dvor vzal túto skutočnosť do úvahy iba ako číry fakt a pre svoje potreby previedol vlastnú analýzu tejto inštitúcie.

3. FUNKČNÉ VERZUS FORMÁLNE POŇATIE

Súdnemu dvoru sa pri výklade komunitárneho pojmu „súd členského štátu“ ponúkali dve rôzne cesty, ktorými sa mohol vydať. Mohol buď zvoliť prístup formálny (nazývaný aj inštitucionálny alebo organický) alebo prístup funkčný.³⁰

Podstata formálneho prístupu spočíva v skúmaní, či orgán, ktorý sa obrátil na Súdny dvor s návrhom na zahájenie predbežnej otázky, je obecnou integrálnou súčasťou sústavy národných súdov tak, ako je upravená vnútroštátnym právom.³¹ Tento prístup predstavuje najjednoduchšie riešenie a ak by sa Súdny dvor vydal

---

²⁸ Vec C-24/92 *Corbiau v. Administration des contributions* [1993] ECR I-1277, bod 15, Vec 246/80 *Broekmeulen v. Huisarts Registratie Commissie* [1981] ECR 2311, bod 17, Vec C-195/98 *Österreichischer Gewerkschaftsbund* [2000] ECR I-10497, bod 24

²⁹ Vec C-54/96 *Dorsch Consult Ingenieursgesellschaft v. Bundesbaugesellschaft Berlin* [1997] ECR I-4961, body 20, 22 a násl.

³⁰ Schermers, H., G., Waelbroeck, D., F. *Judicial Protection in the European Union*. 6th edition, Hague/London/New York: Kluwer Law International, 2001, str. 255-257

³¹ Stehlík, V. *Řízení o předběžné otázce v komunitárním právu*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, str. 21

touto cestou, nebolo by nutné ďalej skúmať charakter konkrétneho konania pred národným orgánom.

Súdny dvor ale zvolil cestu funkčného poňatia „súdu členského štátu“ a v každom individuálnom prípade sa pýta, či predkladajúci vnútroštátny orgán skutočne funguje ako orgán súdny.³² Tento prístup vyžaduje podrobnú analýzu vnútroštátnych orgánov, ich štatútov, charakteru konania, postavenia strán, rozhodnutia vo veci, atď.

4. VÝVOJ POJMU „SÚD ČLENSKÉHO ŠTÁTU“ V JUDIKATÚRE SÚDNEHO DVORA

Ako už bolo spomenuté, orgánom, ktorý je oprávnený podať návrh na zahájenie konania o predbežnej otázke podľa článku 234 ZES je „súd členského štátu“. Ustanovenie článku 234 ZES však už ďalej nešpecifikuje, podľa akých kritérií je možno onen oprávnený orgán identifikovať. S týmto problémom sa preto musel Súdny dvor pri interpretácii článku 234 ZES a pri tvorbe konceptu „súdu členského štátu“ vo svojej rozhodovacej činnosti sám vysporiadať.

Avšak, ako sa dalo čakať, Súdny dvor neposkytol ucelenú definíciu tohto pojmu, ale vo svojich rozhodnutiach vytvoril súbor kritérií, ktoré aplikuje v jednotlivých prípadoch. Podľa nich testuje konkrétny orgán v každom individuálnom prípade a práve na základe týchto kritérií nachádza odpoveď na otázku, či predkladajúci vnútroštátny orgán skutočne funguje ako orgán súdny.

---

³² Bobek, M., Komárek, J., Passer, J., M., Gillis, M. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde Praha, a.s., 2005, str. 27

5. JEDNOTLIVÉ KRITÉRIA

Kritéria pre posúdenie, či sa v prípade národného orgánu jedná o „súd členského štátu“ pre účely článku 234 ZES, boli Súdny dvorom identifikované postupne. Súdny dvor sa s týmto problémom musel vysporiadať už vo svojich ranných rozsudkoch a prvá päťka kritérií bola formulovaná v roku 1966 v rozsudku *Vaassen-Goebbels*:³³

- orgán musí byť vytvorený na základe práva (*established by law*),
- orgán musí byť stály (*permanent*),
- orgán musí mať obligatórnu právomoc (*obligatory jurisdiction*),
- spornosť konania - orgán musí rozhodovať nejaký spor (*inter partes*),
- orgán sa musí pri svojom rozhodovaní riadiť platnými právnymi predpismi (*application of rules of law*).

Neskôr došlo k doplneniu aj ďalších kritérií, ako napríklad v rozsudku *Pretore di Salò*,³⁴ v ktorom Súdny dvor doplnil šieste kritérium a to o požiadavku nezávislosti vnútroštátnej inštitúcie (*independence*). Všetky podmienky sa v judikatúre deväťdesiatych rokov dvadsiateho storočia ustálili a boli zhrnuté v rozsudku *Dorsch Consult*,³⁵ ktorý je dodnes najvýznamnejším a vedúcim rozhodnutím týkajúcim sa tejto otázky.³⁶

---

³³ Vec 61/65 *Vaassen-Goebbels v. Beambtenfonds voor het Mijnbedrijf* [1966] ECR 377

³⁴ Vec 14/86 *Pretore di Salò* [1987] ECR 2545

³⁵ Vec C-54/96 *Dorsch Consult Ingenieursgesellschaft v. Bundesbaugesellschaft Berlin* [1997] ECR I-4961, ale aj iné rozhodnutia Súdneho dvora, ako napríklad Vec C-134/97 *Victoria Film* [1998] ECR I-7023, či z aktuálnejších rozhodnutí je to Vec C-53/03 *Syfait and others* [2005] ECR I-4609

³⁶ Anderson, D., Demetriou, M. *References to the European Court*. 2nd edition. London: Sweet & Maxwell, 2002, str. 32

„Súdom členského štátu“ podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora je teda národný orgán, ktorý:

- má právny základ (*established by law*),
- je stály (*permanent*),
- má obligatórnu právomoc (*obligatory jurisdiction*),
- je nezávislý (*independent*),
- rozhoduje v spornom konaní (*inter partes*),
- ktorého rozhodnutie má povahu súdneho rozhodnutia (*decision of a judicial nature*) a
- pri svojom rozhodovaní sa riadi platnými právnymi predpismi (*application of rules of law*).

5.1 PRÁVNY ZÁKLAD

Požiadavka, aby bol predkladajúci súdny orgán zriadený na základe práva nebýva problematickým kritériom a Súdny dvor sa ňou spravidla príliš do hĺbky nezaobrá. Väčšinou sa obmedzí na číre zistenie, či má ustanovenie a činnosť danej inštitúcie podklad v národnom práve.

Ako dokumentuje rozhodnutie v prípade *Dorsch Consult*,³⁷ Súdnemu dvoru postačí zistenie, že vo vnútroštátnej legislatíve je zmienka o existencii konkrétneho orgánu, národné právo nemusí ďalej ani detailne stanoviť konkrétne právomoci predkladajúceho orgánu.

---

³⁷ Vec C-54/96 *Dorsch Consult Ingenieursgesellschaft v. Bundesbaugesellschaft Berlin* [1997] ECR I-4961, bod 25

5.2 STÁLOSŤ

Rovnako ako kritérium právneho základu predkladajúcej inštitúcie, ani podmienka stálej činnosti nečiní Súdnemu dvoru nijaké väčšie problémy a jej obsah je zrejмый.

Súdny dvor chápe už od rozsudku vo veci *Vaassen-Goebbels*³⁸ tieto dve kritéria v určitej spojitosti. Cieľom je predovšetkým odlišiť riadne ustanovené a trvalé inštitúcie od orgánov konštituovaných *ad hoc* (ako napríklad rôzni rozhodcovia, rozhodcovské tribunály a pod).³⁹

Žiadne z týchto dvoch kritérií nebolo nikdy onou požiadavkou, ktorej nesplnenie by rozhodlo o odmietnutí návrhu na zahájenie konania o predbežnej otázke.⁴⁰

5.3 OBLIGATÓRNA PRÁVOMOC

Súdny dvor skúma pri podmienke obligatórnej právomoci (označovanej aj ako obligatórna jurisdikcia, či obligatórna rozhodovacia právomoc) dva faktory.

Po prvé, či majú strany sporu právo a zároveň povinnosť predložiť k rozhodnutiu svoj spor danému vnútroštátnemu orgánu. Povinné predloženie sporu znamená nemožnosť iného právneho riešenia sporu, teda že sa prípadný

---

³⁸ Vec 61/65 *Vaassen-Goebbels v. Beambtenfonds voor het Mijbedrijf* [1966] ECR 377

³⁹ Bobek, M., Komárek, J., Passer, J., M., Gillis, M. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde Praha, a.s., 2005, str. 28

⁴⁰ Anderson, D., Demetriou, M. *References to the European Court*. 2nd edition. London: Sweet & Maxwell, 2002, str. 32

žalobca bez súhlasu druhej strany nemôže obrátiť na iný orgán.⁴¹ To bolo Súdny dvorom konštatované aj v rozsudku *Dorsch Consult*.⁴² Nedostatok splnenia tejto prvej podmienky obligatórnej jurisdikcie u vnútroštátneho orgánu bol jedným z dôvodov, pre ktoré Súdny dvor v prípade *Nordsee*⁴³ odmietol pripustiť položenú predbežnú otázku.

Po druhé, obligatórna právomoc znamená, že pre strany sporu je rozhodnutie daného orgánu záväzné, teda má povahu autoritatívneho výroku, ktorým sú strany povinné sa riadiť, ako bolo konštatované Súdny dvorom napríklad v prípade *Dorsch Consult*,⁴⁴ či v spojenom prípade *Gabalfrisa*.⁴⁵ Pochopiteľne, to nevyklučuje ďalší inštančný postup vo veci, napríklad v rámci opravných prostriedkov k vyššie postavenému orgánu.⁴⁶

5.4 NEZÁVISLOSŤ

Požiadavka nezávislosti predkladajúceho národného súdneho orgánu už prináša v judikatúre Súdneho dvora pestrejšiu paletu rozhodnutí a diskusií. Nezávislosť by sa totiž mala týkať jednak orgánu ako takého a jednak jeho členov.

---

⁴¹ Bobek, M., Komárek, J., Passer, J., M., Gillis, M. *Predbežná otázka v komunitárnom právu*. Praha: Linde Praha, a.s., 200, str. 28

⁴² Vec C-54/96 *Dorsch Consult Ingenieursgesellschaft v. Bundesbaugesellschaft Berlin* [1997] ECR I-4961, bod 28

⁴³ Vec 102/81 *Nordsee v. Reederei Mond* [1982] ECR 1095

⁴⁴ Vec C-54/96 *Dorsch Consult Ingenieursgesellschaft v. Bundesbaugesellschaft Berlin* [1997] ECR I-4961, bod 29

⁴⁵ Spojená vec C-110/98 až C-147/98 *Gabalfrisa and others* [2000] ECR I-1577, bod 37

⁴⁶ Vec C-54/96 *Dorsch Consult Ingenieursgesellschaft v. Bundesbaugesellschaft Berlin* [1997] ECR I-4961, bod 29

Inými slovami sa teda po prvé vyžaduje, aby súdny orgán bol nezávislou treťou stranou sporu. Súdny dvor tu predovšetkým skúma či predkladajúci orgán vystupuje ako nezávislá tretia osoba voči správnej autorite, ktorá učinila rozhodnutie, ktoré je predmetom sporu.⁴⁷

Po druhé sa vyžaduje nezávislosť členov predkladajúcej inštitúcie. Tu je predmetom skúmania zloženie orgánu, spôsob ustanovovania a odvolávania členov z funkcie, spôsob ich práce a viazanosť členov príkazmi.⁴⁸

Problém predstavuje nekonzistentnosť prístupu ESD k tomuto kritériu. Súdny dvor totiž niekedy aplikuje pri kritériu nezávislosti predkladajúceho súdneho orgánu obidva požiadavky súčasne, teda ako nezávislosť orgánu samotného, tak aj nezávislosť jeho členov. A naopak, v niektorých prípadoch aplikuje tieto kritéria alternatívne a postačuje mu splnenie jedinej požiadavky z dvoch, aby považoval orgán za nezávislý.⁴⁹

Vo všeobecnosti je badať v koncepcionom prístupe generálnych advokátov a Súdneho dvora určitý rozdiel. Kým generálni advokáti sú v požiadavke nezávislosti súdneho orgánu striktnejší a prísnejší, Súdnemu dvoru mnohokrát postačia u predkladajúcej inštitúcie aspoň minimálne znaky nezávislosti a je ochotný akceptovať predloženie predbežnej otázky aj orgánmi, ktoré sa svojou štruktúrou a činnosťou podobajú skôr orgánom správnym, než súdnym. To bolo kritizované aj generálnym advokátom Ruiz-Jarabo Colomerom v jeho stanovisku

---

⁴⁷ Vec C-407/98 *Abrahamsson and Anderson* [2000] ECR I-5539, bod 36-37

⁴⁸ Vec C-54/96 *Dorsch Consult Ingenieursgesellschaft v. Bundesbaugesellschaft Berlin* [1997] ECR I-4961, bod 36

⁴⁹ Anderson, D., Demetriou, M. *References to the European Court*. 2nd edition. London: Sweet & Maxwell, 2002, str. 34

k prípadu *De Coster*.⁵⁰ Tento rozdiel v prístupe generálnych advokátov a Súdneho dvora demonštrujem na rozhodnutiach v prípadoch *Dorsch Consult*⁵¹ a *Gabalfrisa*.⁵²

Prípade *Dorsch Consult*

V prípade *Dorsch Consult*⁵³ predbežnú otázku vzniesol Spolkový kontrolný výbor pre verejné obstarávanie (*Vergabeüberwachungsausschuss des Bundes*), ktorý pôsobí v rámci Spolkového úradu pre ochranu hospodárskej súťaže. Generálny advokát Tesaurio⁵⁴ vo svojom stanovisku poukázal na viacero skutočností, ktoré naznačovali nedostatok splnenia požiadavku nezávislosti. Spolkovému kontrolnému výboru pre verejné obstarávanie napríklad vytýkal, že je súčasťou orgánu výkonnej moci, že aj členovia samotného výboru sú zároveň členmi Spolkového úradu pre ochranu hospodárskej súťaže a že sú menovaní a odvolávaní predsedom úradu. Ďalej zdôraznil skutočnosť, že výbor prijíma vlastné procesné pravidlá, poukázal na neexistenciu sporného prvku v jeho konaní a na neexistenciu akýchkoľvek minimálnych funkčných požiadaviek charakterizujúcich súdny orgán. Generálny advokát Tesaurio preto nepokladal predkladajúci orgán za „súd členského štátu“ podľa článku 234 ZES.

Súdny dvor ale nepovažoval stanovisko generálneho advokáta za smerodajné a položenú predbežnú otázku prijal. Pritom poukázal na nestrannosť

---

⁵⁰ Stanovisko generálneho advokáta Ruiz-Jarabo Colomera vo veci C-17/00 *De Coster* [2001] ECR I-9445, bod 19-28

⁵¹ Vec C-54/96 *Dorsch Consult Ingenieursgesellschaft v. Bundesbaugesellschaft Berlin* [1997] ECR I-4961

⁵² Spojená vec C-110/98 až C-147/98 *Gabalfrisa and others* [2000] ECR I-1577

⁵³ Vec C-54/96 *Dorsch Consult Ingenieursgesellschaft v. Bundesbaugesellschaft Berlin* [1997] ECR I-4961

⁵⁴ Stanovisko generálneho advokáta Tesaura vo veci C-54/96 *Dorsch Consult Ingenieursgesellschaft v. Bundesbaugesellschaft Berlin* [1997] ECR I-4961

kontrolného výboru, ktorú vyžadovala nemecká legislatíva a na zodpovednosť výboru za vlastné rozhodnutia.

Spojený prípad *Gabalfrisa*

V spojenom prípade *Gabalfrisa*,⁵⁵ kde predbežnú otázku položil Obvodný hospodársko-správny tribunál (*Tribunal Económico-Administrativo Regional de Catalunya*) poukázal generálny advokát Saggio⁵⁶ na súvislosť kritéria nezávislosti a kritéria spornosti konania (*inter partes*), o ktorom pojednám v ďalšom pododdiely. Generálny advokát, podobne ako v prípade *Dorsch Consult*,⁵⁷ skúmal úzku previazanosť predkladajúceho orgánu so štátnou správou. Kritizoval nedostatočné záruky pri menovaní a odvolávaní členov tribunálu, analýze podrobil aj existenciu možnosti *ex offio* zrušiť neplatné správne akty.

Súdny dvor ale opäť zvolil rozvoľnenejší prístup, konštatoval dostatočné oddelenie činností a rozhodovacej voľnosti a položenú otázku sa rozhodol prijať.

Prípad *Syfait*

Na druhej strane, je nutné poznamenať, že ako každá generalizácia, ani táto neplatí bez výnimky. Napríklad v prípade *Syfait*⁵⁸ sa uplatnila presne opačná schéma, než v hore popisovaných prípadoch. Predkladajúcim orgánom tu bola grécka Komisia pre hospodársku súťaž (*Epitropi Antagonismou*). Generálny

---

⁵⁵ Spojená vec C-110/98 až C-147/98 *Gabalfrisa and others* [2000] ECR I-1577

⁵⁶ Stanovisko generálneho advokáta Saggia v spojenej veci C-110/98 až C-147/98 *Gabalfrisa and others* [2000] ECR I-1577, bod 14-17

⁵⁷ Vec C-54/96 *Dorsch Consult Ingenieurgesellschaft v. Bundesbaugesellschaft Berlin* [1997] ECR I-4961

⁵⁸ Vec C-53/03 *Syfait and others* [2005] ECR I-4609

advokát Jacobs vo svojom stanovisku⁵⁹ pri analýze kritéria nezávislosti, v súlade s dovtedajšou judikatúrou, konštatoval dostatočné záruky v štruktúre a zložení predkladajúceho orgánu, pričom argumentoval vnútroštátnymi právnymi predpismi, ktoré *expressis verbis* označili komisiu za nezávislú autoritu a garantovali jej členom osobnú a funkčnú nezávislosť. Navyše poukázal na existenciu sekretariátu, ktorý bol súčasťou komisie, ale zároveň bol od nej štrukturálne oddelený a ktorý pre jej potreby viedol nezávislé vyšetovanie. Práve v tomto bode⁶⁰ sa odvolával na podobnosť s prípadom *Gabalfrisa*.⁶¹ V dôsledku svojej analýzy generálny advokát Jacobs odporučil považovať otázku položenú gréckou Komisiou pre hospodársku súťaž za prípustnú.⁶²

Súdny dvor naopak zvolil striktnější prístup a pri vlastnej analýze predkladajúceho orgánu sa so závermi generálneho advokáta Jacobsa nestotožnil. Poukázal na skutočnosť, že nad komisiou vykonáva dozor grécke Ministerstvo rozvoja, ktoré je v rámci svojich kompetencií zmocnené preskúmať zákonnosť jej rozhodnutí.⁶³ Ďalej, hoci uznal, že národné právne predpisy garantujú členom komisie osobnú a funkčnú nezávislosť, zdôraznil, že neexistujú žiadne konkrétne záruky ohľadom odvolania členov z ich funkcie, čo by mohlo viesť k nežiaducemu nátlaku alebo zásahu zo strany výkonnej moci.⁶⁴ Pri analýze sekretariátu, ako vyšetovacieho subjektu spadajúceho pod komisiu, poukázal na

---

⁵⁹ Stanovisko generálneho advokáta Jacobsa vo veci C-53/03 *Syfait and others* [2005] ECR I-4609, body 22-28

⁶⁰ Stanovisko generálneho advokáta Jacobsa vo veci C-53/03 *Syfait and others* [2005] ECR I-4609, bod 28

⁶¹ Spojená vec C-110/98 až C-147/98 *Gabalfrisa and others* [2000] ECR I-1577

⁶² Stanovisko generálneho advokáta Jacobsa vo veci C-53/03 *Syfait and others* [2005] ECR I-4609, bod 46

⁶³ Vec C-53/03 *Syfait and others* [2005] ECR I-4609, bod 30

⁶⁴ Vec C-53/03 *Syfait and others* [2005] ECR I-4609, bod 31

fakt, že prezident komisie je zároveň priamym nadriadeným sekretariátu a vykonáva nad jeho členmi disciplinárne právomoci.⁶⁵ Hlavný rozdiel medzi prípadom *Gabalfrisa*⁶⁶, ktorým argumentoval generálny advokát Jacobs⁶⁷ a predostretým prípadom ale pozoroval Súdny dvor v skutočnosti, že španielsky Obvodný hospodársko-správny tribunál (*Tribunal Económico-Administrativo Regional*) bol nezávislou treťou stranou oddelenou od správcu dane. Naopak, medzi gréckou Komisiou pre hospodársku súťaž (*Epitropi Antagonismou*), ako rozhodovacím subjektom a jej sekretariátom, ako subjektom vyšetrovacím, existuje funkčné prepojenie a komisia tak nemá postavenie nezávislého tretieho subjektu.⁶⁸ Navyše Súdny dvor vo svojom rozhodnutí konštatoval, že od subjektu, akým je grécka komisia, sa vyžaduje úzka spolupráca s Komisiou Európskych spoločenstiev, ktorá ju za určitých podmienok a v určitých situáciách môže zbaviť jej kompetencií.⁶⁹ Súdny dvor sa pre tieto dôvody odmietol zaoberať predbežnou otázkou položenou gréckou Komisiou pre hospodársku súťaž.⁷⁰

5.5 SPORNOSŤ KONANIA

Spornosť konania (*inter partes*) je chápaná ako konanie, v ktorom existujú rozdielne záujmy a názory dvoch a viacerých účastníkov, ktorých spor je súdny

---

⁶⁵ Vec C-53/03 *Syfait and others* [2005] ECR I-4609, bod 32

⁶⁶ Spojená vec C-110/98 až C-147/98 *Gabalfrisa and others* [2000] ECR I-1577

⁶⁷ Stanovisko generálneho advokáta Jacobsa vo veci C-53/03 *Syfait and others* [2005] ECR I-4609, bod 28

⁶⁸ Vec C-53/03 *Syfait and others* [2005] ECR I-4609, bod 33

⁶⁹ Vec C-53/03 *Syfait and others* [2005] ECR I-4609, bod 34

⁷⁰ Vec C-53/03 *Syfait and others* [2005] ECR I-4609, bod 38

orgán povolaný autoritatívne vyriešiť.⁷¹ Hoci je požiadavka spornosti konania v rozsudkoch Súdneho dvora naďalej tradične zahrňovaná medzi základné kritéria pre určenie „súdu členského štátu“ podľa článku 234 ZES, v skutočnosti dôležitosť tohto kritéria postupne slabne.⁷²

Súdny dvor požiadavku spornosti prvý krát formuloval v rozsudku vo veci *Vaassen-Goebbels*⁷³ v roku 1966. No následne prešlo toto kritérium zaujímavým vývojom a Súdny dvor bol ochotný postupom času nedostatok podmienky *inter partes* zhojiť v prípadoch, v ktorých bol kompenzovaný nestrannosťou a nezávislosťou rozhodujúcej inštitúcie, ako dokumentujú napríklad aj rozhodnutia vo veciach *Pardini*⁷⁴ a *Corsica Ferries*.⁷⁵ Za akési vyvrcholenie tejto tendencie je potom možné považovať rozhodnutie v prípade *Dorsch Consult*,⁷⁶ v ktorom Súdny dvor výslovne konštatoval, že: „...požiadavka, aby konanie pred dotknutým orgánom bolo *inter partes*, nie je absolútnym kritériom.“⁷⁷

Túto skutočnosť Súdny dvor neskôr potvrdil aj v ďalších svojich rozhodnutiach, napríklad v prípadoch *Gabalfrisa*,⁷⁸ *De Coster*⁷⁹ a aj v nedávnom rozhodnutí vo veci *Cartesio*.⁸⁰

---

⁷¹ Bobek, M., Komárek, J., Passer, J., M., Gillis, M. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde Praha, a.s., 2005, str. 30

⁷² Stanovisko generálneho advokáta Ruiz-Jarabo Colomera vo veci C-17/00 *De Coster* [2001] ECR I-9445, body 29-38

⁷³ Vec 61/65 *Vaassen-Goebbels v. Beambtenfonds voor het Mijnbedrijf* [1966] ECR 377

⁷⁴ Vec 338/85 *Pardini v. Ministero del commercio con l'estero* [1988] ECR 2041

⁷⁵ Vec C-18/93 *Corsica Ferries v. Corpo dei piloti del porto di Genova* [1994] ECR I-1783

⁷⁶ Vec C-54/96 *Dorsch Consult Ingenieursgesellschaft v. Bundesbaugesellschaft Berlin* [1997] ECR I-4961

⁷⁷ Vec C-54/96 *Dorsch Consult Ingenieursgesellschaft v. Bundesbaugesellschaft Berlin* [1997] ECR I-4961, bod 31

⁷⁸ Spojená vec C-110/98 až C-147/98 *Gabalfrisa and others* [2000] ECR I-1577, bod 37

⁷⁹ Vec C-17/00 *De Coster* [2001] ECR I-9445, bod 14

V dôsledku toho niektorí autori⁸¹ zastávajú názor, že relativizáciou podmienky spornosti konania došlo v judikatúre Súdneho dvora k postupnému pretvoreniu požiadavky *inter partes* v požiadavku, aby konanie pred súdnym orgánom malo charakter konania súdneho a viedlo k súdnemu typu rozhodnutia. S týmto pojatím nie je možné bez výhrady súhlasiť, hoci je pravdou, že rozhodnutia Súdneho dvora viedli k výraznému oslabeniu kritéria spornosti. Na strane druhej, nemožno povedať, že by sa vytratilo úplne: Súdny dvor podmienku *inter partes* pri predložení predbežnej otázky národným orgánom naďalej skúma,⁸² pričom má na pamäti, že jednotlivé kritéria nie je nikdy možné interpretovať izolovane, ale vždy v celku a vo vzájomných súvislostiach.

5.6 SÚDNA POVAHA ROZHODNUTIA

Súdny dvor pri položení predbežnej otázky národným orgánom vždy skúma, či v konkrétnom prípade má konanie pred predkladajúcim orgánom súdnu povahu a či vedie k rozhodnutiu súdnej povahy.

Ako bolo naznačené už vyššie, ide o kritérium, ktoré je veľmi úzko prepojené s požiadavkou spornosti konania. To napokon konštatoval aj generálny advokát Ruiz-Jarabo Colomer vo svojom stanovisku k prípadu *De Coster*,⁸³ keď poukázal na skutočnosť, že pri zisťovaní, či má konanie pred predkladajúcim orgánom súdnu povahu, Súdny dvor najčastejšie zisťuje, či ide o konanie sporné.

---

⁸⁰ Vec C-210/06 *Cartesio* [2008], bod 56

⁸¹ Napríklad Bobek, M., Komárek, J., Passer, J., M., Gillis, M. *Predbežná otázka v komunitárném právu*. Praha: Linde Praha, a.s., 2005, str. 30-31

⁸² Vec C-53/03 *Syfait and others* [2005] ECR I-4609, body 29, 33-36

⁸³ Stanovisko generálneho advokáta Ruiz-Jarabo Colomera vo veci C-17/00 *De Coster* [2001] ECR I-9445, bod 40

Vzájomná previazanosť týchto podmienok je teda zrejmá, ale v praxi sa skúma každá z týchto požiadaviek zvlášť.

Súdny dvor dal jasne najavo, že o predbežnej otázke rozhodne len v prípade, že táto bola položená v konaní, ktoré má viesť k rozhodnutiu súdnej povahy.⁸⁴ Preto nemôže byť postačujúce, že predkladajúci orgán je súčasťou národnej súdnej sústavy a z inštitucionálneho hľadiska je teda súdnym orgánom členského štátu. To dokumentuje okrem iných⁸⁵ aj prípad *Salzmann*,⁸⁶ v ktorom rakúsky obvodný súd (*Bezirksgericht*) položil Súdnemu dvoru predbežnú otázku v súvislosti s registráciou pri prevode nehnuteľnosti. Hoci rakúsky obvodný súd spĺňal všetkých ostatných šesť kritérií pre to, aby bol posudzovaný ako „súd členského štátu“ v zmysle článku 234 ZES, Súdny dvor sa položenou otázkou odmietol zaoberať práve z toho dôvodu, že v konkrétnom prípade, pri výkone správy pozemkového fondu, vykonával predkladajúci orgán vo svojej podstate činnosť administratívnej povahy, ktorá nevedla k rozhodnutiu povahy súdnej.

Toto kritérium má teda medzi ostatnými podmienkami nezastupiteľné miesto a Súdny dvor nie je ochotný zaoberať sa položenou otázkou, pokiaľ v konkrétnom prípade nejde o konanie pred predkladajúcim orgánom, ktoré by viedlo k rozhodnutiu súdnej povahy.

---

⁸⁴ Stehlík, V. *Řízení o předběžné otázce v komunitárním právu*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, str. 31

⁸⁵ Vec C-111/94 *Job Centre* [1995] ECR I-3361;
Vec C-134/97 *Victoria Film* [1998] ECR I-7023

⁸⁶ Vec C-178/99 *Salzmann* [2001] ECR I-4421

5.7 APLIKÁCIA PLATNÉHO PRÁVA

Požiadavka, aby predkladajúci národný orgán aplikoval pri svojom rozhodovaní platné právo nečinila Súdnemu dvoru žiadne väčšie problémy a nebola ani predmetom nijakej rozsiahlejšej diskusie v jeho judikátoch.⁸⁷ Toto kritérium slúži skôr ako negatívne vymedzenie sa voči arbitrážnym súdom, ktoré rozhodujú len *ex aequo et bono*.

Súdny dvor vo svojich rozhodnutiach konštatoval, že národný orgán spĺňa túto podmienku aj vtedy, ak aplikuje pravidlá, ktoré sám prijal,⁸⁸ alebo dokonca aplikuje len všeobecné princípy spravodlivosti,⁸⁹ pokiaľ sa zároveň riadi právom komunitárnym.

6. KRITIKA KRITÉRIÍ

Ako bolo konštatované vyššie, Súdny dvor sa pri snahe o vymedzenie pojmu „súdu členského štátu“ vydal cestou funkčného prístupu. Neposkytol pri tom ucelenú definíciu tohto pojmu, ale vo svojich rozhodnutiach vytvoril súbor autonómnych komunitárných kritérií, na základe ktorých testuje každý predkladajúci orgán. Tieto kritéria žili v judikatúre Súdneho dvora svojim vlastným právnym životom, postupne sa ich súbor rozrastal a ich obsah sa do istej miery menil.

---

⁸⁷ Anderson, D., Demetriou, M. *References to the European Court*. 2nd edition. London: Sweet & Maxwell, 2002, str. 33

⁸⁸ Vec C-54/96 *Dorsch Consult Ingenieurgesellschaft v. Bundesbaugesellschaft Berlin* [1997] ECR I-4961, bod 32-33

⁸⁹ Vec C-393/92 *Gemeente Almelo and others v. Energiebedrijf IJsselmij* [1994] ECR I-1477

Táto skutočnosť je predmetom pomerne širokej kritiky. Často je pri tej príležitosti citovaný generálny advokát Ruiz-Jarabo Colomer, ktorý vo svojom stanovisku k prípadu *De Coster* píše:

*„...jedno dobre premyslené a odôvodnené rozhodnutie vyrieši viac problémov ako veľké množstvo unáhlených rozsudkov, ktoré sa nepúšťajú do hlbšej analýzy a neodpovedajú na otázky, ktoré sú im položené.“*⁹⁰

Súdnemu dvoru je vytýkané, že pri snahe o vymedzenie tohto pojmu je vo svojich rozhodnutiach pomerne nekonzistentný, výsledkom je istá hmlitosť definičných znakov⁹¹ a častokrát aj elastická a utilistická judikatúra.⁹²

Generálny advokát Ruiz-Jarabo Colomer⁹³ poukázal na postupné oslabenie podmienky nezávislosti predkladajúceho orgánu, ďalej na klesajúci význam kritéria *inter partes* a na nejasnosť požiadavku, aby konanie pred národným orgánom viedlo k rozhodnutiu súdnej povahy. Tieto skutočnosti ho viedli k tomu, že Súdnemu dvoru dokonca predstrel vlastné kritéria, ktoré by boli jednoduchšie a reštriktívnejšie a vyzval ho, aby tieto v budúcnosti aplikoval:

„Ako obecné pravidlo by malo platiť, že konanie o predbežnej otázke môže byť zahájené iba súdnymi orgánmi v konaniach, v ktorých rozhodujú spory realizáciou ich

---

⁹⁰ Stanovisko generálneho advokáta Ruiz-Jarabo Colomera vo veci C-17/00 *De Coster* [2001] ECR I-9445, bod 13

⁹¹ Bobek, M. *Porušení povinnosti zahájit řízení o předběžné otázce podle článku 234 (3) SES*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, str. 15

⁹² Stanovisko generálneho advokáta Ruiz-Jarabo Colomera vo veci C-17/00 *De Coster* [2001] ECR I-9445, bod 14

⁹³ Stanovisko generálneho advokáta Ruiz-Jarabo Colomera vo veci C-17/00 *De Coster* [2001] ECR I-9445, bod 19-47

právomoci vydať rozsudok. Ako výnimka je konanie v prípade správnych orgánov prípustné iba vtedy, pokiaľ nie je dostupný iný prostriedok nápravy a za podmienky, že sú poskytnuté záruky nezávislosti a sporného charakteru konania.”⁹⁴

Súdny dvor sa ale odmietol odchýliť od ustálenej judikatúry, požiadavku generálneho advokáta na revíziu definičných znakov nereflektoval a kritéria zhrnuté v prípade *Dorsch Consult*⁹⁵ použil bezo zmeny.⁹⁶

Súdny dvor teda vyššie analyzovaných sedem kritérií na testovanie predkladajúceho orgánu naďalej používa a je nutné poznamenať, že komunitárna judikatúra chápe pojem „súdu členského štátu“ pomerne široko.⁹⁷

---

⁹⁴ Stanovisko generálneho advokáta Ruiz-Jarabo Colomera vo veci C-17/00 *De Coster* [2001] ECR I-9445, bod 95

⁹⁵ Vec C-54/96 *Dorsch Consult Ingenieurgesellschaft v. Bundesbaugesellschaft Berlin* [1997] ECR I-4961

⁹⁶ Vec C-17/00 *De Coster* [2001] ECR I-9445, bod 9-22

⁹⁷ Vec 14/86 *Pretore di Salò* [1987] ECR 2545, str. 2556

III. KAPITOLA

MIESTNA PRÍSLUŠNOSŤ „SÚDU ČLENSKÉHO ŠTÁTU“

Pri skúmaní prípustnosti položenej predbežnej otázky je potrebné sa presvedčiť, že predkladajúci súdny orgán je skutočne súdom „členského štátu“, tak ako to požaduje ustanovenie článku 234 ZES. Súdny dvor preto skúma miestnu príslušnosť predkladajúceho orgánu a je nutné konštatovať, že zvolil pomerne štedrý a široký pohľad na to, čo ešte patrí do jeho jurisdikcie.

1. SÚDNE ORGÁNY ČLENSKÝCH ŠTÁTOV A INÝCH ÚZEMÍ

Miestnu pôsobnosť Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva vymedzuje ustanovenie článku 299 ZES. Je potom už vecou jednotlivých členských štátov, aby stanovili rozsah svojho územia.⁹⁸

Zmluva však výslovne uvádza, že sa v plnej šírke vzťahuje aj na francúzske zámorské departementy (ktoré sú francúzskou ústavou aj tak prehlásené za neoddeliteľnú súčasť Francúzskej republiky), Azory, Madeiru a Kanárske ostrovy.⁹⁹

Špeciálny režim potom stanoví pre zámorské územia a teritória (ide poväčšine o bývalé francúzske a anglické kolónie) uvedené v prílohe II Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva.¹⁰⁰

---

⁹⁸ Greenwood, C. *Nationality and the Limits of the Free Movement of Persons in Community Law*. in: *Yearbook of European Law*. Volume 7, 1987, str. 185-210

⁹⁹ Článok 299 odstavec 2 ZES

¹⁰⁰ Článok 299 odstavec 3 ZES

Ustanovenia Zmluvy sa uplatňujú aj na európskych územiach (napríklad Gibraltár), za ktoré v zahraničných vzťahoch zodpovedá členský štát.¹⁰¹

Súdny dvor preto prirodzene v minulosti viackrát prijal predbežnú otázku položenú národnými orgánmi týchto území.¹⁰²

2. SÚDNE ORGÁNY NEČLENSKÝCH ŠTÁTOV

Zo znenia článku 234 ZES vyplýva, že právo predložiť Súdnemu dvoru predbežnú otázku sa nevzťahuje na súdne orgány štátov, ktoré nie sú členmi Európskeho spoločenstva. Ale to automaticky bez ďalšieho nevyklučuje možnosť súdu nečlenského štátu položiť ESD predbežnú otázku. Toto právo totiž môže byť priznané súdnym orgánom nečlenských zemí na základe medzinárodnej dohody medzi Európskym spoločenstvom a danou nečlenskou krajinou.¹⁰³

Príkladom toho je Dohoda o Európskom hospodárskom priestore uzavretá medzi Európskym spoločenstvom a Európskym združením voľného obchodu. Podľa Protokolu 34 k Dohode o Európskom hospodárskom priestore môžu členské štáty Európskeho združenia voľného obchodu umožniť svojim súdnym orgánom podávanie predbežných otázok Súdnemu dvoru, ktoré sa týkajú interpretácie ustanovení Dohody, ktoré sú zhodné s relevantnými ustanoveniami Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva, alebo aktov prijatých na jej základe.

---

¹⁰¹ Článok 299 odstavec 4 ZES

¹⁰² Napríklad vec C-163/90 *Administration des douanes et droits indirects v. Legros and others* [1992] ECR I-4625;

Spojená vec C-100/89 až C-101/89 *Kaefer and Procacci v. French State* [1990] ECR I-4647;

Vec C-298/89 *Gibraltar v. Council* [1993] ECR I-3605

¹⁰³ Lenaerts, K., Nuffel, Van, P., Bray, R. (editor). *Procedural Law of the European Union*. London: Sweet & Maxwell, 1999, str. 26

Žiadny z členských štátov Európskeho združenia voľného obchodu tak ale doposiaľ neučinil.¹⁰⁴

3. MEDZINÁRODNÉ SÚDNE ORGÁNY

Keďže podľa ustanovenia článku 234 ZES sa môžu na Súdny dvor so žiadosťou o predbežnú otázku obrátiť jedine súdy „členských štátov“, zdalo by sa, že otázky položené medzinárodnými súdnymi orgánmi sú automaticky z konania o predbežnej otázke vylúčené a pod túto skupinu nespádajú. Ale ani to nie je tak úplne pravda a ESD už v minulosti otázku položenú medzinárodným súdom prijal.

3.1 SÚDNY DVOR BENELUXU

Súdny dvor sa už zaoberal predbežnou otázkou položenou medzinárodným súdnym orgánom, konkrétne Súdnym dvorom Beneluxu, a to v prípade *Parfums Christian Dior*.¹⁰⁵ No v tomto prípade, hoci išlo o nadnárodný súd, je potrebné mať na pamäti skutočnosť, že právomoc Súdneho dvoru Beneluxu sa vzťahovala výlučne na členské štáty Beneluxu a tento súdny orgán fakticky tvoril súčasť ich súdneho systému.¹⁰⁶

Súdny dvor Beneluxu má totiž za úlohu zabezpečiť, aby sa právne normy spoločné všetkým trom štátom Beneluxu interpretovali a aplikovali jednotným

---

¹⁰⁴ Bobek, M., Komárek, J., Passer, J., M., Gillis, M. *Predběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde Praha, a.s., 2005, str. 33

¹⁰⁵ Vec C-337/95 *Parfums Christian Dior v. Evora* [1997] ECR I-6013

¹⁰⁶ Vec C-337/95 *Parfums Christian Dior v. Evora* [1997] ECR I-6013, bod 18-26

spôsobom. Preto konanie pred týmto súdnym orgánom je len ďalším krokom v rámci súdneho konania pred národnými súdmi, ktoré vedie ku konečnej interpretácii spoločného práva Beneluxu.¹⁰⁷

3.2 EURÓPSKY SÚD PRE ĽUDSKÉ PRÁVA

Hypotetickou zatiaľ ostáva úvaha, či by bola pripustená predbežná otázka položená Európskym súdom pre ľudské práva v Štrasburgu.

Objavujú sa názory,¹⁰⁸ že Súdny dvor by sa mal zaoberať aj otázkou položenou týmto medzinárodným (regionálnym) súdom. Argumenty zástancov tohto stanoviska vychádzajú zo skutočnosti, že za určitých okolností môže nastať situácia, keď ESLP musí pri svojej rozhodovacej činnosti interpretovať normy komunitárneho práva. Potom sa javí užitočné a rozumné, aby ESLP mal možnosť obrátiť sa v prípade pochybností na ESD.¹⁰⁹ To ale samo o sebe nestačí, pretože článok 234 ZES jasne stanoví, že otázka interpretácie komunitárneho práva musí vyvstať v konaní pred súdom „členského štátu“.

K tomu sa pridáva argumentácia, že keďže všetky členské štáty Európskeho spoločenstva sú zároveň signatármi Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, je v dôsledku toho možné ESLP považovať za „súd členského

---

¹⁰⁷ Lenaerts, K., Nuffel, Van, P., Bray, R. (editor). *Procedural Law of the European Union*. London: Sweet & Maxwell, 1999, str. 25

¹⁰⁸ Schermers, H., G., Waelbroeck, D., F. *Judicial Protection in the European Union*. 6th edition, Hague/London/New York: Kluwer Law International, 2001, str. 258-259

¹⁰⁹ S týmto sa v zásade stotožňujú aj Lenaerts, K., Nuffel, Van, P., Bray, R. (editor). *Procedural Law of the European Union*. London: Sweet & Maxwell, 1999, str. 25

štátu“.¹¹⁰ S tým ale nie je možné súhlasiť, pretože pre takúto právomoc Súdneho dvora nenachádzame žiaden podklad v Zmluve o založení Európskeho spoločenstva. Medzinárodný súdny orgán, hoci so sídlom v členskom štáte, možno totiž len ťažko naozaj pokladať za súd onoho štátu.¹¹¹ A napriek tomu, že subsumpcia ESLP pod pojem „súdu členského štátu“ by sa mohla v niektorých prípadoch javiť účelná, táto skutočnosť sama o sebe nestačí. Taktiež je potrebné si uvedomiť, že napriek tomu, že všetky členské štáty sú signatármi Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a tým pádom v tejto oblasti spadajú aj pod jurisdikciu ESLP, tento medzinárodný súdny orgán nie je súčasťou ich národnej súdnej sústavy (na rozdiel napríklad od Súdneho dvora Beneluxu)¹¹² a tým pádom ESLP nie je súdom týchto členských štátov, ale ostáva medzinárodným (regionálnym) súdnym orgánom.

Je ale nutné konštatovať, že možnosť predloženia predbežnej otázky ESLP ostáva naďalej na úrovni akademických debát, pretože tento medzinárodný súdny orgán sa doteraz na Súdny dvor s takouto žiadosťou neobrátil.¹¹³ Každopádne, prihliadnuc k doterajšiemu prístupu ESD k výkladu pojmu „súd členského štátu“, ktorý nie je nijako zvlášť striktný, nie je možné vylúčiť možnosť, že sa Súdny dvor v prípade predbežnej otázky položenej ESLP touto zaoberať bude. Napokon, ako bolo uvedené už vyššie, predbežná otázka položená nadnárodným súdom bola už v minulosti bez problémov Súdnym dvorom

---

¹¹⁰ Schermers, H., G., Waelbroeck, D., F. *Judicial Protection in the European Union*. 6th edition, Hague/London/New York: Kluwer Law International, 2001, str. 259

¹¹¹ Anderson, D., Demetriou, M. *References to the European Court*. 2nd edition. London: Sweet & Maxwell, 2002, str. 49

¹¹² Vec C-337/95 *Parfums Christian Dior v. Evora* [1997] ECR I-6013, bod 18-26

¹¹³ Bobek, M., Komárek, J., Passer, J., M., Gillis, M. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde Praha, a.s., 2005, str. 32

akceptovaná.¹¹⁴ ESD je navyše pomerne citlivý na situácie, v ktorých by akýkoľvek súd interpretoval a aplikoval komunitárne právo bez možnosti obrátiť sa v tejto veci na Súdny dvor. Konzistentný výklad a používanie komunitárneho práva je totiž primárnym cieľom ustanovenia článku 234 ZES.

3.3 MEDZINÁRODNÝ SÚDNY DVOR A MEDZINÁRODNÝ TRESTNÝ SÚD

Doteraz sa na Súdny dvor neobrátil so žiadosťou o výklad predbežnej otázky ani Medzinárodný súdny dvor v Haagu a ani Medzinárodný trestný súd v Haagu. Tieto súdy sa totiž výkladom a aplikáciou komunitárneho práva zatiaľ vôbec nezaoberali.

Napokon podľa článku 292 ZES sa členské štáty zaväzujú, že spory, ktoré sa týkajú výkladu alebo uplatňovania tejto zmluvy vyriešia v súlade so zmluvou. To im znemožňuje predkladanie vecí komunitárneho práva pred medzinárodné súdy a preto ani do budúca nie je pravdepodobné, že by sa tieto súdy mali príležitosť výkladom komunitárneho práva vôbec zapodievať.¹¹⁵

---

¹¹⁴ Vec C-337/95 *Parfums Christian Dior v. Evora* [1997] ECR I-6013

¹¹⁵ Schermers, H., G., Waelbroeck, D., F. *Judicial Protection in the European Union*. 6th edition, Hague/London/New York: Kluwer Law International, 2001, str. 258

IV. KAPITOLA

PROBLEMATICKÉ PRÍPADY

1. EXISTENCIA ŠEDÝCH ZÓN

Skutočnosť, že Súdny dvor vymedzil pojem „súdu členského štátu“ v zmysle článku 234 ZES prostredníctvom vytvorenia súboru definičných znakov, ktoré má takýto orgán spĺňať, má za následok, že v praxi sa objavujú orgány, ktorých subsumpcia pod tento pojem môže činiť väčšie či menšie problémy. Tieto orgány stoja na určitom teoretickom pomedzí toho, čo je ešte možné považovať za „súd členského štátu“ a toho, čo ním už zjavne nie je.

V súvislosti s tým hovoríme o existencii tzv. šedých zón, sporných oblastí, do ktorých radíme predovšetkým rozhodcovské orgány, niektoré správne orgány, regulačné úrady, orgány profesných komôr a ďalšie súdne orgány.

2. ROZHODCOVSKÉ ORGÁNY

Že si postavenie rozhodcovských orgánov zaslúži zvláštnu pozornosť dokazuje už samotná skutočnosť, že to bola práve predbežná otázka položená rozhodcovským súdom vo veci *Vaassen-Goebbels*,¹¹⁶ ktorá podnietila Súdny dvor k vytvoreniu súboru definičných znakov pri snahe o vymedzenie pojmu „súdu členského štátu“.

---

¹¹⁶ Vec 61/65 *Vaassen-Goebbels v. Beambtenfonds voor het Mijbedrijf* [1966] ECR 377

Pri skúmaní tejto špecifickej oblasti je ale nutné rozlišovať dva druhy arbitráže. Prvú skupinu tvoria rozhodcovské orgány, ktoré sú na základe národného práva povolané k rozhodovaniu špecifických sporov a ich jurisdikcia je obligatórna. Do druhej skupiny potom budú patriť rozhodcovské orgány, ktoré rozhodujú na základe dohody strán, na základe rozhodcovskej doložky a ktorých jurisdikcia je teda fakultatívna. Ich postavenie vo vzťahu k článku 234 ZES je totiž v judikatúre Súdneho dvora odlišné.¹¹⁷

2.1 ROZHODCOVSKÉ ORGÁNY S OBLIGATÓRNOU JURISDIKCIOU

Prípado *Vaassen-Goebbels*

V prípade *Vaassen-Goebbels*¹¹⁸ bola položená predbežná otázka holandským rozhodcovským tribunálom (*Scheidsgerecht*). Išlo o stály orgán založený holandským právom, ktorého členovia boli menovaní vládou a riadili sa platným právom. Pre spory plynúce zo systému sociálneho poistenia bola jurisdikcia tohto orgánu obligatórna, čo znamenalo, že pre strany neexistovala iná alternatíva, než sa obrátiť na tento arbitrážny tribunál.

Jednalo sa teda o orgán, ktorý vykazoval do značnej miery znaky tradičného súdneho orgánu a preto Súdny dvor vo svojom rozhodnutí holandský rozhodcovský tribunál pripustil ako „súd členského štátu“ podľa článku 234 ZES a položenou predbežnou otázkou sa zaoberal.

---

¹¹⁷ Stehlík, V. *Řízení o předběžné otázce v komunitárním právu*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, str. 56

¹¹⁸ Vec 61/65 *Vaassen-Goebbels v. Beambtenfonds voor het Mijbedrijf* [1966] ECR 377

Prípade *Danfoss*

V prípade *Danfoss*¹¹⁹ predložil predbežnú otázku dánsky Priemyselný arbitrážny výbor (*Faglige Voldgiftsret*). Generálny advokát Lenz sa vo svojom stanovisku¹²⁰ pomerne podrobne zaoberal analýzou tohto orgánu, pričom veľkú časť argumentácie strávil na otázke stálosti orgánu a na skúmaní, či predkladajúci orgán aplikuje pri rozhodovaní platné právo alebo rozhoduje *ex aequo et bono*.

No pre Súdny dvor boli podstatné predovšetkým dve skutočnosti. Po prvé, že dánsky rozhodcovský orgán disponoval pre spory vyplývajúce z kolektívneho vyjednávania medzi zamestnancami a zamestnávateľmi obligatórnou právomocou a teda jeho jurisdikcia nebola závislá na dohode strán. A po druhé, že zmierovací súd zároveň rozhodoval v týchto záležitostiach ako posledná inštancia. ESD preto predbežnú otázku položenú týmto orgánom prijal aj napriek tomu, že ani zloženie a ani konanie pred dánskym arbitrom nebolo detailne upravené národnými právnymi predpismi.¹²¹

Zhrnutie

Ako vyplýva z hore uvedených prípadov, Súdny dvor vo svojej judikatúre odpovedá na otázky vznesené rozhodcovskými orgánmi, pokiaľ sa presvedčí, že je ich jurisdikcia v danej oblasti obligatórna a ak sú tieto orgány relatívne stáleho charakteru zriadené na základe zákona.

Je tomu tak pravdepodobne preto, že povaha týchto inštitúcií sa výrazne blíži klasickým súdnym orgánom a zároveň má Súdny dvor na pamäti jeden

---

¹¹⁹ Vec 109/88 *Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund i Danmark v. Dansk Arbejdsgiverforening, acting on behalf of Danfoss* [1989] ECR 3199

¹²⁰ Stanovisko generálneho advokáta Lenza vo veci 109/88 *Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund i Danmark v. Dansk Arbejdsgiverforening, acting on behalf of Danfoss* [1989] ECR 3199

¹²¹ Vec 109/88 *Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund i Danmark v. Dansk Arbejdsgiverforening, acting on behalf of Danfoss* [1989] ECR 3199, bod 7

z hlavných cieľov konania o predbežnej otázke, ktorým je zaistenie uniformnej aplikácie komunitárneho práva a jeho správne použitie.¹²²

2.2 ROZHODCOVSKÉ ORGÁNY S FAKULTATÍVNOU JURISDIKCIOU

Inak je tomu pri rozhodcovských orgánoch s fakultatívnou jurisdikciou, teda orgánoch, ktorých právomoc je založená na dohode strán. Vo všeobecnosti tieto orgány nie sú Súdny dvorom považované za „súdy členského štátu“ v zmysle článku 234 ZES a to bez ohľadu na to či ide o orgány stále alebo *ad hoc*.

Prípád *Nordsee*

Bol to kľúčový prípad *Nordsee*,¹²³ v ktorom sa Súdny dvor prvýkrát odmietol zaoberať predbežnou otázkou položenou rozhodcovským orgánom s fakultatívnou jurisdikciou. Otázkou vtedy predložil nemecký Rozhodcovský tribunál, ktorý bol riadne ustanovený nemeckou Obchodnou komorou.

Súdny dvor pri analýze konštatoval určitú podobnosť konania pred nemeckým arbitrom a bežným súdom. Všimol si, že tento orgán rozhodoval podľa platného práva a jeho rozhodnutia mali povahu *rei iudicatae*, teda boli rovnako vynútiteľné ako rozsudky súdu. No napriek tomu nepovažoval tieto rysy za dostatočné pre to, aby predbežnú otázku prijal.

Dôvodom bola skutočnosť, že jurisdikcia tohto orgánu nebola obligatórna, ale vyplývala z dohody strán. To, že arbitráž mala súkromný charakter bol teda prvý moment, pre ktorý ESD nepovažoval nemecký orgán za „súd členského

---

¹²² Stehlík, V. *Řízení o předběžné otázce v komunitárním právu*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, str. 58

¹²³ Vec 102/81 *Nordsee v. Reederei Mond* [1982] ECR 1095

štátu“. Druhým dôvodom potom bolo, že rola členského štátu bola v rozhodcovskom konaní výrazne obmedzená. Nemecké verejné authority totiž neboli nijako zainteresované ani pri voľbe strán v prospech riešenia sporu formou rozhodcovského konania a ani pri samotnom priebehu arbitrážneho konania.¹²⁴

Podľa niektorých autorov¹²⁵ bolo v tomto prípade zámerom Súdneho dvora zabrániť vytváraniu súdnych orgánov v zmysle článku 234 ZES zmluvnými stranami sporu a obchádzať tak inštitucionálne štruktúry členského štátu.

Zhrnutie

Rozhodcovské orgány s fakultatívnou jurisdikciou vykazujú niektoré znaky typické pre súdne orgány v zmysle článku 234 ZES. V ich prospech môže navyše svedčiť aj ich nezávislosť, v niektorých prípadoch konečný charakter ich rozhodnutia, či požiadavka uniformnej aplikácie komunitárneho práva. No pravdou ostáva, že ďalšie dôležité kritéria obsiahnuté v judikatúre ESD splnené nie sú.

Tieto orgány sú totiž, v istom zmysle, súkromnými osobami, ktoré aplikujú právo a predstavujú akúsi alternatívu k justičnej organizácii zriadenej štátom.¹²⁶ Chýba im intenzívny vzťah k členskému štátu, taktiež sa vytráca význam onoho, v istom zmysle, exkluzívneho dialógu medzi sudcom národným a sudcom

---

¹²⁴ Vec 102/81 *Nordsee v. Reederei Mond* [1982] ECR 1095, bod 10-12

¹²⁵ Napríklad Lenaerts, K., Nuffel, Van, P., Bray, R. (editor). *Procedural Law of the European Union*. London: Sweet & Maxwell, 1999, str. 24;

Bobek, M., Komárek, J., Passer, J., M., Gillis, M. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde Praha, a.s., 2005, str. 35

¹²⁶ Tichý, L. *Řízení o předběžné otázce před ESD a české soudy: subjekty, předmět a následky*. in: *Ústavní soud ČR: Řízení o předběžné otázce a národní soudy. Sborník příspěvků z konference pořádané Ústavním soudem České republiky v Brně dne 3. prosince 2004*. Praha: Ústavní soud České republiky, 2005, str. 64

komunitárnym. Navyše, tieto orgány mnohokrát rozhodujú podľa všeobecných zásad spravodlivosti (*ex aequo et bono*) a nie podľa platného práva.

Pripustenie predbežných otázok položených týmito orgánmi by mohlo mať negatívny dopad na preťaženie Súdneho dvora. Taktiež by bola ohrozená požiadavka rýchleho a diskrétného priebehu arbitrážneho konania (v situácii, keď rozhodnutie ESD o predbežnej otázke trvá v priemere dva roky). V prospech posudzovania rozhodcovských orgánov s fakultatívnou jurisdikciou nehovorí ani skutočnosť, že rozhodcovia častokrát nemusia byť právnici.¹²⁷ Navyše je tu aj hypotetická možnosť, že by si strany sporov chceli zvoliť arbitrážne konanie u rozhodcov mimo jurisdikcie Súdneho dvora, teda mimo Európskej únie.¹²⁸

Otázkou taktiež ostáva, či by v prípade pripustenia predbežnej otázky podanej rozhodcovským orgánom s fakultatívnou jurisdikciou bol naplnený hlavný účel tohto konania a to zabezpečenie jednotného výkladu a aplikácie komunitárneho práva. Nálezy rozhodcov totiž neviažu ani podriadené súdy a ani nepôsobia silou presvedčivosti pre nižšie národné súdy.¹²⁹

Je preto namieste v tomto prípade súhlasiť s reštriktívnym prístupom Súdneho dvora a rozhodcovský orgán s fakultatívnou jurisdikciou nepovažovať za „súd členského štátu“ v zmysle článku 234 ZES.

---

¹²⁷ Stehlík, V. *Řízení o předběžné otázce v komunitárním právu*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, str. 61

¹²⁸ Schermers, H., G., Waelbroeck, D., F. *Judicial Protection in the European Union*. 6th edition, Hague/London/New York: Kluwer Law International, 2001, str. 262

¹²⁹ Bobek, M., Komárek, J., Passer, J., M., Gillis, M. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde Praha, a.s., 2005, str. 36-37

2.3 PRESKÚMANIE ROZHODCOVSKÉHO NÁLEZU SÚDOM

Súdny dvor v prípade *Bulk Oil*¹³⁰ zhodne so svojim predchádzajúcim konštatovaním v prípade *Nordsee*¹³¹ uviedol, že ak je rozhodcovský nález preskúmaný národným orgánom, tento „súd členského štátu“ sa môže na ESD obrátiť s predbežnou otázkou. Môže tak urobiť dokonca aj v prípade, ak by tento orgán nerozhodoval na základe platného práva, ale na základe všeobecných zásad spravodlivosti (*ex aequo et bono*).¹³²

3. SPRÁVNE ORGÁNY

Vo všeobecnosti nie je možné považovať správne orgány vykonávajúce funkcie verejnej správy za „súdy členského štátu“ v zmysle článku 234 ZES. Väčšinou totiž nespĺňajú kritérium nezávislosti a ani konanie pred nimi nemá povahu konania súdneho.¹³³

Ale aj medzi správnyimi orgánmi nájdeme také, ktoré vykazujú isté zhodné rysy s orgánmi súdnymi a ktorých činnosť má určité prvky činnosti súdnej. Aby Súdny dvor mohol tieto inštitúcie navzájom odlíšiť, je preňho v tomto prípade kľúčovou požiadavka nezávislosti a nestrannosti daného orgánu.

---

¹³⁰ Vec 174/84 *Bulk Oil v. Sun International* [1986] ECR 559

¹³¹ Vec 102/81 *Nordsee v. Reederei Mond* [1982] ECR 1095, bod 14-15

¹³² Vec C-393/92 *Gemeente Almelo and others v. Energiebedrijf IJsselmij* [1994] ECR I-1477

¹³³ Anderson, D., Demetriou, M. *References to the European Court*. 2nd edition. London: Sweet & Maxwell, 2002, str. 39

3.1 ODMIETNUTÉ SPRÁVNE ORGÁNY

Práve pre nedostatok nezávislosti a nestrannosti predkladajúceho orgánu sa Súdny dvor odmietol zaoberať predbežnými otázkami položenými v nasledujúcich dvoch prípadoch.

Prípade Corbiau

V prípade *Corbiau*¹³⁴ položilo Súdnemu dvoru predbežnú otázku luxemburské Daňové riaditeľstvo (*Directeur des Contributions*), ktoré rozhodovalo o opravnom prostriedku proti daňovému výmeru. ESD sa touto otázkou odmietol zaoberať z dôvodu, že predkladajúci orgán nespĺňal požiadavky kladené na „súd členského štátu“ v zmysle článku 234 ZES. Konkrétne mu vytýkal nedostatok nezávislosti od orgánu, ktorý spornú daň vymeral a taktiež konštatoval nedostatočné záruky nestrannosti u predkladajúcej inštitúcie.¹³⁵

Prípade Unterweger

V prípade *Unterweger*¹³⁶ bol predkladajúcim orgánom taliansky Poradný výbor pre devízové priestupky (*Commissione consultativa per le infraxioni valutarie*). Tento orgánu patrilo pod talianske Ministerstvo financií a predsedal mu profesionálny sudca. Výbor mal za úlohu predložiť ministrovi odôvodnené stanovisko na pokuty uložené ministerstvom na poli devízového hospodárstva. Išlo teda vo svojej podstate o orgán poradný, ako vyplývalo už aj z jeho názvu.

Súdny dvor sa opäť položenou otázkou odmietol zaoberať, pretože Poradný výbor vlastne nevykonával funkciu súdnu, ale poradnú. Jeho úlohou nebolo spor

---

¹³⁴ Vec C-24/92 *Corbiau v. Administration des contributions* [1993] ECR I-1277

¹³⁵ Vec C-24/92 *Corbiau v. Administration des contributions* [1993] ECR I-1277, bod 15-17

¹³⁶ Vec 318/85 *Greis Unterweger* [1986] ECR 955

rozhodnúť, ale predložiť ministrovi odôvodnené stanovisko. Navyše výborom predložené stanovisko nebolo pre ministra ani záväzné a následné rozhodnutie ministra mohlo byť v plnej šírke napadnuté pred riadnym súdom.¹³⁷

3.2 PRIPUSTENÉ SPRÁVNE ORGÁNY

Prípade Nederlandse Spoorwegen

Celkom iný prípad predstavuje rozhodnutie Súdneho dvora vo veci *Nederlandse Spoorwegen*.¹³⁸ Predbežná otázka tu bola položená Oddelením pre súdne spory pôsobiaceho pri holandskej Štátnej rade (*Raad van State*). Holandská Štátna rada v praxi pôsobí ako najvyšší správny súd, ale podľa holandskej ústavnej teórie je považovaná za poradný orgán vlády a nie za orgán súdny.

Tento orgán po vypočutí strán vydáva predbežný rozsudok. Minister do ktorého pôsobnosti rozhodovaný spor patrí potom síce môže odmietnuť predbežný rozsudok schváliť, ale urobiť tak smie až po porade s ministrom spravodlivosti.

To podnietilo úvahy generálneho advokáta Mayrasa o tom, či tento orgán spadá pod definíciu „súdu členského štátu“ v zmysle článku 234 ZES. Vo svojom stanovisku¹³⁹ potom uviedol, že položená otázka by mala byť prijatá, keďže zloženie a činnosť predkladajúceho orgánu poskytujú dostatočné záruky nezávislosti a nestrannosti.

---

¹³⁷ Vec 318/85 *Greis Unterweger* [1986] ECR 955, bod 2-4

¹³⁸ Vec 36/73 *Nederlandse Spoorwegen v. Minister van Verkeer en Waterstaat* [1973] ECR 1299

¹³⁹ Stanovisko generálneho advokáta Mayrasa vo veci 36/73 *Nederlandse Spoorwegen v. Minister van Verkeer en Waterstaat* [1973] ECR 1299

Súdny dvor sa položenou predbežnou otázkou rozhodol zaoberať a zvolený prístup neskôr potvrdil aj v spojenom prípade *Garofalo*,¹⁴⁰ keď pripustil predbežnú otázku položenú talianskou Štátnou radou.

3.3 REGULAČNÉ ÚRADY: ÚRADY PRE OCHRANU HOSPODÁRSKEJ SÚŤAŽE A ÚRADY PRE KONTROLU VEREJNÉHO OBSTARÁVANIA

Z hľadiska subjektu, ktorý Súdnemu dvoru predkladá predbežnú otázku sú však najspornejšou kategóriou medzi orgánmi vykonávajúcimi funkcie v oblasti verejnej správy práve úrady pre ochranu hospodárskej súťaže a úrady vykonávajúce dozor nad verejným obstarávaním. Tieto orgány sú pre Súdny dvor naozaj „šedé“. ESD totiž vo svojej judikatúre nedokázal byť konzistentný a ich zaradenie či nezaradenie medzi „súdy členského štátu“ v zmysle článku 234 ZES mu činilo značné problémy.

Prípád *Dorsch Consult*

V prípade *Dorsch Consult*¹⁴¹ položil Súdnemu dvoru predbežnú otázku Spolkový kontrolný výbor pre verejné obstarávanie (*Vergabeüberwachungsausschuß des Bundes*) pôsobiaci v rámci Spolkového úradu pre ochranu hospodárskej súťaže.

---

¹⁴⁰ Spojená vec C-69/96 až C-79/96 *Garofalo and others v. Ministero della Sanità and USL n° 58 di Palermo* [1997] ECR I-5603

¹⁴¹ Vec C-54/96 *Dorsch Consult Ingenieurgesellschaft v. Bundesbaugesellschaft Berlin* [1997] ECR I-4961

Generálny advokát Tesauro sa vo svojom stanovisku¹⁴² zaoberal viacerými skutočnosťami, ktoré naznačovali nedostatok nezávislosti u predkladajúceho orgánu a netransparentnosť konania pred ním. Všimol si, že členovia výboru sú menovaní a odvolávaní predsedom úradu. Ďalej zdôraznil skutočnosť, že výbor prijíma vlastné procesné pravidlá a poukázal na neexistenciu sporného prvku v jeho konaní. Generálny advokát Tesauro preto nepokladal predkladajúci orgán za „súd členského štátu“ podľa článku 234 ZES.

Súdny dvor ale nenasledoval stanovisko generálneho advokáta a položenú predbežnú otázku prijal. Pri svojej analýze zhrnul dovtedajšiu judikatúru týkajúcu sa definičných znakov „súdu členského štátu“ podľa článku 234 ZES a akcentoval, že požiadavka spornosti konania nie je absolútnym kritériom.¹⁴³ Pritom poukázal na nestrannosť kontrolného výboru, ktorú vyžadovala nemecká legislatíva a na zodpovednosť výboru za vlastné rozhodnutia.

Prípád Köllensperger

Veľmi podobné bolo aj rozhodnutie Súdneho dvora v prípade *Köllensperger*.¹⁴⁴ Predkladajúcim orgánom tu bol tirolský zemský Úrad pre verejné obstarávanie (*Tiroler Landesvergabeamt*).

Generálny advokát Saggio vo svojom stanovisku¹⁴⁵ upozornil Súdny dvor na niekoľko odlišností od prípadu *Dorsch Consult*.¹⁴⁶ Napríklad na skutočnosť, že

---

¹⁴² Stanovisko generálneho advokáta Tesaura vo veci C-54/96 *Dorsch Consult Ingenieurgesellschaft v. Bundesbaugesellschaft Berlin* [1997] ECR I-4961

¹⁴³ Vec C-54/96 *Dorsch Consult Ingenieurgesellschaft v. Bundesbaugesellschaft Berlin* [1997] ECR I-4961, bod 31

¹⁴⁴ Vec C-103/97 *Köllensperger and Atzwanger* [1999] ECR I-551

¹⁴⁵ Stanovisko generálneho advokáta Saggia vo veci C-103/97 *Köllensperger and Atzwanger* [1999] ECR I-551

hoci mali obidva predkladajúce orgány podobnú štruktúru, v prípade tirolského zemského úradu neexistuje výslovný odkaz na aplikáciu predpisov o postavení sudcov, ako tomu bolo v prípade nemeckého spolkového výboru. V tom videl generálny advokát výrazné oslabenie požiadavky kladenej na nezávislosť predkladajúceho orgánu, keďže nebola garantovaná neodvolateľnosť a neovplyvniteľnosť členov tirolského zemského úradu. Taktiež chýbalo ustanovenie umožňujúce stranám sporu vznášať námietky voči obsadeniu rozhodujúceho orgánu. Generálny advokát Saggio pre tieto dôvody neodporučil vznesenú predbežnú otázku prijať.

Súdny dvor sa ale opäť so stanoviskom generálneho advokáta nestotožnil a predbežnú otázku prijal. Konštatoval, že kritérium nezávislosti predkladajúci orgán spĺňa, pretože je viazaný povinnosťou aplikovať zákon upravujúci správne konanie. Ten upravuje podmienky toho, kedy nemôžu jeho členovia v danom prípade rozhodovať. Neovplyvniteľnosť potom bola podľa ESD garantovaná tým, že členom tirolského zemského úradu bolo zakázané dávať akékoľvek inštrukcie pri ich rozhodovacej činnosti.¹⁴⁷

Spojený prípad *Gabalfrisa*

Napokon, do tretice, Súdny dvor v spojenom prípade *Gabalfrisa*¹⁴⁸ prijal predbežnú otázku položenú španielskym Obvodným hospodársko-správnym tribunálom (*Tribunal Económico-Administrativo Regional de Cataluna*). Učinil tak opäť napriek rozdielnemu odporúčaníu svojho generálneho advokáta.

---

¹⁴⁶ Vec C-54/96 *Dorsch Consult Ingenieurgesellschaft v. Bundesbaugesellschaft Berlin* [1997] ECR I-4961

¹⁴⁷ Vec C-103/97 *Köllensperger and Atzwanger* [1999] ECR I-551, bod 22-25

¹⁴⁸ Spojená vec C-110/98 až C-147/98 *Gabalfrisa and others* [2000] ECR I-1577

Generálny advokát Saggio vo svojom stanovisku¹⁴⁹ poukázal na úzku previazanosť predkladajúceho orgánu so štátnou správou. Kritizoval nedostatočné záruky pri menovaní a odvolávaní členov tribunálu, analýze podrobil aj existenciu možnosti zrušiť neplatné správne akty *ex offio*. Navyše v tomto prípade existovala aj možnosť podania žaloby v rámci správneho súdnictva.

Prípád *Syfait*

Rozdielny výsledok v posudzovaní prípustnosti predbežných otázok vznesených úradmi pre ochranu hospodárskej súťaže a úradmi vykonávajúcimi dozor nad verejným obstarávaním prinieslo rozhodnutie v prípade *Syfait*.¹⁵⁰ Predbežnú otázku tu Súdnemu dvoru predložila grécka Komisia pre hospodársku súťaž (*Epitropi Antagonismou*).

Generálny advokát Jacobs poučený prístupom Súdneho dvora odporučil prijatie predbežnej otázky položenej týmto orgánom. Vo svojom stanovisku¹⁵¹ konzistentne s dovtedajšou judikatúrou ESD analyzoval jednotlivé znaky komisie a konfrontoval ich s požiadavkami kladenými na „súd členského štátu“ v zmysle článku 234 ZES. Poukázal na stály charakter komisie, na jej povinnosť aplikovať pri svojom rozhodovaní platné právo a na jej obligatórnu jurisdikciu. Pri skúmaní kritéria nezávislosti uviedol, že existujú dostatočné záruky v štruktúre a zložení predkladajúceho orgánu, pričom argumentoval vnútroštátnymi právnymi predpismi, ktoré *expressis verbis* označili komisiu za nezávislú autoritu a garantovali jej členom osobnú a funkčnú nezávislosť. Pri analýze kritéria *inter*

---

¹⁴⁹ Stanovisko generálneho advokáta Saggia v spojenej veci C-110/98 až C-147/98 *Gabalfrisa and others* [2000] ECR I-1577, bod 14-17

¹⁵⁰ Vec C-53/03 *Syfait and others* [2005] ECR I-4609

¹⁵¹ Stanovisko generálneho advokáta Jacobsa vo veci C-53/03 *Syfait and others* [2005] ECR I-4609, body 22-28

partes poukázal na existenciu sekretariátu, ktorý bol súčasťou komisie, ale zároveň bol od nej štrukturálne oddelený a ktorý pre jej potreby viedol nezávislé vyšetrenie. V tomto bode¹⁵² sa odvolával na podobnosť s prípadom *Gabalfrisa*.¹⁵³

Súdnemu dvoru sa ale ponúkala revízia svojho doterajšieho prístupu a rozhodol sa pre odlišné stanovisko než v predchádzajúcich prípadoch. Vo svojom rozhodnutí poukázal na skutočnosť, že nad komisiou vykonáva dozor grécke Ministerstvo rozvoja, ktoré je zmocnené preskúmať zákonnosť jej rozhodnutí.¹⁵⁴ Ďalej, hoci uznal, že národné právne predpisy garantujú členom komisie osobnú a funkčnú nezávislosť, zdôraznil, že neexistujú žiadne konkrétne záruky ohľadom odvolania členov z ich funkcie, čo by mohlo viesť k nežiaducemu nátlaku alebo zásahu zo strany výkonnej moci. Pri analýze sekretariátu poukázal na fakt, že prezident Gréckej komisie pre hospodársku súťaž je zároveň priamym nadriadeným sekretariátu a vykonáva nad jeho členmi disciplinárne právomoci. Hlavný rozdiel medzi prípadom *Gabalfrisa*,¹⁵⁵ ktorým argumentoval generálny advokát Jacobs a predostretým prípadom potom ESD videl v skutočnosti, že španielsky Obvodný hospodársko-správny tribunál (*Tribunal Económico-Administrativo Regional*) bol nezávislou treťou stranou oddelenou od správcu dane. Naopak, medzi gréckou Komisiou pre hospodársku súťaž (*Epitropi Antagonismou*), ako rozhodovacím subjektom a jej sekretariátom ako subjektom vyšetrovacím, existuje funkčné prepojenie a komisia tak nemá postavenie nezávislého tretieho subjektu. Navyše Súdny dvor vo svojom rozhodnutí konštatoval, že od subjektu, akým je grécka komisia, sa vyžaduje úzka spolupráca s Komisiou Európskych spoločenských, ktorá ju za určitých

---

¹⁵² Stanovisko generálneho advokáta Jacobsa vo veci C-53/03 *Syfait and others* [2005] ECR I-4609, bod 28

¹⁵³ Spojená vec C-110/98 až C-147/98 *Gabalfrisa and others* [2000] ECR I-1577

¹⁵⁴ Vec C-53/03 *Syfait and others* [2005] ECR I-4609, bod 30

¹⁵⁵ Spojená vec C-110/98 až C-147/98 *Gabalfrisa and others* [2000] ECR I-1577

podmienok a v určitých situáciách môže zbaviť jej kompetencií.¹⁵⁶ Súdny dvor sa položenou predbežnou otázkou pre tieto dôvody zaoberať odmietol.

Zhrnutie

Vo svojich starších rozhodnutiach Súdny dvor priznal úradom pre ochranu hospodárskej súťaže a úradom vykonávajúcim dozor nad verejným obstarávaním postavenie „súdu členského štátu“ v zmysle článku 234 ZES a predbežnými otázkami položenými týmito orgánmi sa zaoberal. Učinil tak napriek skutočnosti, že tieto orgány zjavne vykazovali nedostatočné záruky nestrannosti a nezávislosti. Všetky tri orgány (nemecký Spolkový kontrolný výbor pre verejné obstarávanie, rakúsky zemský Úrad pre verejné zákazky a španielsky Obvodný hospodársko-správny tribunál) totiž pri svojom rozhodovaní neboli nezávislou treťou stranou, ale *de facto* vykonávali inštančné preskúmanie v rámci štátnej správy.

Môže sa teda zdať, že pre ESD nebolo v týchto prípadoch až tak podstatné kto sa pýtal, ale skôr na čo sa pýtal. Ochrana hospodárskej súťaže a realizácia voľného trhu sú totiž oblasti pre Súdny dvor veľmi citlivé a cenné a možno práve preto bol ESD ochotný pristúpiť k určitým kompromisom.¹⁵⁷ Celkovo je potom niekedy možné badať tendenciu národných správnych orgánov, teda orgánov reprezentujúcich moc výkonnú, osobovať si širšie právomoci, než by im v skutočnosti pripadali a zasahovať tak do pola pôsobnosti tradične vyhradenému moci súdnej. Aj táto skutočnosť mohla byť dôvodom pre ktoré Súdny dvor predbežné otázky položené správnymi orgánmi pripustil.

---

¹⁵⁶ Vec C-53/03 *Syfait and others* [2005] ECR I-4609, bod 34

¹⁵⁷ Bobek, M., Komárek, J., Passer, J., M., Gillis, M. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde Praha, a.s., 2005, str. 39

Avšak v prípade *Syfait*¹⁵⁸ Súdny dvor svoj prístup revidoval a z dôvodu nedostatku nezávislosti u predkladajúceho orgánu sa položenou otázkou odmietol zaoberať. Pritom zároveň zdôraznil právomoci Európskej komisie vo vzťahu k národným regulačným úradom v oblasti hospodárskej súťaže. Argument, že Komisia môže od národného úradu sama prevziať konkrétny prípad a preto vnútroštátny orgán nie je „súdom členského štátu“ má ďalekosiahly dopad na ďalšie posudzovanie regulačných úradov pre účely článku 234 ZES. Táto prekážka je totiž pre akýkoľvek národný úrad pre hospodársku súťaž ťažko prekonateľná a preto je možné predpokladať, že tieto orgány sú v budúcnosti vylúčené z možnosti obracať sa na Súdny dvor s predbežnou otázkou.¹⁵⁹

4. ORGÁNY SAMOSPRÁVNÝCH ORGANIZÁCIÍ

Zvláštnu pozornosť si v kapitole o šedých zónach zaslúžia aj orgány samosprávnych organizácií a to predovšetkým orgány profesných komôr. Členské štáty totiž na tieto orgány delegovali značné kompetencie súvisiace s organizáciou slobodných povolání. S tým je častokrát spojená aj povinnosť implementovať normy komunitárneho práva, predovšetkým v oblasti slobody pohybu a slobodného poskytovania služieb.

---

¹⁵⁸ Vec C-53/03 *Syfait and others* [2005] ECR I-4609

¹⁵⁹ Stehlík, V. *Řízení o předběžné otázce v komunitárním právu*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, str. 56;

Bobek, M. *Soudní dvůr Evropských společenství: Komise pro hospodářskou soutěž není soudním dvorem ve smyslu článku 234 SES*. in: *Právní rozhledy*. 9/2005, str. 358

Profesné komory majú povahu právnických osôb verejného práva¹⁶⁰ a právomoc im delegovaná má charakter činnosti predovšetkým regulačnej a kontrolnej. Vykonávajú teda pôsobnosť predovšetkým v oblasti verejnej správy. No niektoré ich orgány (napríklad kárne, etické a disciplinárne komisie) sa svojim charakterom a činnosťou podobajú na orgány súdneho typu. Preto je dôležité zodpovedať otázku, či sú tieto kvázi-súdne orgány oprávnené obracať sa na Súdny dvor v konaní podľa článku 234 ZES.

Prípade Razanatsimba

V prípade *Razanatsimba*¹⁶¹ Súdny dvor nedostal príležitosť vyjadriť sa k prípustnosti otázky položenej Radou advokátskej komory v Lille (*Counsel d'Ordre de Lille*), pretože Odvolací súd (*Cour d'appel Douai*) rozhodnutie advokátskej komory zrušil a na Súdny dvor sa s rovnakou otázkou obrátil sám. Odvolací súd tak učinil na základe toho, že podľa jeho názoru v tomto prípade Rada advokátskej komory nejednala ako orgán súdny, ale ako orgán správny.

Hoci skutočnosti, že Súdny dvor nič nenamietal a položenú otázku z registru vecí vyškrtol, nie je možné pripisovať žiaden zásadný význam,¹⁶² skôr to nasvedčuje, že ESD s podobným výkladom súhlasil.¹⁶³

---

¹⁶⁰ Tichý, L. *Řízení o předběžné otázce před ESD a české soudy: subjekty, předmět a následky*. in: *Ústavní soud ČR: Řízení o předběžné otázce a národní soudy. Sborník příspěvků z konference pořádané Ústavním soudem České republiky v Brně dne 3. prosince 2004*. Praha: Ústavní soud České republiky, 2005, str. 62;

Hendrych, D. a kol. *Správní právo. Obecná část*. 5., rozšířené vydání. Praha: C.H.Beck, 2003, str. 236

¹⁶¹ Vec 65/77 *Razanatsimba* [1977] ECR 2229

¹⁶² Anderson, D., Demetriou, M. *References to the European Court*. 2nd edition. London: Sweet & Maxwell, 2002, str. 42

¹⁶³ Bobek, M., Komárek, J., Passer, J., M., Gillis, M. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde Praha, a.s., 2005, str. 42

Prípud Borker

V kauze *Borker*¹⁶⁴ sa na Súdny dvor so žiadosťou o konanie podľa článku 234 ZES obrátila Rada parížskej advokátskej komory (*Conseil de l'ordre des avocats à la cour de Paris*). ESD sa ale touto otázkou odmietol zaoberať, pretože, ako uviedol vo svojom rozhodnutí, konanie pred Radou viedlo k rozhodnutiu deklaratórnej povahy a nie povahy súdnej. Navyše nebolo splnené ani kritérium obligatórnej jurisdikcie.

Ale ani v tomto prípade Súdny dvor nevyhlásil konanie o predbežnej otázke podanej orgánom profesnej samosprávy ako také, iba konštatoval, že sa musí jednať o konanie, ktoré povedie k rozhodnutiu súdnej povahy.¹⁶⁵

Prípud Broekmeulen

V prípade *Broekmeulen*¹⁶⁶ sa na Súdny dvor obrátil holandský Odvolací výbor všeobecnej medicíny (*Commissie van Beroep Huisartsgeneeskunde*), ktorý plnil v rámci komory kontrolnú funkciu. Súdny dvor vtedy po prvý krát prijal predbežnú otázku položenú orgánom stavovskej komory.

Prvým dôvodom pre rozhodnutie ESD bola skutočnosť, že vo výbore bol významný stupeň účasti holandských verejných autorít (traja z deviatich členov výboru boli totiž menovaní ministerstvami školstva a zdravotníctva). Súdny dvor taktiež konštatoval splnenie kritéria *inter partes* – v konaní pred výborom vystupoval jednak dotknutý lekár a jednak Registračný výbor komory. Taktiež požiadavka obligatórnej jurisdikcie bola splnená, keďže registrácia v komore bola *de facto* povinná. No hlavným dôvodom pre pripustenie predbežnej otázky

---

¹⁶⁴ Vec 138/80 *Borker* [1980] ECR 1975

¹⁶⁵ Vec 138/80 *Borker* [1980] ECR 1975, bod 4

¹⁶⁶ Vec 246/80 *Broekmeulen v. Huisarts Registratie Commissie* [1981] ECR 2311

položenej týmto orgánom bola pre Súdny dvor skutočnosť, že proti rozhodnutiu výboru prakticky neexistovali opravné prostriedky. Je nutné ale podotknúť, že teoreticky túto možnosť holandská legislatíva ponúkala. Súdny dvor sa ale oprel o fakt, že v praxi nebola možnosť opravného prostriedku nikdy využitá.¹⁶⁷

Prípado Bauer

V prípade *Bauer*¹⁶⁸ Súdny dvor opäť akceptoval predbežnú otázku položenú profesným orgánom, konkrétne Odvolacím výborom belgickej Asociácie architektov.

Zaujímavé ale je, že ani generálny advokát a ani Súdny dvor sa vo svojich stanoviskách a rozhodnutiach nezaoberali otázkou prípustnosti tejto žiadosti z hľadiska predkladajúceho subjektu. Z toho sa dá usudzovať, že tento prípad nebol považovaný za diskutabilný a Súdny dvor sa skrátka automaticky pridržel rozhodnutia v prípade *Broekmeulen*.¹⁶⁹

Zhrnutie

Či je Súdny dvor ochotný odpovedať na otázky vznesené orgánmi profesnej samosprávy ostáva do istej miery naďalej otáznou. Neexistujú objektívne kritéria, ktoré by ESD v týchto prípadoch aplikoval.

Súdny dvor prijatie predbežnej otázky od stavovskej inštitúcie v prípade *Broekmeulen*¹⁷⁰ odôvodnil tým, že ide o orgán, ktorý prakticky rozhoduje v poslednom stupni (aj keď teoreticky možnosť ďalšieho inštančného postupu holandská legislatíva pripúšťala). Argument poslednej inštancie je ale možné len

---

¹⁶⁷ Vec 246/80 *Broekmeulen v. Huisarts Registratie Commissie* [1981] ECR 2311, bod 15-17

¹⁶⁸ Vec C-166/91 *Bauer v. Conseil national de l'ordre des architectes* [1992] ECR I-2797

¹⁶⁹ Vec 246/80 *Broekmeulen v. Huisarts Registratie Commissie* [1981] ECR 2311

¹⁷⁰ Vec 246/80 *Broekmeulen v. Huisarts Registratie Commissie* [1981] ECR 2311

ťažko akceptovať, dôležitejšie je v tomto prípade odlíšenie súdneho orgánu od orgánu správneho a to Súdny dvor previedol pomerne nepresvedčivo. Skôr sa zdá, že podobne ako v otázkach hospodárskej súťaže, aj tentokrát prevážila skutočnosť, že v súlade s požiadavkou konformnej aplikácie komunitárneho práva sa Súdny dvor rozhodol zodpovedať otázku, ktorá sa dotýkala citlivej a dôležitej oblasti voľného pohybu osôb.

V ďalšom rozhodnutí vo veci *Bauer*,¹⁷¹ keď ESD znova pripustil otázku položenú samosprávnym profesným orgánom, sa analýzou predkladajúcej inštitúcie dokonca nezaoberal vôbec.

Vo všeobecnosti ale môžeme očakávať, že Súdny dvor sa bude zaoberať predbežnými otázkami položenými stavovskými orgánmi iba v prípadoch (ak vôbec), v ktorých bude predkladajúci orgán v danej veci plniť predovšetkým úlohu súdnu a nie správnu a taktiež konanie pred ním bude vykazovať charakteristiku konania súdneho. Otázky položené inštitúciami, proti ktorých rozhodnutiu existuje opravný prostriedok v podobe prieskumu v rámci riadnej súdnej sústavy budú pravdepodobne odmietnuté.

5. ĎALŠIE ORGÁNY

Súbor kritérií definovaných v judikatúre Súdneho dvora sa prirodzene vzťahuje na každú predkladajúcu inštitúciu a preto by mala byť pripustená len predbežná otázka, ktorej predkladajúci orgán tieto požiadavky splňa.

Preto nemožno za oprávnený subjekt v zmysle článku 234 ZES považovať ani políciu, ani prokuratúra, či štátneho zástupcu¹⁷² a ani vyšetrovacieho sudcu.

---

¹⁷¹ Vec C-166/91 *Bauer v. Conseil national de l'ordre des architectes* [1992] ECR I-2797

Napriek tomu v extrémnom rozhodnutí vo veci *Pretore di Salò*¹⁷³ Súdny dvor pripustil predbežnú otázku položenú talianskym prétorom, ktorého funkcia je akousi kombináciou prokurátora a vyšetrovacieho sudcu.

Požiadavky kladené na predkladajúci orgán taktiež nespĺňa ani správca konkurznej podstaty, či exekútor.¹⁷⁴

Keďže jedným zo znakov súdneho konania je aj nachádzanie práva, nemožno považovať konanie vo veciach registru (či už obchodného alebo nehnuteľností) za konanie súdne. Ak však bude predkladajúci orgán rozhodovať o opravnom prostriedku proti takémuto rozhodnutiu, je možné ho považovať za „súd členského štátu“ v zmysle článku 234 ZES.¹⁷⁵

Za orgán oprávnený položiť predbežnú otázku Súdnemu dvoru nie je napokon možné považovať ani ombudsmana.¹⁷⁶

---

¹⁷² Tichý, L. *Řízení o předběžné otázce před ESD a české soudy: subjekty, předmět a následky*. in: *Ústavní soud ČR: Řízení o předběžné otázce a národní soudy. Sborník příspěvků z konference pořádané Ústavním soudem České republiky v Brně dne 3. prosince 2004*. Praha: Ústavní soud České republiky, 2005, str. 46

¹⁷³ *Vec 14/86 Pretore di Salò* [1987] ECR 2545

¹⁷⁴ *Vec C-428/93 Monin Automobiles* [1994] ECR I-1707

¹⁷⁵ Tichý, L. *Řízení o předběžné otázce před ESD a české soudy: subjekty, předmět a následky*. in: *Ústavní soud ČR: Řízení o předběžné otázce a národní soudy. Sborník příspěvků z konference pořádané Ústavním soudem České republiky v Brně dne 3. prosince 2004*. Praha: Ústavní soud České republiky, 2005, str. 65

¹⁷⁶ Anderson, D., Demetriou, M. *References to the European Court*. 2nd edition. London: Sweet & Maxwell, 2002, str. 45

V. KAPITOLA

„SÚD POSLEDNÉHO STUPŇA“

1. POVINNOSŤ PREDLOŽIŤ PREDBEŽNÚ OTÁZKU

Článok 234 ZES okrem možnosti obrátiť sa na Súdny dvor s predbežnou otázkou stanoví vo svojom treťom odstavci *expressis verbis* aj povinnosť súdneho orgánu položiť ESD predbežnú otázku. Táto povinnosť sa vzťahuje na „súd členského štátu, proti ktorého rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok podľa vnútroštátneho práva“,¹⁷⁷ inak označovaný aj ako „súd posledného stupňa“, či „súd poslednej inštancie“.

Skôr než sa ale pustíme do analýzy tohto pojmu komunitárneho práva, je potrebné zdôrazniť skutočnosť, že povinnosť zahájiť konanie o predbežnej otázke sa môže v určitých prípadoch rovnako vzťahovať aj na akýkoľvek „súd členského štátu“ v zmysle druhého odstavca článku 234 ZES, teda na súd, proti ktorého rozhodnutiu je v danom prípade prípustný opravný prostriedok podľa vnútroštátneho práva.¹⁷⁸

„Súd členského štátu“ je totiž povinný obrátiť sa na Súdny dvor so žiadosťou o zahájenie konania o predbežnej otázke v troch prípadoch:

Prvým prípadom je situácia, keď má vnútroštátny súdny orgán pochybnosti o platnosti komunitárneho aktu, teda vtedy, keď sa predbežná otázka netýka výkladu, ale platnosti komunitárneho aktu.

---

¹⁷⁷ Článok 234 ZES

¹⁷⁸ Bobek, M., Komárek, J., Passer, J., M., Gillis, M. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde Praha, a.s., 2005, str. 206

Druhú situáciu predstavuje prípad, keď sa národný súdny orgán mieni odchyliť od ustálenej judikatúry Súdneho dvora, teda v prípade, ak ma odlišný názor než ESD vyjadril vo svojich predchádzajúcich rozhodnutiach.

No a po tretie, ako už bolo spomínané, je národný súd povinný obrátiť sa na Súdny dvor s predbežnou otázkou v prípade, že proti jeho rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok podľa vnútroštátneho práva, čiže ak v danej veci rozhoduje v poslednom stupni.

Povinnosť obrátiť sa na ESD so žiadosťou o predbežnú otázku teda súvisí buď s tým aký národný súdny orgán daný spor rozhoduje (hore popísaná tretia situácia), alebo s tým, o akej otázke národný súdny orgán rozhoduje (prvá a druhá situácia). Inými slovami povedané, ide o to kto, alebo o čom rozhoduje.

Táto práca sa zaoberá pojmom „súd členského štátu“ podľa článku 234 ZES, t.j. orgánom s možnosťou (povinnosťou) klásť Súdnemu dvoru predbežné otázky. Preto sa ďalej táto kapitola nebude venovať analýze prípadov, v ktorých je povinný položiť predbežnú otázku akýkoľvek „súd členského štátu“, ale zameria sa výlučne na vymedzenie pojmu „súd posledného stupňa“, ktorý predstavuje akúsi špecifickú podskupinu „súdov členského štátu“ v zmysle článku 234 ZES. Z rovnakých dôvodov sa logicky nebude táto kapitola venovať ani analýze výnimiek z povinnosti predložiť predbežnú otázku, akými sú doktríny *acte éclairé* a *acte clair*, formulované predovšetkým v prípade *CILFIT*,¹⁷⁹ pretože tieto aspekty konania o predbežnej otázke súvisia skôr s charakterom, či obsahom položenej otázky, než so samotným predkladajúcim subjektom. V tejto kapitole sa teda opäť budem snažiť nájsť odpoveď na otázku „kto?“. Kto, ktorý subjekt, je povinný položiť Súdnemu dvoru predbežnú otázku?

---

¹⁷⁹ Vec 283/81 *CILFIT v. Ministero della Sanità* [1982] ECR 3415

2. „SÚD POSLEDNÉHO STUPŇA“ AKO POJEM KOMUNITÁRNEHO PRÁVA

Ako už bolo konštatované, ustanovenie článku 234 ZES má v rozsahu svojej pôsobnosti prednosť pred úpravou členských štátov. Ide totiž o typické pravidlo komunitárneho práva, ktoré upravuje vzťah národného a komunitárneho práva a teda aj vzťah národných a komunitárnych orgánov.¹⁸⁰ Preto, podobne ako pojem „súd členského štátu“, je aj pojem „súd posledného stupňa“ podľa tretieho odstavca článku 234 ZES pojmom práva komunitárneho.¹⁸¹

V dôsledku toho nie je možné pri interpretácii a ani pri aplikácii ustanovenia článku 234 ZES prihliadať k národným predpisom, ktoré by boli s týmto ustanovením v rozpore.

3. ABSTRAKTNÁ VERZUS KONKRÉTNÁ TEÓRIA

Určenie, ktorý národný orgán je možné subsumovať pod pojem „súd posledného stupňa“ môže byť v niektorých prípadoch obtiažne.¹⁸² Podobne, ako pri snahe o definovanie pojmu „súd členského štátu“, keď mal Súdny dvor na výber medzi funkčným a formálnym prístupom, je možné aj pri interpretácii

---

¹⁸⁰ Tichý, L. *Řízení o předběžné otázce před ESD a české soudy: subjekty, předmět a následky*. in: *Ústavní soud ČR: Řízení o předběžné otázce a národní soudy. Sborník příspěvků z konference pořádané Ústavním soudem České republiky v Brně dne 3. prosince 2004*. Praha: Ústavní soud České republiky, 2005, str. 60

¹⁸¹ *Vec C-24/92 Corbiau v. Administration des contributions* [1993] ECR I-1277, bod 15, *Vec 246/80 Broekmeulen v. Huisarts Registratie Commissie* [1981] ECR 2311, bod 17, *Vec C-195/98 Österreichischer Gewerkschaftsbund* [2000] ECR I-10497, bod 24

¹⁸² Bobek, M., Komárek, J., Passer, J., M., Gillis, M. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde Praha, a.s., 2005, str. 208

pojmu „súd posledného stupňa“ postupovať dvoma rôznymi spôsobmi, čo k prehľadnosti ani tentokrát neprispieva.

3.1 ABSTRAKTNÁ (INŠTITUCIONÁLNA) TEÓRIA

Prvou možnou cestou je výklad pojmu za pomoci tzv. abstraktnej teórie, niekedy nazývanej aj teóriou inštitucionálnou. Tento prístup vychádza z názoru, že iba národné súdy, ktoré sú formálne súdmi posledného stupňa a teda ako také stoja na samotnom vrchole danej súdnej hierarchie, sú „súdmi posledného stupňa“ a len na tieto sa vzťahuje povinnosť predložiť predbežnú otázku podľa tretieho odstavca článku 234 ZES.¹⁸³

Hlavná argumentačná línia, z ktorej táto teória vychádza, sa opiera o skutočnosť, že tretí odstavec článku 234 ZES používa v originálnej anglickej verzii plurál „*decisions*“, čiže „rozhodnutia“ a nie singulár tohto slova. Preto nie je možné považovať za „súd posledného stupňa“ každý „súd členského štátu“, ktorý v konkrétnom prípade rozhoduje v poslednej inštancii, ale len taký súdny orgán, u ktorého je rozhodovanie v poslednom stupni jeho typickým a zvyčajným rysom.

Ďalej sa abstraktná teória opiera o predpoklad, že zmyslom ustanovenia tretieho odstavca článku 234 ZES nemohlo byť uloženie povinnosti položiť predbežnú otázku Súdnemu dvoru národnými súdmi v relatívne banálnych veciach.¹⁸⁴ Konkrétne majú prívrženci abstraktnej teórie na mysli prípady, keď síce konkrétnu vec rozhoduje „súd členského štátu“ v poslednom stupni, ale

---

¹⁸³ Schermers, H., G., Waelbroeck, D., F. *Judicial Protection in the European Union*. 6th edition, Hague/London/New York: Kluwer Law International, 2001, str. 267

¹⁸⁴ Anderson, D., Demetriou, M. *References to the European Court*. 2nd edition. London: Sweet & Maxwell, 2002, str. 165

prítom ide o súdny orgán, ktorý v rámci vnútroštátnej súdnej hierarchie stojí relatívne nízko a jeho rozhodovacia právomoc v poslednej inštancii v danom prípade vyplýva len zo skutočnosti, že rozhoduje prípad tak banálny, že opravný prostriedok k vyššej inštancii by nebol účelný a zbytočne by zaťažoval národný súdny systém.

Podľa niektorých autorov¹⁸⁵ nemá o uplatnení tejto teórie vôbec význam uvažovať, podľa iných¹⁸⁶ je do určitej miery obhájiteľná.

Výhodou tohto prístupu je zrejmá jasnosť a predvídateľnosť, pretože pri vymedzení pojmu „súd posledného stupňa“ si vystačíme s určením hierarchicky najvyššieho súdneho orgánu daného členského štátu, teda takého orgánu, ktorý stojí na samotnej špici národnej súdnej hierarchie. A to spravidla nebýva nijako komplikované.¹⁸⁷ Je teda nutné konštatovať, že medzi dvoma možnými spôsobmi interpretácie pojmu „súd posledného stupňa“ predstavuje abstraktný prístup tú jednoduchšiu, menej komplikovanú cestu.

To bol pravdepodobne aj dôvod, prečo bol abstraktný prístup zvolený právnou úpravou predbežných otázok v rámci Bruselského dohovoru, keď ustanovenie tohto dohovoru taxatívne vypočítava súdy posledného stupňa jednotlivých členských štátov.¹⁸⁸

---

¹⁸⁵ Napríklad Tichý, L. *Řízení o předběžné otázce před ESD a české soudy: subjekty, předmět a následky*. in: *Ústavní soud ČR: Řízení o předběžné otázce a národní soudy. Sborník příspěvků z konference pořádané Ústavním soudem České republiky v Brně dne 3. prosince 2004*. Praha: Ústavní soud České republiky, 2005, str. 77

¹⁸⁶ Například Craig, P., Búrca, de, G. *EU Law: Text, Cases, and Materials*. 3rd edition. Oxford: Oxford University Press, 2003, str. 412

¹⁸⁷ Bobek, M. *Porušení povinnosti zahájit řízení o předběžné otázce podle článku 234 (3) SES*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, str. 16

¹⁸⁸ Článok 2 odst. 1 Protokolu z 03.06.1971 týkajúceho sa výkladu Bruselského dohovoru z 27.09.1968, o súdnej príslušnosti a výkone rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach

Svojho času sa k abstraktnej teórii priklonil aj Lord Denning, keď vo svojom rozhodnutí vo veci *H. P. Bulmer* uvádza:

„... s výnimkou Snemovne lordov, žiadny iný anglický súd nie je povinný predložiť predbežnú otázku Súdnemu dvoru v Luxemburgu.“¹⁸⁹

No nemožno povedať, že by sa s ním stotožnilo celé anglické súdnictvo, práve naopak, Lord Denning ostal v tomto svojom názore osamotený, čo dokumentuje napríklad aj rozhodnutie v prípade *Re a Holiday in Italy*.¹⁹⁰ Každopádne bol tento názor anglickou judikatúrou prekonaný neskorším rozhodnutím anglického Odvolacieho súdu (*Court of Appeal*) vo veci *The Pharmaceutical Society of Great Britain*.¹⁹¹

Lord Denning je napokon takmer jediným z významných právnych teoretikov, ktorý abstraktný prístup pri interpretácii pojmu „súd posledného stupňa“ obhajuje,¹⁹² pretože ide vskutku o veľmi úzke chápanie tohto orgánu s povinnosťou predkladať predbežnú otázku Súdnemu dvoru, aj keď svojich prívržencov táto teória nepochybne má.¹⁹³

---

¹⁸⁹ Vec *H. P. Bulmer Ltd. v. J. Bollinger SA* [1974] 2 C.M.L. Reports 91, str. 113, odst. 22

¹⁹⁰ Vec *Re a Holiday in Italy* [1975] 1 C.M.L Reports 184

¹⁹¹ Vec *R. v. The Pharmaceutical Society of Great Britain, ex parte the Association of Pharmaceutical Importers* [1987] 3 C.M.L. Rev. 951, str. 969

¹⁹² Bobek, M. *Porušení povinnosti zahájit řízení o předběžné otázce podle článku 234 (3) SES*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, str. 16

¹⁹³ Například Dumon, F. *Le renvoi préjudiciel* in: *Droit communautaire et droit national*. Semaine de Bruges, 1965, str. 222-225;

Lagrange, M. *SEW.*, 1962, str. 102;

Skouris, W. *Probleme der Vorlage gemäss Art. 177 EWGV aus der Sicht des griechischen Rechts*. in: *15 EuR.*, 1980, str. 22-35

3.2 KONKRÉTNĀ (FUNKČNĀ) TEÓRIA

Súdny dvor sa ale napokon, tak isto ako výrazná väčšina vedeckej obce, priklonil k spôsobu interpretácie, ktorá vychádza z konkrétnej teórie (nazývanej aj teóriou funkčnou). Tá, na rozdiel od teórie abstraktnej, sa pri analýze národného súdneho orgánu neuspokojí s holým konštatovaním, že predmetný subjekt je, či nie je, formálne najvyšším národným súdnym orgánom, ale v každom individuálnom prípade skúma, či súdny orgán rozhoduje konkrétnu vec ako súd poslednej inštancie. Konkrétna teória teda pod pojem „súd posledného stupňa“ subsumuje každý „súd členského štátu“, proti ktorého rozhodnutiu neexistuje v danom prípade opravný prostriedok podľa vnútroštátneho práva.¹⁹⁴

Súdny dvor pri analýze povinnosti národného súdneho orgánu predložiť predbežnú otázku podľa tretieho odstavca článku 234 ZES teda vychádza z konkrétnej teórie. Je to napokon logické vyústenie jeho prístupu, keď už vo svojom rozhodnutí vo veci *Hoffmann-La Roche v. Centrafarm* teologickým výkladom článku 234 ZES dospieva k názoru, že:

*„... účelom tretieho odstavca je zabrániť vzniku väčšieho množstva vnútroštátnej judikatúry, ktorá by bola v rozpore s komunitárnym právom v ktoromkoľvek členskom štáte.“*¹⁹⁵

---

¹⁹⁴ Šlosarčík, I. *Evropský soudní dvůr a předběžná otázka podle čl. 234 SES*. in: *Projekt Team Europe*.

Praha: Institut pro evropskou politiku EUROPEUM, 2005, str. 5

¹⁹⁵ Vec 107/76 *Hoffmann-La Roche v. Centrafarm* [1977] ECR 957, str. 974

Prípád *Costa v. ENEL*

ESD sa k otázke „súdu posledného stupňa“ vyjadril už vo svojej rannej judikatúre, konkrétne v prípade *Costa v. ENEL*.¹⁹⁶ Je istým paradoxom, že tak zásadné rozhodnutie bolo vynesené v spore o tak malichernú čiastku, akou bol účet za elektrinu vo výške 1 925 talianskych lír. Ale napokon aj to je jeden z prípadov, ktoré len dokladajú dôležitosť možnosti predkladať predbežné otázky „súdmi členských štátov“, pretože aj zdanlivo kuriózný spor môže mať významné dôsledky pre rozvoj komunitárneho práva.

V tomto prípade totiž pán Costa odmietol zaplatiť spomínaný účet za elektrinu vo výške 1 925 talianskych lír. Dôvodom bol jeho nesúhlas so znárodnením spoločnosti Edison Volta a vytvorením štátneho monopolu na trhu s elektrinou, čím podľa názoru pána Costu došlo k porušeniu Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva. Keďže išlo o sumu v podstate smiešne malú, rozhodoval túto kauzu milánsky zmierovací sudca (*guidice conciliatore*). Hoci v Taliansku je vo všeobecnosti proti rozhodnutiu zmierovacieho sudcu prípustné odvolanie, v tomto prípade, práve pre zanedbateľnosť spornej čiastky, do úvahy neprichádzalo. A tak bol milánsky *guidice conciliatore* v danej veci súdom prvého a zároveň aj posledného stupňa.¹⁹⁷

Súdny dvor vo svojom rozhodnutí, vychádzajúc z konkrétnej teórie, konštatoval, že:

*„... podľa tohto článku sú národné súdy, proti ktorých rozhodnutiam, ako v tomto prípade, nie sú opravné prostriedky, povinné predložiť danú otázku Súdnemu dvoru k rozhodnutiu.“*¹⁹⁸

---

¹⁹⁶ Vec 6/64 *Costa v. ENEL* [1964] ECR 1141

¹⁹⁷ Hartley, T., C. *The Foundations of European Community Law*. 4th edition. Oxford: Oxford University Press, 1998, str. 273

¹⁹⁸ Vec 6/64 *Costa v. ENEL* [1964] ECR 1141, str. 1148

Prípád *Da Costa*

Že ide zo strany ESD o konzistentný prístup k výkladu pojmu „súd posledného stupňa“ dokumentuje napríklad aj prípad *Da Costa*,¹⁹⁹ ktorý sa týka dovozných ciel na chemické výrobky a prípravky. Predbežnú otázku tu Súdny dvor položil holandský špecializovaný daňový súd (*Tariefcommissie voor Belastingen*), ktorý v danom prípade rozhodoval v poslednej inštancii, keďže proti jeho rozhodnutiu už neexistovala možnosť podania opravného prostriedku podľa vnútroštátneho práva.

ESD vo svojom odôvodnení rozsudku uvádza:

*„... tretí odsek článku 177 [teraz článok 234 ZES – pozn. autora] bezvýhradne vyžaduje, aby súdy členského štátu, proti rozhodnutiam ktorých neexistuje opravný prostriedok v zmysle národného práva – ako napr. Tariefcommissie – postúpili súdu každú otázku výkladu, ktorá im bola položená...“*²⁰⁰

Tariefcommissie bol teda podobne ako milánsky zmierovací sudca (*guidice conciliatore*) v prípade *Costa v. ENEL*²⁰¹ Súdny dvor považovaný za „súd posledného stupňa“ v zmysle tretieho odstavca článku 234 ZES, aj keď formálne na čele vnútroštátnej súdnej hierarchie nestál.

---

¹⁹⁹ Spojená vec 28/62 až 30/62 *Da Costa en Schaake NV and others v. Administratie der Belastingen* [1963] ECR 61

²⁰⁰ Spojená vec 28/62 až 30/62 *Da Costa en Schaake NV and others v. Administratie der Belastingen* [1963] ECR 61, str. 68

²⁰¹ Vec 6/64 *Costa v. ENEL* [1964] ECR 1141

3.3 ZHRNUTIE

Hoci sa pri interpretácii pojmu „súd posledného stupňa“ ponúkajú dva rôzne prístupy, Súdny dvor a s ním aj výrazná väčšina právnickej odbornej verejnosti, vychádzajú pri analýze súdneho orgánu, na ktorý sa vzťahuje povinnosť podľa tretieho odstavca článku 234 ZES, z konkrétnej (funkčnej) teórie.

Aj keď ide o prístup zložitejší a na analýzu predkladajúceho subjektu náročnejší, konkrétna teória viac rešpektuje zmysel ustanovenia článku 234 ZES než teória abstraktná a zároveň ponúka širší pohľad na pojem „súdu posledného stupňa“, oproti úzkemu poňatiu pri uplatnení abstraktného (inštitucionálneho) prístupu. Pri uplatnení abstraktnej teórie by totiž hrozilo, že mnohé otázky komunitárneho práva by sa pred Súdny dvor nikdy neodstali. Nie je výnimkou, že v právnych poriadkoch členských štátov sú menej zložité prípady rozhodované súdmi nižšej inštancie v poslednom stupni a neexistuje voči nim už žiadna ďalšia možnosť opravného prostriedku.²⁰² Tak by sa teda ľahko mohlo prihodiť to, že niektoré otázky komunitárneho práva a častokrát významné otázky, vyžadujúce kvalifikovanú interpretáciu Súdneho dvora, by nikdy nemuseli byť predložené na posúdenie ESD. To by bolo v zrejmom rozpore so základným cieľom ustanovenia tretieho odstavca článku 234 ZES, ktorý sa snaží takejto situácii zabrániť. Pojem komunitárneho práva „súd posledného stupňa“ je preto interpretovaný ako súd posledného stupňa v konkrétnom prípade a nie ako formálne označovaný súd posledného stupňa v rámci národnej súdnej hierarchie členského štátu.

Každý „Súd členského štátu“, proti ktorého rozhodnutiu nie je v individuálnom prípade možnosť podať opravný prostriedok podľa

---

²⁰² Schermers, H., G., Waelbroeck, D., F. *Judicial Protection in the European Union*. 6th edition, Hague/London/New York: Kluwer Law International, 2001, str. 267

vnútroštátneho práva, má preto povinnosť predložiť predbežnú otázku Súdnemu dvoru. Je pritom irelevantné, či ide o súdny orgán formálne stojaci na samotnej špici pyramídy vnútroštátnej súdnej hierarchie, alebo naopak o súd, ktorý je na jej spodku.²⁰³ Preto si v otázkach komunitárneho práva musí každý „súd členského štátu“ položiť otázku, či je v danom prípade prípustný proti jeho rozhodnutiu opravný prostriedok a ak dospeje k názoru, že v konkrétnej veci opravný prostriedok podľa vnútroštátneho práva do úvahy neprichádza, je povinný iniciovať konanie o predbežnej otázke pred ESD.

4. RIADNY VERZUS MIMORIADNY OPRAVNÝ PROSTRIEDOK

Keďže tretí odstavec článku 234 ZES definuje subjekt povinný položiť na posúdenie predbežnú otázku Súdnemu dvoru ako „súd členského štátu, proti ktorého rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok podľa vnútroštátneho práva“, je pri vymedzení „súdu posledného stupňa“ potrebné odpovedať si na otázku, aký opravný prostriedok má ZES na mysli, riadny alebo mimoriadny? Existencia opravného prostriedku je totiž pre určenie „súdu posledného stupňa“ kľúčová.²⁰⁴

Je nutné opäť konštatovať, že podobne ako pojmy „súd členského štátu“ a „súd posledného stupňa“ je aj pojem opravného prostriedku pojmom práva komunitárneho.²⁰⁵

---

²⁰³ Bobek, M., Komárek, J., Passer, J., M., Gillis, M. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde Praha, a.s., 2005, str. 210

²⁰⁴ Bobek, M. *Porušení povinnosti zahájit řízení o předběžné otázce podle článku 234 (3) SES*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, str. 18

²⁰⁵ Šlosarčík, I. *Evropský soudní dvůr a předběžná otázka podle čl. 234 SES*. in: *Projekt Team Europe*. Praha: Institut pro evropskou politiku EUROPEUM, 2005, str. 5

4.1 BEŽNÝ OPRAVNÝ PROSTRIEDOK

Aký opravný prostriedok má teda ZES v treťom odstavci článku 234 konkrétne na mysli? Ide o tzv. bežný opravný prostriedok. Bežný opravný prostriedok ale nutne neznamená riadny opravný prostriedok podľa vnútroštátneho práva. Rozumie sa ním opravný prostriedok, ktorý je obvykle prístupný obidvom stranám sporu, možnosť napádať rozhodnutia obvyklou súdnou cestou, ktorá je nezávislá na súdnom či správnom uvážení.²⁰⁶ Inými slovami teda ide o možnosť neúspešnej strany v súdnom konaní pokračovať.²⁰⁷

Prípady, keď má možnosť využiť iný opravný prostriedok tretia strana, alebo ak môže byť konanie znovu obnovené na základe nových skutočností, sa neposudzujú ako možnosť použiť bežný opravný prostriedok.²⁰⁸

O bežnom opravnom prostriedku rozhodne nemôžeme hovoriť ani pri milosti udelenej hlavou štátu, ústavnej sťažnosti, obnove konania či žalobe podanej u medzinárodného súdu na kontrolu ľudských práv.

4.2 ZVOLENIE SA ODVOLAŤ

Okrem toho ale existuje v niektorých členských štátoch aj komplikovanejší prípad opravného prostriedku a tým je tzv. „zvolenie sa odvolať“. V takom prípade je možnosť využitia opravného prostriedku viazaná na súhlas vyššieho

---

²⁰⁶ Bobek, M., Komárek, J., Passer, J., M., Gillis, M. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde Praha, a.s., 2005, str. 211

²⁰⁷ Anderson, D., Demetriou, M. *References to the European Court*. 2nd edition. London: Sweet & Maxwell, 2002, str. 166

²⁰⁸ Vec 107/76 *Hoffmann-La Roche v. Centrafarm* [1977] ECR 957

súdneho orgánu.²⁰⁹ Typickým príkladom je *leave to appeal*, ktoré pozná anglický právny poriadok, ale je možné sa s ním stretnúť aj vo Švédsku a aj niektoré formy dovolania v českom občianskom procesnom práve sa tomuto inštitútu podobajú.²¹⁰

Leave to appeal v anglickom súdnictve funguje tak, že procesná strana, ktorá sa chce odvolať k Snemovni lordov (*House of Lords*) proti rozhodnutiu Odvolacieho súdu (*Court of Appeal*) musí získať najprv povolenie. Toto povolenie jej vydá buď sám Odvolací súd, alebo sa procesná strana musí obrátiť na Snemovňu lordov so žiadosťou o prejednanie jej sporu. Na základe toho o žiadosti rozhoduje Odvolací výbor Snemovne lordov (*Appeal Committee*), ktorý môže, ale nemusí žiadosti vyhovieť.²¹¹

Vyvstáva preto otázka, či v takom prípade bude súd, ktorý odmietne udeliť súhlas s odvolaním „súdom posledného stupňa“ alebo nie?

4.2.1 ODVOLACÍ SÚD „SÚDOM POSLEDNÉHO STUPŇA“

Pokiaľ by o povolení využiť opravný prostriedok rozhodoval iba súd proti ktorého rozhodnutiu opravný prostriedok smeruje (čiže napríklad v spomínanom prípade anglického *leave to appeal* by to bol Odvolací súd), v tom prípade by bolo možné pokladať za „súd posledného stupňa“ práve tento súd odvolací. Vtedy by totiž odvolací súd svojim zamietavým stanoviskom znemožnil ďalší inštančný

---

²⁰⁹ Steiner, J., Woods, L. *Textbook on EC Law*. 8th edition. London: Blackstone, 2003, str. 552

²¹⁰ Šlosarčík, I. *Evropský soudní dvůr a předběžná otázka podle čl. 234 SES*. in: *Projekt Team Europe*. Praha: Institut pro evropskou politiku EUROPEUM, 2005, str. 5

²¹¹ Schermers, H., G., Waelbroeck, D., F. *Judicial Protection in the European Union*. 6th edition, Hague/London/New York: Kluwer Law International, 2001, str.270

postup v danej veci, konkrétne možnosť odvolať sa k súdu najvyššiemu a proti jeho rozhodnutiu by nebol možný bežný opravný prostriedok.²¹²

Preto v situácii, ak je pred odvolacím súdom prejednávaný prípad dávajúci vzniknúť povinnosti predložiť predbežnú otázku Súdnemu dvoru a tento odvolací súd rozhoduje o prípustnosti opravného prostriedku k najvyššiemu súdu, má daný súd dve možnosti a to buď iniciovať konanie o predbežnej otázke pred ESD, alebo povoliť odvolanie k najvyššej inštancii.²¹³

4.2.2 NAJVYŠŠÍ SÚD „SÚDOM POSLEDNÉHO STUPŇA“

Inou potom ale bude situácia, ak rozhodovacia právomoc o pripustení opravného prostriedku náleží najvyššej inštancii, teda najvyššiemu súdu (čiže napríklad v prípade anglického *leave to appeal* by to bola situácia, ak by o pripustení odvolania rozhodoval Odvolací výbor Snemovne lordov).

Prípady Lyckeskog

Takouto situáciou sa Súdny dvor zaoberal v prípade *Lyckeskog*,²¹⁴ kde predbežnú otázku Súdnemu dvoru položil švédsky Odvolací súd pre Západné Švédsko (*Hovrätt för Västra Sverige*).

Vo Švédsku je totiž podanie odvolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu (ktorým je aj Odvolací súd pre Západné Švédsko) vo všeobecnosti viazané na udelenie zvolenia sa odvolať. Toto zvolenie je plne v právomoci Najvyššieho

---

²¹² Anderson, D., Demetriou, M. *References to the European Court*. 2nd edition. London: Sweet & Maxwell, 2002, str. 171

²¹³ Bobek, M. *Porušení povinnosti zahájit řízení o předběžné otázce podle článku 234 (3) SES*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, str. 19

²¹⁴ Vec C-99/00 *Lyckeskog* [2002] ECR I-4839

súdu (*Högsta Domstol*) a ten tak učiní len pokiaľ ide o otázku zásadného právneho významu, alebo v prípade, že sa Odvolací súd vo svojom rozhodnutí dopustil vážnej právnej chyby.²¹⁵

Bude teda v takomto prípade „súdom posledného stupňa“ súd odvolací alebo najvyšší? Práve s touto otázkou sa na Súdny dvor obrátil *Hovrätt för Västra Sverige*. ESD odpovedal, že „súdom poslednej inštancie“ v zmysle tretieho odstavca článku 234 ZES bude tentokrát Najvyšší súd. Hlavným argumentom o ktorý sa Súdny dvor vo svojom rozhodnutí opieral bolo konštatovanie, že:

„Skutočnosť, že meritórne preskúmavanie odvolacieho prípadu je podmienené predchádzajúcou deklaráciou prípustnosti daného odvolania najvyšším súdom, nemá za následok zbavenie procesných strán opravného prostriedku.“²¹⁶

V takomto prípade môže totiž dôjsť k dvom rôznym alternatívam. Prvou je situácia, keď najvyšší súd odvolanie pripustí a danú vec meritórne preskúmava. Tá vo svojej podstate nevyvoláva žiadne otázky, pretože skutočnosť, že opravný prostriedok proti rozhodnutiu odvolacieho súdu naozaj existuje je zrejmá.

Druhou alternatívou je potom situácia, keď najvyšší súd neudelí zvolenie sa odvolať a rozhodnutie odvolacieho súdu je tak konečné. Tento prípad je potom komplikovanejší, ale ESD aj v tomto prípade označil za „súd posledného stupňa“ súd najvyšší a argumentoval pritom takto:

---

²¹⁵ Anderson, D., Demetriou, M. *References to the European Court*. 2nd edition. London: Sweet & Maxwell, 2002, str. 167

²¹⁶ Vec C-99/00 *Lyckeskog* [2002] ECR I-4839, bod 16

„Ak vyvstane otázka interpretácie alebo platnosti komunitárneho práva, najvyšší súd bude mať, podľa tretieho odstavca článku 234 ZES, povinnosť položiť predbežnú otázku Súdnemu dvoru a to či už vo fáze skúmania prípustnosti opravného prostriedku alebo vo fáze neskoršej (fáze súdneho konania).“²¹⁷

Preto odmietnutie opravného prostriedku (t.j. odmietnutie dať zvolenie k odvolaniu) nebude ani v tomto prípade znamenať negáciu existencie „súdu posledného stupňa“ v danej veci, pretože povinnosť predložiť predbežnú otázku na posúdenie Súdnemu dvoru je tu daná vo fáze skúmania prípustnosti opravného prostriedku najvyšším súdom.²¹⁸

A preto v prípade zvolenia sa odvolať, ak o prípustnosti opravného prostriedku proti rozhodnutiu odvolacieho súdu rozhoduje súd najvyšší, je „súdom posledného stupňa“ súd najvyšší, ktorý má povinnosť predložiť otázku komunitárneho práva na posúdenie Súdnemu dvoru a to buď vo fáze skúmania prípustnosti opravného prostriedku (predbežného prejednávania), alebo vo fáze samotného meritórneho preskúmania rozhodnutia odvolacieho súdu.

Súdny dvor na tomto poňatí „súdu posledného stupňa“ v prípade rozhodovaní o zvolení sa odvolať napokon zotrval aj vo svojom nedávnom rozhodnutí vo veci *Cartesio*.²¹⁹

---

²¹⁷ Vec C-99/00 *Lyckeskog* [2002] ECR I-4839, bod 18

²¹⁸ Bobek, M., Komárek, J., Passer, J., M., Gillis, M. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde Praha, a.s., 2005, str. 213

²¹⁹ Vec C-210/06 *Cartesio* [2008], bod 76

5. NAJvyššie a ÚSTAVNÉ SÚDY

Z vyššie uvedeného potom vyplýva, že súdy stojace na samotnom vrchole vnútroštátnej súdnej hierarchie (najvyššie súdy a ústavné súdy) budú vždy „súdmi posledného stupňa“.

Vo väčšine členských štátov pritom pripadajú do úvahy určité opravné prostriedky, ktorými je možné rozhodnutia týchto súdov zmeniť, vždy ide ale o prostriedky, ktoré nie sú bežnými opravnými prostriedkami (ako napríklad udelenie milosti hlavou štátu, obnovenie konania, atď.) Obdobne, v niektorých štátoch existuje okrem najvyššieho súdu aj súd ústavný, ktorý môže zrušiť rozhodnutie najvyššieho súdu a v tomto zmysle sa môže jeho postavenie voči najvyššiemu súdu javiť ako nadriadené. Nie je tomu tak, pretože súdy ústavné tvoria akúsi zvláštnu súdnu inštanciu, stoja mimo riadnej súdnej sústavy a kvôli svojej obmedzenej právomoci a pôsobnosti ich nemožno považovať za inštanciu nadriadenú súdom najvyšším.²²⁰

Povinnosť predložiť Súdnemu dvoru na posúdenie otázku komunitárneho práva najvyššími súdmi a súdmi ústavnými navyše jasne vyplýva zo samotného zmyslu tretieho odstavca článku 234 ZES. Cieľom tohto ustanovenia je totiž zabrániť tomu, aby národný súd posledného stupňa, ktorý viaže súdy nižšie (či už právne alebo svojou autoritou), rozvíjal judikatúru, ktorá je v rozpore s komunitárnym právom.²²¹

Napriek tomu, najvyššie a ústavné súdy členských štátov niekedy prijímajú povinnosť predkladať otázky týkajúce sa komunitárneho práva na posúdenie Súdnemu dvoru s pomerne veľkými výhradami. Je tomu tak pravdepodobne

---

²²⁰ Schermers, H., G., Waelbroeck, D., F. *Judicial Protection in the European Union*. 6th edition, Hague/London/New York: Kluwer Law International, 2001, str. 269

²²¹ Vec 107/76 *Hoffmann-La Roche v. Centrafarm* [1977] ECR 957

preto, že súdna inštitúcia, ktorá je zvyknutá byť vo svojej národnej jurisdikcii najvyššou autoritou a konečným arbitrom súdnych sporov, sa len veľmi ťažko zmieruje s predstavou, že sa v otázkach komunitárneho práva musí podriaďovať súdnej autorite ESD.²²²

Ústavný súd Českej republiky

Pre príklad napokon nie je vôbec nutné chodiť ďaleko. Ako vyplýva zo štatistiky Súdneho dvora,²²³ Najvyšší súd i Najvyšší správny súd Českej republiky sa na Súdny dvor s predbežnou otázkou zdráhajú obrátiť. Ešte výraznejší odpor je cítiť zo strany Ústavného súdu Českej republiky, ktorý vo svojich rozhodnutiach zatiaľ odmieta uznať, že by bol „súdom posledného stupňa“, na ktorý sa povinnosť podať predbežnú otázku vzťahuje.

Hoci v tejto práci, ktorá sa zaoberá pojmom „súd členského štátu“ predovšetkým z pohľadu komunitárneho práva a špecifiká českej národnej úpravy ponecháva stranou, nie je dostatočný priestor pre reflexiu odbornej diskusie na téma postavenia Ústavného súdu Českej republiky v celej jej šírke, predsa si na tomto mieste dovoľím k danej problematike pár krátkych poznámok.

Argumentácia Ústavného súdu v tejto otázke sa opiera o tvrdenie, že Ústavný súd nie je súčasťou obecného systému súdnictva, ale stojí mimo neho ako orgán povolaný výlučne na preskúmavanie ústavnosti.²²⁴ Pritom ale ani

---

²²² Šlosarčík, I. *Evropský soudní dvůr a předběžná otázka podle čl. 234 SES*. in: *Projekt Team Europe*. Praha: Institut pro evropskou politiku EUROPEUM, 2005, str. 6

²²³ Príloha číslo 10 Podané návrhy na začatie konania o predbežnej otázke (podľa členských štátov a podľa súdnych orgánov, 1952 – 2007)

²²⁴ Uznesenie Ústavného súdu Českej republiky spisová značka II. ÚS 1009/08 zo dňa 20. januára 2009, bod 19 a 20

postoj Ústavného súdu nie je v tejto otázke striktné konzistentný a argumentácia a názory jeho jednotlivých senátov sa niekedy rôznia.²²⁵

Keď ale skúmam postavenie Ústavného súdu Českej republiky z pohľadu komunitárneho práva, dospievam nutne k názoru, že nie je nič, čo by takýto postoj Ústavného súdu odôvodňovalo. Samotný fakt, že Ústavný súd nie je súčasťou systému obecného súdnictva, totiž ešte vôbec nevyklučuje jeho podradenie pod definíciu „súdu členského štátu“. Hoci má Ústavný súd bezpochyby v českom súdnom systéme veľmi špecifické postavenie, i tak ale spoľahlivo vykazuje všetky znaky „súdu členského štátu“, tak ako boli postupne konkretizované súdnou činnosťou Súdneho dvora a ako sú detailnejšie priblížené v kapitole II. tejto práce. Za druhé, proti rozhodnutiu Ústavného súdu nie je prípustný žiaden bežný opravný prostriedok. Preto sa stotožňujem s názorom, podľa ktorého Ústavný súd tvorí vo svojej podstate špecializovanú jednoinstančnú sústavu ústavného súdnictva a v rámci svojej pôsobnosti je tak vlastne súdom prvého, ale zároveň aj posledného stupňa.²²⁶ Pre všetky tieto dôvody sa domnievam, že Ústavný súd Českej republiky je „súdom posledného stupňa“ v zmysle tretieho odstavca článku 234 ZES a je možné ho pod tento pojem subsumovať. Napokon podobné znaky vykazujú aj ústavné súdy iných členských štátov, ktoré svoje postavenie „súdu posledného stupňa“ uznali.²²⁷

---

²²⁵ Pre zrovnanie: uznesenie Ústavného súdu Českej republiky spisová značka IV. ÚS 154/08 zo dňa 30. júna 2008, uznesenie Ústavného súdu Českej republiky spisová značka III. ÚS 2738/07 zo dňa 24. júla 2008 a uznesenie Ústavného súdu Českej republiky spisová značka II. ÚS 1009/08 zo dňa 20. januára 2009

²²⁶ Bobek, M., Komárek, J., Passer, J., M., Gillis, M. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde Praha, a.s., 2005, str. 69-70

²²⁷ Bobek, M. *Porušení povinnosti zahájit řízení o předběžné otázce podle článku 234 (3) SES*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, str. 30

Tak či onak, Ústavný súd sa ešte stále s otázkou svojho postavenia ako „súdu posledného stupňa“ definitívne nevyrovnal a túto problematiku ponecháva stále otvorenú s tým, že sa nezbavuje v budúcnosti zaujať k tejto otázke jednoznačnú odpoveď.²²⁸ Prečo Ústavný súd zvolil takýto opatrný postoj a nepostavil sa k tejto problematike čelom hneď na začiatku je otázne, v každom prípade si ale myslím, že jej vyriešenie by prinieslo do českého právneho prostredia viac právnej istoty a účastníci by mali pri uvažovaní o podaní ústavnej sťažnosti už vopred jasnú indíciu, ako bude s ich podaním naložené. Zbytočné odkladanie tejto otázky mi pripadá kontraproduktívne, pretože sa domnievam, že práve Ústavný súd by mal byť tou inštitúciou, ktorá bude udávať českej justícii jednoznačné tempo a nemala by alibisticky odkladať riešenie zásadnej právnej otázky na časy neskoršie.

Súdny dvor Beneluxu

Pre úplnosť je napokon nutné dodať, že povinnosť položiť Súdnemu dvoru predbežnú otázku podľa tretieho odstavca článku 234 ZES sa vzťahuje nielen na národné súdy členských štátov, ale napríklad aj na Súdny dvor Beneluxu, ktorý je medzinárodným súdnym orgánom.²²⁹

ESD zároveň rozhodol, že ak pred postúpením veci Súdnemu dvoru Beneluxu podá národný súdny orgán návrh na zahájenie konania o predbežnej otázke pred ESD, tak sa táto povinnosť na Súdny dvor Beneluxu nevzťahuje. To za predpokladu, že by takáto otázka bola formulovaná podobne.²³⁰

---

²²⁸ Uznesenie Ústavného súdu Českej republiky spisová značka IV. ÚS 154/08 zo dňa 30. júna 2008

²²⁹ Vec C-337/95 *Parfums Christian Dior v. Evora* [1997] ECR I-6013, bod 26

²³⁰ Lenaerts, K., Nuffel, Van, P., Bray, R. (editor). *Procedural Law of the European Union*. London: Sweet & Maxwell, 1999, str. 46

VI. KAPITOLA

REFORMA SÚDNEHO SYSTÉMU S OHĽADOM NA „SÚD ČLENSKÉHO ŠTÁTU“

1. PREŤAŽENOSŤ SÚDNEHO DVORA A NUTNOSŤ REFORMY

V súčasnosti trvá konanie o predbežnej otázke pred Súdny dvorom v priemere dva roky. Je to spôsobené tým, že ESD je dlhodobo neúmerne preťažený a nestíha riešiť jednotlivé prípady v primeranej dobe. To rozhodne neprispieva k právnej istote účastníkov sporu a ani k efektívnemu fungovaniu komunitárneho súdnictva samotného.

Navyše sa predlžovaním sporu nad únosný časový rámec Súdny dvor dostáva do hľadáča kritiky Európskeho súdu pre ľudské práva v Štrasburgu. Prieťahy v súdnom konaní totiž boli ESLP prehlásené za porušenie práva na riadny proces podľa Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.²³¹ Je ale nutné poznamenať, že ESLP doteraz pristupoval ku konaniu o predbežnej otázke pred Súdny dvorom vcelku ústretovo. Na dobu, po ktorú bolo prerušené súdne konanie pred vnútroštátnymi súdmi kvôli položenej predbežnej otázke, pri posudzovaní primeranosti dĺžky občianskoprávneho konania ESLP neprihliadal. Tento prístup ESLP dokumentuje napríklad aj jeho rozhodnutie v prípade *Pafitis v. Grécko*.²³²

---

²³¹ Šlosarčík, I. *Evropský soudní dvůr a předběžná otázka podle čl. 234 SES*. in: *Projekt Team Europe*. Praha: Institut pro evropskou politiku EUROPEUM, 2005, str. 11

²³² *Vec Pafitis and others v. Greece* [1998] Reports of Judgments and Decisions 1998 (163/1996/782/983)

Napokon, súčasná dĺžka riešenia položenej predbežnej otázky nie je vyhovujúca ani z hľadiska procesnej ekonómie. Každé konanie o predbežnej otázke totiž vnútroštátne súdne konanie podstatne predlžuje a náklady strán, ale aj súdnych inštitúcií, výrazne rastú.²³³

Preto minimálne posledných desať rokov prebieha živá diskusia, ktorá ma za cieľ nájsť vhodné riešenia, ktoré by viedli k reforme komunitárneho súdnictva a predovšetkým konkrétne k reforme konania o predbežnej otázke a tým by zároveň viedli aj k zníženiu nápadu prípadov prejednávaných pred Súdnym dvorom.²³⁴ Medzi odbornou verejnosťou potom prirodzene panuje zhoda o tom, že táto problematická situácia má byť riešená systémovo a nie iba vytvorením nekoncepčných prekážok.²³⁵

2. MOŽNOSTI REFORMY

Najintenzívnejšie diskutované možnosti reformy komunitárneho súdnictva je možné v zásade rozdeliť do štyroch hlavných skupín.²³⁶ Prvú tvoria tie riešenia, ktoré sa zaoberajú obmedzením súdov, ktoré by mali možnosť predkladať Súdnemu dvoru predbežné otázky. Inými slovami také riešenia, ktoré sa

---

²³³ Craig, P., Búrca, de, G. *EU Law: Text, Cases, and Materials*. 3rd edition. Oxford: Oxford University Press, 2003, str. 374

²³⁴ Komárek, J. *Nejvyšší soudy členských států, soudní hierarchie a efektivita soudního systému Evropské unie*. in: Šimíček, V. *Role nejvyšších soudů v evropských ústavních systémech - čas pro změnu?* Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2007, str. 2

²³⁵ Stehlík, V. *Řízení o předběžné otázce v komunitárním právu*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, str. 160

²³⁶ Bobek, M. *Porušení povinnosti zahájit řízení o předběžné otázce podle článku 234 (3) SES*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, str. 142

zameriavajú na predkladajúci subjekt. Druhá skupina riešení sa potom venuje otázke možnosti odvolania sa strán priamo k ESD. Tretím diskutovaným variantom je zavedenie určitej formy filtrovania predbežných otázok z hľadiska ich obsahu či dôležitosti. Napokon štvrtou, výrazne debatovanou možnosťou reformy, je uvažovanie o dekoncentracii a decentralizácii komunitárneho súdnictva a vzniku akýchsi regionálnych komunitárnych súdov. Do tejto štvrtej skupiny by patril aj prípadný presun kompetencie rozhodovať o položených predbežných otázkach zo Súdneho dvoru na Súd prvého stupňa.²³⁷

Zhora uvedené riešenia je potom možné ešte roztriediť do širšie ponímaných troch oblastí, podľa intenzity zásahu do súdneho systému:²³⁸

- mierna evolúcia, ktorá by nevyžadovala zmenu primárneho práva;
- podstatnejšia evolúcia, pri ktorej by síce k zmene primárneho práva dôjsť muselo, ale samotný systém komunitárneho súdnictva by ostal v podstate bezo zmeny; a napokon
- revolúcia, ktorá by znamenala zmenu celého komunitárneho súdnictva.

Práca o vymedzení pojmu „súd členského štátu“ v zmysle článku 234 ZES by nebola úplnou, ak by túto stále prebiehajúcu debatu o možnostiach reformy komunitárneho súdnictva nereflektovala. Práve mnohé z navrhovaných a diskutovaných riešení sa totiž dotýkajú subjektu, ktorý smie, poprípade musí,

---

²³⁷ Lenaerts, K. *The Unity of European Law and the Overload of the ECJ – the System of Preliminary Rulings Revisited*. in: Pernice, I., Kokott, J., Saunders, Ch. (editors) *The Future of the European Judicial System on a Comparative Perspective*. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 2006, str. 235

²³⁸ Bobek, M., Komárek, J., Passer, J., M., Gillis, M. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde Praha, a.s., 2005, str. 410

predbežnú otázku Súdnemu dvoru položiť a tým pádom *de facto* počítajú s prípadnou zmenou vymedzenia tohto pojmu komunitárneho práva.

V strede záujmu tejto kapitoly prirodzene budú len vybrané reformné návrhy, ktoré priamo súvisia so „súdom členského štátu“, teda so subjektom predkladajúcim predbežnú otázku Súdnemu dvoru. Stranou budú ponechané ostatné diskutované možnosti reformy komunitárneho súdnictva, ktoré s predkladajúcim subjektom nesúvisia.

3. REŠTRIKTÍVNY VÝKLAD POJMU „SÚD ČLENSKÉHO ŠTÁTU“

Ako bolo naznačené už vyššie (predovšetkým v kapitolách II. a IV. tejto práce), prístup Súdneho dvora k predkladajúcim subjektom je pomerne ústretový a jeho výklad pojmu „súd členského štátu“ rozhodne nie je možné označiť za reštriktívny. Jednoduchou úvahou potom rýchlo dospejeme k poznaniu, že ak by bola interpretácia pojmu „súd členského štátu“ Súdnyim dvorom zúžená, došlo by aj k zníženiu počtu subjektov, ktoré môžu predbežnú otázku Súdnemu dvoru položiť a tým pádom aj k poklesu položených predbežných otázok. Práve v tom vidia niektoré authority odbornej právnej verejnosti cestu k redukcii nápadu ESD predbežnými otázkami.

Generálny advokát Ruiz-Jarabo Colomer dokonca ponúkol Súdnemu dvoru návod na sprísnenie kritérií a zúženie výkladu pojmu „súd členského štátu“ tým, že predostrel vlastné kritéria, ktoré by boli jednoduchšie a reštriktívnejšie:

„Ako obecné pravidlo by malo platiť, že konanie o predbežnej otázke môže byť zahájené iba súdnymi orgánmi v konaniach, v ktorých rozhodujú spory realizáciou ich právomoci vydať rozsudok. Ako výnimka je konanie v prípade správnych orgánov

*prípustné iba vtedy, pokiaľ nie je dostupný iný prostriedok nápravy a za podmienky, že sú poskytnuté záruky nezávislosti a sporného charakteru konania.“*²³⁹

Súdny dvor ale jeho ponuku, obrazne povedané, neprijal a známe kritéria zhrnuté v prípade *Dorsch Consult*²⁴⁰ používa naďalej bezo zmeny.²⁴¹

Podľa môjho názoru je ale pri úvahách o aplikácii tohto riešenia predovšetkým dôležité zodpovedať si v prvom rade na kľúčovú otázku: nakoľko výrazný pokles položených predbežných otázok by reštriktívny prístup ESD k pojmu „súd členského štátu“ v skutočnosti znamenal? Osobne sa domnievam, že k signifikantnej úľave od návalu prejednávanych prípadov by nedošlo. Je síce pravda, že prípadov, keď sa Súdny dvor a jeho generálni advokáti nedokázali zhodnúť na prijateľnosti subjektu predkladajúceho predbežnú otázku nie je málo, ale v pomere k celkovému množstvu položených predbežných otázok predstavujú sporné prípady predsa len veľmi malú a v podstate zanedbateľnú časť. Preto o skutočne efektívnom riešení v tomto prípade pravdepodobne hovoriť nemôžeme.

Pozitívny dopad takto revidovaného prístupu ESD k predkladajúcemu subjektu ale badám skôr v inej rovine. Jasnosť a konzistentnosť vo výklade pojmu „súd členského štátu“ by totiž určite prispela k celkovej prehľadnosti konania o predbežnej otázke a k právnej istote v komunitárnom práve. A práve pre tieto dôvody sa kritika generálneho advokáta Ruiz-Jarabo Colomera javí byť do istej miery oprávnenou a rozhodne stojí za pozornosť (viď kapitola II., oddiel 6. tejto práce).

---

²³⁹ Stanovisko generálneho advokáta Ruiz-Jarabo Colomera vo veci C-17/00 *De Coster* [2001] ECR I-9445, bod 95

²⁴⁰ Vec C-54/96 *Dorsch Consult Ingenieurgesellschaft v. Bundesbaugesellschaft Berlin* [1997] ECR I-4961

²⁴¹ Vec C-17/00 *De Coster* [2001] ECR I-9445, bod 9-22

4. ZRUŠENIE POVINNOSTI PODAŤ PREDBEŽNÚ OTÁZKU

Podobne realizácia návrhu, ktorý smeruje k tomu, aby sa povinnosť „súdov posledného stupňa“ zmenila v možnosť podať predbežnú otázku, by pravdepodobne kritickú situáciu preťažnosti Súdneho dvora výrazne nevyriešila.

Tento návrh sa opiera o dva rôzne dôvody. Prvým je predpoklad, ktorý vychádza z toho, že „súdy posledného stupňa“, ktoré sú obsadené vysoko kvalifikovanými a skúsenými odborníkmi, tým, že už naďalej nebudú viazané povinnosťou predložiť predbežnú otázku Súdnemu dvoru, si otázky komunitárneho práva posúdia v mnohých prípadoch samy. V dôsledku toho klesne nápad položených predbežných otázok ESD. Druhým (a pravdepodobne podstatnejším) dôvodom je potom skutočnosť, že s povinnosťou predložiť predbežnú otázku sa spája aj problém jej faktickej nevymáhateľnosti.²⁴²

Ako som už naznačil, domnievam sa, že samotné zrušenie povinnosti predložiť predbežnú otázku by k výraznému poklesu, a tým pádom aj k badateľnému zefektívneniu súdnictva, nevedlo. Už v súčasnosti je totiž táto povinnosť vzťahujúca sa na „súdy posledného stupňa“ výrazne modifikovaná výnimkami *acte éclairé* a *acte clair*, ktoré boli formulované predovšetkým v rozhodnutí *CILFIT*.²⁴³ Navyše, ako vyplýva z tabuľky v prílohe číslo 10 tejto práce,²⁴⁴ predbežné otázky podávané „súdmi posledného stupňa“ predstavujú

---

²⁴² Bobek, M., Komárek, J., Passer, J., M., Gillis, M. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde Praha, a.s., 2005, str. 420

²⁴³ Vec 283/81 *CILFIT v. Ministero della Sanità* [1982] ECR 3415

²⁴⁴ Príloha číslo 10 Podané návrhy na začatie konania o predbežnej otázke (podľa členských štátov a podľa súdnych orgánov, 1952 – 2007)

približne len štvrtinu všetkých položených predbežných otázok – a to nie je až tak výrazný podiel na celkových prebiehajúcich konaniach.

Ešte závažnejším argumentom hovoriacim v neprospech realizácie tohto návrhu je ale skutočnosť, že v prípade jeho prijatia by mohlo dôjsť k výraznej deformácii hlavného účelu konania o predbežnej otázke vôbec. Tým je, ako už bolo viackrát konštatované, cieľ uniformnej interpretácie a aplikácie komunitárneho práva. Ak by totiž Súdny dvor stratil možnosť kontroly nad interpretáciou komunitárneho práva najvyššími súdmi členských štátov a jeho možnosť vstupu do konania by bola plne závislá na úvahe týchto najvyšších súdov, hrozilo by, že mnohé otázky komunitárneho práva by sa pred Súdnym dvorom nikdy nedostali.

Prirodzene, praktickým dôsledkom zrušenia povinnosti podať predbežnú otázku by potom bolo, že by naďalej nemalo význam rozlišovať medzi „súdom členského štátu“ a „súdom posledného stupňa“.

5. „SÚD POSLEDNÉHO STUPŇA“ AKO JEDINÝ OPRÁVNENÝ SUBJEKT

5.1 ODMIETANÝ VARIANT

Výrazne diskutovanou, aj keď väčšinou právnej verejnosti *a priori* odmietanou,²⁴⁵ možnosťou reformy komunitárneho súdneho systému s ohľadom na predkladajúci subjekt je variant počítajúci s výraznou reštrikciou predkladajúceho subjektu. Podľa tohto návrhu by mal naďalej možnosť predložiť predbežnú otázku Súdnemu dvoru len „súd posledného stupňa“.

---

²⁴⁵ Za všetky Správa pracovnej skupiny (Due Report), str. 18

Mnohé názory sa zhodujú v tom, že ide o reformný návrh, ktorý je v priamom rozpore so základným princípom konania o predbežnej otázke – s možnosťou dialógu „súdu členského štátu“ so Súdnyim dvorom. Napriek tomu toto riešenie nie práve ideálnej situácie v komunitárnom súdnictve rozhodne stojí za pozornosť a bližšie zoznámenie a analýzu, a to minimálne pre dva dôvody:

Tým prvým je skutočnosť, že takéto riešenie nie je v komunitárnom práve úplnou novinkou. Práve modifikácia konania o predbežnej otázke vo veciach politiky azylu, víz, prisťahovalectva a inej politiky týkajúcej sa voľného pohybu osôb, obsiahnutá v článku 68 ZES, dáva totiž možnosť položiť predbežnú otázku výlučne „súdu posledného stupňa“, kým bežný „súd členského štátu“ túto možnosť nemá.²⁴⁶

Druhým dôvodom je potom fakt, že takéto obmedzenie by, na rozdiel od iných, vyššie rozobraných reformných riešení, malo za následok najvýraznejší pokles podaných predbežných otázok. V súčasnosti totiž až tri štvrtiny podaných predbežných otázok tvoria podania od súdov, ktoré nie sú „súdmi posledného stupňa“.²⁴⁷ To by znamenalo, že pri aplikácii takeéhoto obmedzenia by klesol nápad predbežných otázok položených ESD na jednu štvrtinu. A to je miera efektivity, ktorú iné reformné riešenia zatiaľ ponúknuť nedokážu.

---

²⁴⁶ Lenaerts, K. *The Unity of European Law and the Overload of the ECJ – the System of Preliminary Rulings Revisited*. in: Pernice, I., Kokott, J., Saunders, Ch. (editors) *The Future of the European Judicial System on a Comparative Perspective*. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 2006, str. 214

²⁴⁷ Príloha číslo 10 Podané návrhy na začatie konania o predbežnej otázke (podľa členských štátov a podľa súdnych orgánov, 1952 – 2007)

5.2 VÝCHODISKO NÁVRHU

Východiskom tohto návrhu je predpoklad, že konanie o predbežnej otázke slúži predovšetkým ako nástroj zjednocovania judikatúry a zároveň aj ako prostriedok dohľadu Súdneho dvora nad jednotou komunitárneho právneho poriadku. Z toho potom vyplýva nutnosť, aby mal ESD v prvom rade možnosť korigovať rozhodnutia „súdov posledného stupňa“.²⁴⁸

Vnútroštátne zjednocovanie judikatúry by následne bolo možné ponechať osvedčenému systému národných opravných prostriedkov a bežnému inštančnému postupu a samotný dialóg medzi súdom členského štátu a Súdny dvorom by nebol vôbec potrebný. ESD by totiž zasahoval až v tom momente, kedy by už nebola náprava v rámci vnútroštátneho súdneho systému možná. Teda až v momente prejednávania danej veci pred „súdom posledného stupňa“.

5.3 VÝHODY RIEŠENIA

5.3.1 ŠETRENIE KAPACITY SÚDNEHO DVORA

Ako som už spomenul vyššie, najväčšou a najzaujímavejšiu výhodou tohto riešenia je skutočnosť, že jeho aplikácia by v praxi znamenala významný pokles podaných predbežných otázok, ktorými sa Súdny dvor musí zaoberať, a to až o tri štvrtiny.²⁴⁹

---

²⁴⁸ Bobek, M., Komárek, J., Passer, J., M., Gillis, M. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde Praha, a.s., 2005, str. 419

²⁴⁹ Príloha číslo 10 Podané návrhy na začatie konania o predbežnej otázke (podľa členských štátov a podľa súdnych orgánov, 1952 – 2007)

Takýto výrazný pokles podaných predbežných otázok by nielen vyriešil problém dnes už neúnosnej preťažnosti ESD, ale vo svojom dôsledku by znamenal aj šetrenie odbornej kapacity skúsených sudcov Súdneho dvora pre naozaj dôležité otázky interpretácie a aplikácie komunitárneho práva.²⁵⁰ So skúsenosťami a vysokou erudíciou sudcov ESD tento návrh skutočne zachádza ako so vzácnym zdrojom, ktorým by sa nemalo plytvať a ktorý sa naďalej bude používať v rámci konania o predbežnej výlučne pre riešenie otázok komunitárneho práva, s ktorými si nevedeli poradiť ani najvyššie súdne inštalácie jednotlivých členských štátov obsadené erudovanými a skúsenými sudcami.

Tu je nutné priznať, že súčasný systém touto kapacitou ESD značne plytvá a sudcovia Súdneho dvora naozaj riešia mnohokrát predbežné otázky triviálneho charakteru, pri ktorých sa využije len zlomok ich skutočných vedomostí a schopností.²⁵¹ Navyše, zvýšený objem práce sa nutne odráža v zníženej kvalite a rýchlosti činnosti ESD.²⁵² Systém komunitárneho súdnictva totiž v súčasnosti nepozná žiaden mechanizmus, ktorý by zabezpečil, aby sa Súdny dvor mohol zaoberať len závažnejšími a komplikovanejšími predbežnými otázkami a nemusel plytvať svojim časom a silami na zodpovedanie predbežných otázok jednoduchšieho charakteru.

---

²⁵⁰ Komárek, J. *Nejvyšší soudy členských států, soudní hierarchie a efektivita soudního systému Evropské unie*. in: Šimíček, V. *Role nejvyšších soudů v evropských ústavních systémech - čas pro změnu?* Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2007, str. 7

²⁵¹ Holländer, P. *Kolaps „soudcovského státu“: běží odpočítávání?* in: Hloušek, V., Šimíček, V. *Dělna soudní moci v České republice*. Brno: Politologický ústav, 2004

²⁵² Fix-Fierro, H. *Courts, Justice and Efficiency: A Socio-legal Study of Economic Rationality in Adjudication*. Oxford: Hart Publishing, 2004, str. 25

Na strane druhej, je podľa môjho názoru možné podobný efekt dosiahnuť aj filtráciou položených predbežných otázok z hľadiska ich obsahu²⁵³ a nie je nutné pristupovať k svojim spôsobom tak radikálnemu riešeniu, akým je obmedzenie možnosti položiť predbežnú otázku výlučne na „súdy posledného stupňa“. Ak by sa totiž pred Súdny dvor dostali len otázky kvalifikovane formulované a pre jednotnú aplikáciu a interpretáciu komunitárneho práva dôležité, pomohlo by to vyriešiť nielen problém preťažnosti ESD, ale zároveň by to viedlo k šetreniu odbornej kapacity Súdneho dvora, kedy by bolo sudcom ESD dovolené sa v rámci konania o predbežnej otázke zaoberať výlučne problematickými aspektmi komunitárneho práva.

5.3.2 REŠPEKTOVANIE VNÚTROŠTÁTNEJ SÚDNEJ HIERARCHIE

Ďalším dôležitým argumentom stúpcov tejto reformnej varianty je tvrdenie, že reštrikcia možnosti položiť predbežnú otázku Súdnemu dvoru výlučne na „súd posledného stupňa“ by viac rešpektovala vnútroštatnú súdnu hierarchiu.²⁵⁴

V súčasnosti sa totiž na ESD môže s predbežnou otázkou obrátiť ktorýkoľvek článok národnej súdnej sústavy a tak sú pri interpretácii komunitárneho práva v podstate obchádzané súdy, ktoré stoja v rámci vnútroštatnej hierarchie vyššie. Vyššie národné súdy sú pritom obsadené kvalifikovanejšími a skúsenejšími sudcami. Naopak pri aplikácii navrhovaného riešenia by bola viac využitá ich

---

²⁵³ Bobek, M., Komárek, J., Passer, J., M., Gillis, M. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde Praha, a.s., 2005, str. 418

²⁵⁴ Komárek, J. *Nejvyšší soudy členských států, soudní hierarchie a efektivita soudního systému Evropské unie*. in: Šimíček, V. *Role nejvyšších soudů v evropských ústavních systémech - čas pro změnu?* Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2007, str. 7

schopnosť poradiť si so zložitejšími otázkami komunitárneho práva, ktoré nižší súd vyriešiť nedokázal.

Naviac, skúsenosti ukazujú, že vyššie postavené súdy dokážu častokrát položiť Súdnemu dvoru kvalifikovanejšiu a lepšie formulovanú otázku než súdy inštancie nižšej. Tieto národné súdy vyššej inštancie sú však v praxi v procese kladenia predbežnej otázky mnohokrát obchádzané, pretože sa k nim prípad dostane až po tom, čo ESD už zodpovedal predbežnú otázku položenú súdom nižšieho stupňa. Vnútroštátny vyšší súd následne už nechce predlžovať súdne konanie o ďalšie dva roky tým, že by sa na Súdny dvor obrátil v rámci konania o predbežnej otázke s otázkou inou, hoci lepšie položenou. Tým pádom sa nakoniec potenciálne kvalitné podanie od vyššieho súdu k ESD vôbec nedostane, pretože akýsi pomyselný nárok na jednu predbežnú otázku v rámci jedného vnútroštátneho súdneho konania bol už neefektívne vyčerpaný súdom nižšej inštancie.

Som toho názoru, že hoci sa za argumentom rešpektovania vnútroštátnej súdnej hierarchie skrýva určité *ratio*, zároveň je toto odôvodnenie obhajovaného reformného riešenia v priamom rozpore so samotnými základnými princípmi predbežnej otázky a súdneho systému ako takého. Zmyslom tohto inštitútu totiž nie je odkladať riešenie problematickej otázky komunitárneho práva až na samotný koniec súdneho konania. Naopak, ide o otázku tak zásadného charakteru, že jej vyriešenie je pre možnosť ďalšieho pokračovania v súdnom konaní kľúčové. Vnútroštátny súd, ktorý o danej veci rozhoduje, sa totiž nemôže v prípade pochybností o správnej interpretácii alebo aplikácii komunitárneho práva riadiť len svojou intuíciou, vykladať či aplikovať komunitárne právo autonómne a pritom spoliehať na to, že súd vyššej inštancie jeho prípadne nesprávne rozhodnutie napraví. Tým by strácalo akékoľvek súdne konanie pred súdom prvého stupňa v podstate zmysel (viď oddiel 5.4.4 tejto práce).

Domnievam sa, že súdy vyššej inštancie by mohli svoj vplyv uplatniť skôr v inej rovine. A to napríklad tak, že budú náležite metodicky viesť a koordinovať nižšie súdne články v rámci národnej súdnej hierarchie prostredníctvom rôznych školení a seminárov, kde budú sudcovia zoznámení s aktuálnym vývojom komunitárneho práva a inštruovaní obracať sa na Súdny dvor len v prípadoch, kedy je to naozaj nevyhnutné a žiaduce (viď oddiel 5.4.5 tejto práce).

5.3.3 CELISTVOŠŤ SYSTÉMU KOMUNITÁRNEHO SÚDNICTVA

Prívrženci reštriktívneho riešenia vidia ďalší prínos prijatia tejto varianty v tom, že komunitárny súdny systém by bol po zavedení tohto obmedzenia predkladajúceho subjektu chápaný viac vo svojej celistvosti. Novo by totiž nezahŕňal len súdy v Luxemburgu, ale vo svojej hierarchickej sústave by počítal už aj s národnými súdmi v jednotlivých členských štátoch.

Podľa zástancov tohto reformného riešenia totiž onen základ konania o predbežnej otázke – možnosť dialógu, ktorý môže viesť každý „súd členského štátu“ so Súdnym dvorom - už dávno stratil význam.²⁵⁵ Dialóg bol pre Európske spoločenstvá mimoriadne dôležitý, keď bolo komunitárne právo ešte v kolíske. Súdny dvor mal vtedy eminentný záujem na tom, aby sa na neho obracali národné súdy v maximálnom množstve prípadov a aby tak mohol prispievať k jednotnému výkladu a aplikácii komunitárneho práva v čo najširšej možnej miere. Od tej doby sa ale mnoho zmenilo a komunitárne súdnictvo je už obrovským kolosom, ktorý nemôže naďalej trvať na tom, že bude mať pod

---

²⁵⁵ Komárek, J. *Nejvyšší soudy členských států, soudní hierarchie a efektivita soudního systému Evropské unie*. in: Šimíček, V. *Role nejvyšších soudů v evropských ústavních systémech - čas pro změnu?* Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2007, str. 7

kontrolou čo najviac prípadov a možnosť mať v nich z pohľadu komunitárneho práva konečné slovo.²⁵⁶ Súdnictvo Európskych spoločenstiev by údajne malo rezignovať na idealistickú snahu zabezpečiť spravodlivú aplikáciu komunitárneho práva v každom jednotlivom prípade a viac sa sústrediť na možnosť efektívneho využívania svojej vlastnej kapacity, tak isto ako aj kapacity národných súdnych systémov.²⁵⁷

V istom zmysle by teda podľa názoru stúpenčov navrhovaného reformného riešenia mohlo viesť obmedzenie predkladajúceho subjektu a rešpektovanie vnútroštátnej súdnej hierarchie k vybudovaniu systému, ktorý by zaistil ochranu práv podľa komunitárneho práva tým, že by do neho bola okrem sústavy komunitárneho súdnictva zahrnutá aj celá existujúca národná súdna sústava.

Osobne som ale toho názoru, že to čo je prezentované ako výhoda, sa zároveň môže z iného uhlu pohľadu javiť skôr ako nevýhoda. K tomu viac v ďalších oddieloch tejto práce: 5.4.2 Znemožnenie dialógu, 5.4.3 Narušenie koncepcie komunitárneho súdnictva a 5.4.5 Rezignácia na zabezpečenie individuálnej spravodlivosti.

5.4 NEVÝHODY RIEŠENIA

Okrem vyššie popísaných tvrdených výhod, má toto riešenie ale aj značné nevýhody. A práve tie sú dôvodom, pre ktorý je reforma cestou obmedzenia predkladajúceho subjektu v procese konania o predbežnej otázke výlučne na

---

²⁵⁶ Rasmussen, H. *Remedying the Crumbling EC Judicial System*. in: *Common Market Law Review*. Volume 37. 2000, str. 1104 a nasl.

²⁵⁷ Komárek, J. *"In the Court(s) We Trust?" On the need for hierarchy and differentiation in the preliminary ruling procedure*. in: *European Law Review*. Volume 32, 2007, str. 467 a nasl.

„súd posledného stupňa“ tak razantne odmietaná a pre väčšinu odbornej verejnosti neprijateľná.

5.4.1 PROCESNÁ NEEKONOMICKOSŤ

V prípade, že by naozaj bol jediným subjektom, ktorý by mal možnosť opýtať sa Súdneho dvora na predbežnú otázku „súd posledného stupňa“, teda subjekt, ktorý častokrát stojí až na samom vrchole vnútroštátnej súdnej hierarchie členského štátu, toto by viedlo k výraznému zhoršeniu postavenia účastníka súdneho konania z hľadiska procesnej ekonómie.²⁵⁸

Ak by sa totiž v konkrétnom prípade objavila zložitá otázka interpretácie alebo aplikácie komunitárneho práva, „súd členského štátu“ nižšieho stupňa by sa nemohol obrátiť na ESD so žiadosťou o pomoc. Vnútroštátne súdne konanie by najprv muselo prejsť všetkými inštanciami, ktoré v danom prípade prichádzajú do úvahy,²⁵⁹ čo v praxi znamená predovšetkým využitie všetkých bežných opravných prostriedkov. Až potom, vo fáze kedy by sa dostala predmetná vec pred „súd posledného stupňa“, mohol by sa tento konečne obrátiť na Súdny dvor s predbežnou otázkou. A to všetko za predpokladu, že účastníci daného konania by vôbec boli ochotní využiť všetky opravné prostriedky, ktoré im dáva konkrétny národný právny poriadok k dispozícii.

Inými slovami, otázka komunitárneho práva, ktorú by ESD mohol pomôcť vyriešiť „súdu členského štátu“ hneď na začiatku a tým aj výrazne skrátiť vnútroštátne súdne konanie len na jeho prvé štádium, by sa zbytočne odkladala

---

²⁵⁸ Stehlík, V. *Řízení o předběžné otázce v komunitárním právu*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, str. 161

²⁵⁹ Bobek, M., Komárek, J., Passer, J., M., Gillis, M. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde Praha, a.s., 2005, str. 420

až do doby, kým by sa k nej dostal „súd posledného stupňa“, teda súdny orgán, ktorý má riešiť len najzávažnejšie otázky práva a zjednocovať vnútroštátnu judikatúru.

Najpodstatnejším faktorom je ale skutočnosť, že účastník takéhoto súdneho konania by sa častokrát mohol rozhodnúť nepokračovať v súdnom konaní a zbytočne tak nezvyšovať svoje náklady a výdaje spojené so súdnym procesom. Zložitá otázka komunitárneho práva, ktorej autoritatívne vyriešenie Súdny dvorom by mohlo prospieť ku skvalitneniu komunitárneho práva ako takého,²⁶⁰ by sa tak na stôl Súdnemu dvoru vôbec nedostala a „súd členského štátu“ by nemal iné východisko, ako sa s ňou vysporiadať sám, hoci aj na úkor toho, že na to nemá primerané odborné znalosti a ani skúsenosti.

5.4.2 ZNEMOŽNENIE DIALÓGU

Jedným z hlavných argumentov odporcov zavedenia tohto reformného kroku je tvrdenie, že obmedzenie predkladajúceho subjektu výlučne na „súd posledného stupňa“ by viedlo k úplnému popretiu jedného z kľúčových princípov konania o predbežnej otázke ako takého – možnosti spolupráce a dialógu medzi „súdom členského štátu“ a Súdnym dvorom.²⁶¹

Skutočnosťou je, že ak by mal možnosť predložiť ESD predbežnú otázku len „súd posledného stupňa“, drvivá väčšina národných súdov by bola z možnosti

---

²⁶⁰ Lenaerts, K. *The Unity of European Law and the Overload of the ECJ – the System of Preliminary Rulings Revisited*. in: Pernice, I., Kokott, J., Saunders, Ch. (editors) *The Future of the European Judicial System on a Comparative Perspective*. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 2006, str. 239

²⁶¹ Správa pracovnej skupiny (Due Report), str. 18, 22-23

zúčastniť sa tohto konania vylúčená. V takom prípade môže byť reč o skutočnej kooperácii naozaj len ťažko.

Táto strata možnosti dialógu by bola samozrejme obojstranná. Takže nielen „súd členského štátu“ by nebol naďalej oprávnený obrátiť sa na ESD, ale taktiež Súdny dvor by mohol len márne čakať na to, že ho národný súdny orgán požiada o pomoc. V konaní o predbežnej otázke by bol ESD odkázaný na materiál, ktorý by mu mohli poskytnúť výlučne „súdy posledného stupňa“.

Aplikácia navrhovaného reformného variantu by mohla v praxi viesť k štyrom rozdielnym výsledkom.

V ideálnom prípade by strata možnosti dialógu medzi „súdom členského štátu“ a Súdnym dvorom vyústila v samostatnejšiu interpretáciu a aplikáciu komunitárneho práva národnými súdmi.²⁶² ESD by sa tak nemusel zaoberať každou, častokrát možno triviálnou otázkou komunitárneho práva, ktorú sa mu v terajšej situácii „súd členského štátu“ nerozpakuje položiť. Národný súdny orgán zbavený možnosti konzultovať problém so Súdnym dvorom by bol prinútený uvažovať samostatnejšie a vyrovnávať sa s danou problematikou na základe vlastných poznatkov a odborných znalostí, pričom by na záver dospel k tomu správne mu výkladu alebo použitiu normy komunitárneho práva.

Tým horším prípadom je potom síce samostatné posúdenie otázky komunitárneho práva vnútroštátnym súdom nižšej inštancie, avšak posúdenie neodborné a nesprávne.

Tretím výsledkom reformného riešenia môže byť situácia, keď síce „súd členského štátu“ nemá možnosť konzultácie so Súdnym dvorom, ale zároveň nechce, alebo nevie posúdiť otázku komunitárneho práva sám a vnútroštátne

---

²⁶² Komárek, J. *Nejvyšší soudy členských států, soudní hierarchie a efektivita soudního systému Evropské unie*. in: Šimíček, V. *Role nejvyšších soudů v evropských ústavních systémech - čas pro změnu?* Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2007, str. 10

konanie sa tak predlžuje o štádia pred ďalšími inštanciami tak, aby sa prípad dostal až k „súdu posledného stupňa“, ktorý by mohol položiť predbežnú otázku Súdnemu dvoru.²⁶³ Problém neefektívnosti takéhoto postupu bol bližšie rozobraný v odstavci 5.4.1 Procesná ekonómia.

Napokon štvrtým možným výsledkom je prípad, keď súd nižšej inštalácie predbežnú otázku Súdnemu dvoru predložiť nemôže, prípad sa teda cez ďalšie inštalácie dostane až k „súdu posledného stupňa“, ktorý ale nie je ochotný túto otázku ESD predložiť a to napriek povinnosti tak urobiť. Nechť „súdy posledného stupňa“ predkladať predbežné otázky Súdnemu dvoru nie je v súčasnosti ničím výnimočným a po zavedení navrhovanej reformy by sa mohlo stať, že mnohé otázky komunitárneho práva, ktoré by si zaslúžili rozhodnutie Súdneho dvora by sa k nemu nemali vôbec príležitosť dostať.

Celkovo je teda možné konštatovať, že takto nastolená reformná koncepcia nereflektuje skutočnosť, že možnosť obrátiť sa na ESD slúži predovšetkým pre národné súdy, ktoré v konkrétnych prípadoch nevedia ako majú komunitárne právo interpretovať a aplikovať. Aplikácia navrhovanej reformy by vo svojom dôsledku potom mohla znamenať, že až tri štvrtiny všetkých predbežných otázok, ktorými sa Súdny dvor v súčasnosti zaoberá a u ktorých teda teoreticky ešte neexistuje jednotný výklad na komunitárnej úrovni, ktorého by sa pýtajúci sa „súd členského štátu“ mohol pridržať (tri štvrtiny podaných predbežných otázok tvoria podania od súdov, ktoré nie sú „súdmi posledného stupňa“),²⁶⁴ by neboli vôbec Súdnemu dvoru predložené. Bolo by predčasné a kontraproduktívne túto možnosť národným súdom odobrať. Ostali by tak totiž odrezané od prístupu k autoritatívnemu výkladu komunitárneho práva Súdnym dvorom.

---

²⁶³ Bobek, M., Komárek, J., Passer, J., M., Gillis, M. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde Praha, a.s., 2005, str. 420

²⁶⁴ Príloha číslo 10 Podané návrhy na začatie konania o predbežnej otázke (podľa členských štátov a podľa súdnych orgánov, 1952 – 2007)

V súvislosti s tým je na tomto mieste taktiež vhodné pripomenúť prípady, ktoré mali v minulosti pre rozvoj komunitárneho práva nesmierny význam a ktoré boli iniciované práve národnými súdmi nižšej inštancie,²⁶⁵ akými boli napríklad prípady *Van Gend en Loos*,²⁶⁶ *Costa v. ENEL*,²⁶⁷ či *Francovich*.²⁶⁸

Ak zástancovia reštriktívnej reformy argumentujú, že Súdny dvor v tomto smere už svoju historickú úlohu splnil,²⁶⁹ je potrebné poukázať na skutočnosť, že do Európskej únie pristúpilo v posledných 5-tich rokoch 12 nových členských štátov, ktorých súdy majú s aplikáciou a interpretáciou len veľmi malé alebo žiadne skúsenosti, pričom pristúpenie ďalších nových krajín nie je ani zďaleka vylúčené.²⁷⁰ Domnievam sa preto, že je dôležité, aby aj súdy týchto štátov, tak ako v minulosti súdy tzv. starých štátov EÚ, mali možnosť viesť so Súdnym dvorom onen dialóg.

---

²⁶⁵ Stehlík, V. *Řízení o předběžné otázce v komunitárním právu*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, str. 161

²⁶⁶ Vec 26/62 *Van Gend en Loos v. Administratie der Belastingen* [1963] ECR 3

²⁶⁷ Vec 6/64 *Costa v. ENEL* [1964] ECR 1141

²⁶⁸ Vec C-6/90 *Francovich and Bonifaci* [1991] ECR I-5357

²⁶⁹ Komárek, J. *Nejvyšší soudy členských států, soudní hierarchie a efektivita soudního systému Evropské unie*. in: Šimíček, V. *Role nejvyšších soudů v evropských ústavních systémech - čas pro změnu?* Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2007, str. 7;

Bobek, M. *Porušení povinnosti zahájit řízení o předběžné otázce podle článku 234 (3) SES*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, str. 146

²⁷⁰ Oficiálny štatút kandidátskej zeme EÚ majú v súčasnosti 3 krajiny – Chorvátsko, Macedónsko a Turecko. Ďalšie 4 krajiny sú potom Európskou úniou oficiálne uznané ako potenciálni kandidáti – Albánsko, Bosna a Hercegovina, Čierna Hora a Srbsko. Kosovu bol taktiež pridelený podobný status.

5.4.3 NARUŠENIE KONCEPCIE KOMUNITÁRNEHO SÚDNICTVA

Prijate reformného kroku v podobe zúženia subjektu, ktorý môže Súdnemu dvoru predložiť predbežnú otázku na „súd posledného stupňa“ by vo svojom dôsledku znamenalo aj narušenie koncepcie komunitárneho súdnictva ako takého.

Snaha pripodobniť Súdny dvor orgánu stojacemu na vrchole národnej súdnej hierarchie²⁷¹ sa nejaví byť odôvodnenou. Súdny dvor je totiž orgánom svojou povahou odlišným od najvyššieho súdu členského štátu alebo najvyššieho súdu federatívne usporiadanej krajiny, akým je napríklad Najvyšší súd USA.

ESD v konaní o predbežnej otázke nestojí na vrchole národnej súdnej hierarchie, ale skôr mimo ňu, pričom je ale zároveň vďaka možnosti dialógu kedykoľvek dostupným konzultačným orgánom pre „súd členského štátu“. Úlohou Súdneho dvora nie je len zjednocovať judikatúru,²⁷² ale naozaj zabezpečiť uplatňovanie komunitárneho práva na všetkých úrovniach a zaistiť, že každý jednotlivец bude môcť využívať všetky slobody, ktoré mu komunitárne právo garantuje.²⁷³ Preto nie je možné ESD postaviť na vrchol súdnej pyramídy a vmanévrovať ho tak do pozície, v ktorej bude odkázaný na položenie predbežnej otázky od „súdu posledného stupňa“.

---

²⁷¹ Komárek, J. *Nejvyšší soudy členských států, soudní hierarchie a efektivita soudního systému Evropské unie*. in: Šimíček, V. *Role nejvyšších soudů v evropských ústavních systémech - čas pro změnu?* Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2007, str. 6

²⁷² Steiner, J., Woods, L. *Textbook on EC Law*. 8th edition. London: Blackstone, 2003, str. 544

²⁷³ Tichý, L. *Řízení o předběžné otázce před ESD a české soudy: subjekty, předmět a následky*. in: Ústavní soud ČR: *Řízení o předběžné otázce a národní soudy. Sborník příspěvků z konference pořádané Ústavním soudem České republiky v Brně dne 3. prosince 2004*. Praha: Ústavní soud České republiky, 2005, str. 59

O to viac, že prístup „súdov posledného stupňa“ členských štátov častokrát odráža ich nechúť podrobiť svoje autonómne rozhodnutia autorite ESD, preto dôvera, ktorú do nich táto koncepcia vkladá, javí sa byť do veľkej miery neodôvodnenou. Boli to totiž práve často vrcholné súdne orgány v rámci vnútroštátnej súdnej hierarchie, ktoré odmietali predbežné otázky Súdnemu dvoru pokladať, a to aj napriek povinnosti tak činiť.

Aplikáciou debatovanej reformy by sa teda Súdny dvor dostal skôr do pozície Európskeho súdu pre ľudské práva v Štrasburgu, ktorý stojí nielen mimo systém národného súdnictva, ale úplne mimo systém národného práva.²⁷⁴ ESLP totiž ani zďaleka nemôžeme nazvať súdom, ktorý by stál na čele národnej súdnej hierarchie, napriek tomu, že jednotlivci sa naňho môžu obrátiť až po vyčerpaní všetkých dostupných vnútroštátnych prostriedkov.

5.4.4 NEZOHLADNENIE VÝZNAMU PRE SAMOTNÉ ROZHODNUTIE

Naviac, zmyslom inštitútu predbežnej otázky nie je odkladať riešenie problematickej otázky komunitárneho práva až na samotný koniec vnútroštátneho súdneho konania. Ide totiž o otázku, ktorá je pre samotné rozhodnutie vo veci tak dôležitá, že ju musí vyriešiť už prvý súdny orgán, ktorý na ňu v rámci vnútroštátneho súdneho konania narazí.

Zjednodušene povedané, ak sa „súd členského štátu“ obracia na Súdny dvor s predbežnou otázkou, v skutočnosti tým hovorí, že nevie, ako sa má v danom prípade norma komunitárneho práva aplikovať alebo vykladať a pritom takýto poznatok potrebuje pre svoje ďalšie rozhodnutie. A čaká, že ESD mu dá na túto

---

²⁷⁴ Stehlík, V. *Řízení o předběžné otázce v komunitárním právu*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, str. 162

otázku uspokojivú odpoveď, ktorá „súdu členského štátu“ umožní pokračovať v súdnom konaní. Inak by musel rozhodnúť vo veci samotnej častokrát na základe akejsi vlastnej intuície a to rozhodne nie je žiaduce.

Vyplýva to napokon zo samotného názvu inštitútu predbežnej otázky, keď sa predpokladá, že ide o otázku, ktorá má pre ďalšie konanie zásadný význam a preto je nutné ju vyriešiť skôr, než sa v súdnom konaní bude vôbec pokračovať. Ináč by sa táto otázka, ktorú „súd členského štátu“ predkladá Súdnemu dvoru, nemohla nazývať „predbežnou“.

Napokon ani vo vnútroštátnom konaní nie je zvykom, aby bolo vyriešenie predbežnej otázky odkladané až na samotný záver súdneho konania po vyčerpaní všetkých bežných opravných prostriedkov, teda na moment, keď sa k nej dostane súd rozhodujúci v poslednom stupni. Naopak, bez vyriešenia predbežnej otázky väčšinou súdne konanie vôbec nepokračuje a čaká sa na jej vyriešenie, pretože táto má pre rozhodnutie vo veci kľúčový význam.

Obávam sa, že navrhovaný reformný variant ale inštitút predbežnej otázky skôr pretvára takmer v akýsi mimoriadny opravný prostriedok *sui generis*, keď by sa Súdny dvor mohol so svojim autoritatívnym výkladom normy komunitárneho práva dostať ku slovu až na samotný záver vnútroštátneho súdneho konania. Reformný návrh skrátka naďalej akoby už nepočíta s možnosťou, že by „súd členského štátu“ mohol vo svojej súdnej činnosti naraziť na problematické otázky komunitárneho práva, s ktorými si nebude vedieť rady. A to sa mi javí byť v situácii, keď normy dynamického komunitárneho práva aplikujú súdy 27 členských štátov, veľmi nepravdepodobné.

5.4.5 REZIGNÁCIA NA ZABEZPEČENIE INDIVIDUÁLNEJ SPRAVODLIVOSTI

Ďalšie negatívum navrhovanej reformnej koncepcie priznávajú aj jej samotní zástancovia. Toto reformné usporiadanie by totiž síce znamenalo efektívnejšie fungovanie celého systému, ale za cenu niektorých nespravodlivostí, ktoré v jednotlivých prípadoch zostanú neodstránené.²⁷⁵

Domnievam sa ale, že vybudovanie komunitárneho súdneho systému na takejto rezignácii na zabezpečenie spravodlivosti pre každého jednotlivca nie je tou správnou cestou k zefektívneniu európskeho súdnictva, ale skôr naopak, možno dokonca prvým krokom k jeho záhube.

Ako vhodnejší variant sa mi javí snaha znížiť nápad Súdneho dvora inými prostriedkami a metódami, ktoré neponechávajú základnú premisu súdnictva ako takého stranou, ale snažia sa skôr o jej naplnenie a sú ochotné vyvinúť maximálne úsilie pre to, aby bola spravodlivosť v každom individuálnom prípade zabezpečená na maximálnej možnej úrovni tak, aby sa z výhod a slobôd, ktoré komunitárne právo poskytuje, mohol tešiť každý jedinec.

Mnohé výčitky a negatíva súčasného systému sa dajú totiž odstrániť na národnej úrovni. A to už len tým, že vyššie súdy budú dostatočne inštruovať, metodicky viesť a koordinovať nižšie súdne články v rámci národnej súdnej hierarchie.

Dokážem si predstaviť napríklad školenia sudcov, na ktorých by títo boli zoznámení s aktuálnym vývojom komunitárneho práva a inštruovaní obracať sa na ESD len v prípadoch, kedy je to naozaj nevyhnutné. Teda v prípadoch, keď narazia na zložitú otázku komunitárneho práva, ktorej interpretácia alebo

---

²⁷⁵ Komárek, J. *Nejvyšší soudy členských států, soudní hierarchie a efektivita soudního systému Evropské unie*. in: Šimíček, V. *Role nejvyšších soudů v evropských ústavních systémech - čas pro změnu?* Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2007, str. 5

aplikácia skutočne vyžaduje posúdenie Súdneho dvora. Viedlo by to nielen k poklesu nápadu ESD predbežnými otázkami, ale aj k skvalitneniu jeho práce.

Naviac, ak by vnútroštátne súdne konanie nebolo zbytočne predlžované predbežnými otázkami kladenými nižšími národnými súdmi, vyššie súdy členských štátov by potom mali možnosť klásť Súdnemu dvoru otázky lepšie premyslené, kvalifikovanejšie a z pohľadu komunitárneho práva dôležitejšie (viď oddiel 5.3.2 tejto práce).

6. ZÁVER

Diskusia o reforme komunitárneho súdnictva prebieha už dlhšiu dobu, no zatiaľ bez výraznejších hmatateľných výsledkov. Táto kapitola sa zaoberala výlučne navrhovanými riešeniami, ktoré majú priamy vzťah k subjektu, ktorý má možnosť Súdnemu dvoru položiť predbežnú otázku. Ostatné diskutované možnosti reformy, ktoré s predkladajúcim subjektom nesúvisia, boli ponechané stranou.

Niektoré z navrhovaných variantov, ktorým som sa venoval v predchádzajúcich oddieloch, ale rozhodne za pozornosť stoja. Napríklad cesta reštriktívneho výklad pojmu „súd členského štátu“. Na jednej strane je pravda, že podľa môjho názoru by jej aplikácia k výraznej úľave od návalu prejednávaných prípadov neviedla a je otázne, či je vôbec v záujme ESD aby sa obral o možnosť autoritatívne vykladať komunitárne právo v prípadoch, keď o právach jednotlivcov garantovaných týmto právom rozhoduje orgán, ktorý nemá súdnu povahu. Na strane druhej, jasnosť a konzistentnosť vo výklade pojmu „súd členského štátu“ by určite mohla prispieť k celkovej prehľadnosti konania o predbežnej otázke a k právnej istote v komunitárnom práve. Naviac, realizácia tohto riešenia nevyžaduje žiaden zásah do zakladajúcich zmlúv, či do iného

písaného práva EU. Postačila by prostá zmena prístupu Súdneho dvora k posudzovaniu predkladajúceho subjektu a dôsledná aplikácia jednoduchých pravidiel, napríklad aj tých, ktoré ESD navrhol generálny advokát Ruiz-Jarabo Colomer.²⁷⁶

Trochu iné je to v prípade navrhovaného zrušenia povinnosti podať predbežnú otázku „súdom posledného stupňa“, ktorého aplikácia sa mi javí byť už o niečo menej vhodná a odôvodnená. Za prvé by totiž realizácia tohto návrhu nevedla k signifikantnému zníženiu predbežných otázok, pretože v súčasnosti len štvrtina všetkých predbežných otázok pochádza od „súdov posledného stupňa“²⁷⁷ a navyiac je už táto povinnosť dnes výrazne limitovaná výnimkami *acte éclairé* a *acte clair*.²⁷⁸ Za druhé by prijatie tohto návrhu vo svojom dôsledku mohlo viesť k značnej deformácii hlavného účelu konania o predbežnej otázke vôbec, ktorým je konzistentný výklad a použitie komunitárneho práva, keďže by hrozilo, že niektoré dôležité otázky komunitárneho práva by sa po zrušení tejto povinnosti pred Súdny dvor nedostali nikdy.

Asi najkontroverzným reformným variantom je návrh obmedziť predkladajúci subjekt na „súd posledného stupňa“. Nadšenie vyvoláva pre svoju jednoduchosť, skúsenosti s jeho aplikáciou vo veciach politiky azylu, víz, prisťahovalectva a inej politiky týkajúcej sa voľného pohybu osôb²⁷⁹ a predovšetkým pre svoju nevídanú efektívnosť, keď pri jeho realizácii sa dá predpokladať výrazný pokles podaných predbežných otázok a to dokonca až o tri štvrtiny. Na druhej strane ho ale väčšina odbornej verejnosti hlasito odmieta pre

---

²⁷⁶ Stanovisko generálneho advokáta Ruiz-Jarabo Colomera vo veci C-17/00 *De Coster* [2001] ECR I-9445, bod 95

²⁷⁷ Príloha číslo 10 Podané návrhy na začatie konania o predbežnej otázke (podľa členských štátov a podľa súdnych orgánov, 1952 – 2007)

²⁷⁸ Vec 283/81 *CILFIT v. Ministero della Sanità* [1982] ECR 3415

²⁷⁹ Článok 68 ZES

tvrdený zásadný rozpor so základným princípom konania o predbežnej otázke, ktorým je možnosť dialógu medzi Súdny dvorom a „súdom členského štátu“ a pre jeho procesnú neekonomickosť.

Osobne sa prikláňam v tomto prípade ku skeptickým hlasom a myslím si, že prípadná realizácia reformného návrhu by viedla vo svojej podstate k úplnému popretiu podstaty inštitútu predbežnej otázky, pretože vôbec nezohľadňuje skutočnosť, že „súd členského štátu“ sa na Súdny dvor obracia s predbežnou otázkou v prípade, keď je posúdenie výkladu alebo aplikácie normy komunitárneho práva pre ďalšie pokračovanie v súdnom konaní kľúčové. Ak „súd členského štátu“ o túto možnosť príde, stratí celé vnútroštátne súdne konanie až po fázu kým sa toto dostane pred „súd posledného stupňa“ v podstate význam. A až po tom, čo sa konečne ku slovu dostane ESD, bude sa môcť začať celý kolotoč vnútroštátneho súdneho konania, ktorý už bude tentokrát vychádzať zo záväzného posúdenia problematickej otázky komunitárneho práva Súdny dvorom, odznovu. A to všetko za predpokladu, že by sa súdny spor vôbec pred „súd posledného stupňa“ dostal. Ak by sa totiž účastníci rozhodli v súdnom konaní nepokračovať, ľahko by svetlo sveta uzrelo právomocné súdne rozhodnutie nesprávne a nespravodlivé, vychádzajúce z nesprávneho posúdenia otázky komunitárneho práva, a to je situácia ešte horšia. Domnievam sa preto, že prijatie navrhovaného variantu by v skutočnosti neznamenal reformu konania o predbežnej otázke, ale v konečnom dôsledku jeho nežiaducu deformáciu, ba dokonca až deštrukciu.

Ako som naznačil vyššie, domnievam sa, že čiastočne by nežiaducu situáciu preťažnosti Súdného dvora mohli vyriešiť aj iné metódy, ktoré bezprostredne so subjektom predkladajúcim predbežnú otázku nesúvisia, napríklad ako filtrácia podávaných predbežných otázok z hľadiska ich obsahu alebo odborné školenia sudcov na národnej úrovni. A hoci som v tejto kapitole dospel k názoru, že

skúmané riešenia nie sú bez ďalšieho priamo aplikovateľné, je zrejmé, že môžu byť pre reformátorov komunitárneho súdnictva v mnohom inšpiratívne.

Je to predovšetkým väčšia konzistentnosť a čitateľný prístup Súdneho dvora pri posudzovaní subjektu predkladajúceho predbežnú otázku.

Inšpirácia sa dá nájsť ale aj v rozporuplnom návrhu na obmedzenie predkladajúceho subjektu výlučne na „súd posledného stupňa“. Väčšia ingerencia vrcholných orgánov vnútroštátnej súdnej pyramídy by totiž mohla viesť k poklesu nedôležitých a nekvalitne formulovaných predbežných otázok položených súdmi nižších inšancií. To by bezpochyby bolo na prospech nielen komunitárnemu právu, ale aj efektívnosti vnútroštátneho súdneho konania, ktoré by sa naďalej zbytočne nepredlžovalo. Dalo by sa napríklad uvažovať o možnosti, kedy by síce bola ponechaná súdom nižších inšancií možnosť obrátiť sa na Súdny dvor v ktoromkoľvek štádiu súdneho konania, dialo by sa tak ale výlučne prostredníctvom najvyššieho súdu danej krajiny.²⁸⁰ Najvyšší národný súdny orgán by potom posúdil, či je predbežná otázka, ktorú chce nižší súd Súdnemu dvoru položiť, dostatočne kvalitne formulovaná a či sa obsahovo netýka záležitosti triviálnej alebo v rámci rozhodovacej činnosti ESD už dávnejšie vyriešenej, a až tak by ju Súdnemu dvoru predložil.

Predpokladám, že ak v budúcnosti Európske spoločenstvo k reforme komunitárneho súdnictva pristúpi, udeje sa tak metódou, ktorá bude kombinovať viaceré navrhované riešenia, pričom sa pochopiteľne neobmedzí len na riešenia, ktoré sa vzťahujú k predkladajúcemu subjektu. V súčasnosti sú medzi odbornou verejnosťou diskutované rôzne koncepcie a častokrát proti sebe idúce prúdy, ktoré navzájom kolidujú a z ktorých len tá časť, ktorá sa priamo týka predkladajúceho subjektu, bola priblížená v tejto práci. Dovolím si tvrdiť, že

---

²⁸⁰ Bobek, M., Komárek, J., Passer, J., M., Gillis, M. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde Praha, a.s., 2005, str. 418

finálna podoba reformy bude preto s najväčšou pravdepodobnosťou výsledkom kompromisu, ako sa napokon dá vypozerovať aj z jednaní a debát, ktoré tradične sprevádzajú prijímanie zásadných dokumentov Európskej únie. Dúfajme teda, že sa tak udeje čo najskôr a že výsledná reforma bude síce na kompromise založeným, ale pritom naozaj efektívnym riešením alarmujúcej situácie v komunitárnom súdnictve, ktoré pomôže zrýchliť a zároveň skvalitniť konanie o predbežnej otázke pred Súdny dvorom.

ZÁVER

Pojem „súd členského štátu“ prešiel pozoruhodným vývojom od strohej definície v Zmluve o založení Európskeho spoločenstva až po pojem, ktorý je bohato vymedzený v judikatúre Súdneho dvora a o ktorom sa dodnes vedú živé diskusie nielen medzi odbornou verejnosťou, ale aj medzi generálnymi advokátmi Súdneho dvora a Súdny dvorom samotným. A to napriek tomu, že od prvého pokusu ESD o jeho vymedzenie uplynulo už niekoľko desiatok rokov.²⁸¹ Aj napriek zdanlivej jednoduchosti a určitosti ide totiž o pojem pomerne zložitý a nejasný, o pojem, v ktorom sa dokonca ukrývajú akési šedé zóny.

Súdny dvor sa v snahe o definíciu tohto pojmu vydal cestou funkčného prístupu a predkladajúci orgán vždy testuje, pričom skúma charakter konania pred týmto subjektom. Postupne tak vytvoril súbor definičných znakov, ktoré „súd členského štátu“ musí spĺňať. ESD bol pri svojom posudzovaní predkladajúcich orgánov ale značne veľkorysý a po vytvorení súboru kritérií bol časom ochotný tieto rôznymi spôsobmi ohýbať a odpúšťať, napr. podmienku *inter partes* prehlásil za relatívnu,²⁸² prijal otázku položenú orgánom profesnej samosprávy,²⁸³ apod. Taktiež jeho prístup k orgánom vykonávajúcim dozor nad hospodárskou súťažou a verejnými zákazkami bol len ťažko čitateľný (prípady *Gabalfrisa*²⁸⁴ a *Syfait*²⁸⁵). Kontroverzné rozhodnutia sa skrátka začali množiť.

---

²⁸¹ Prvá päťka kritérií bola formulovaná už v roku 1966 vo veci 61/65 *Vaassen-Goebbels v. Beambtenfonds voor het Mijnbedrijf* [1966] ECR 377

²⁸² Vec C-54/96 *Dorsch Consult Ingenieursgesellschaft v. Bundesbaugesellschaft Berlin* [1997] ECR I-4961, bod 31

²⁸³ Vec 246/80 *Broekmeulen v. Huisarts Registratie Commissie* [1981] ECR 2311, bod 15-17

²⁸⁴ Spojená vec C-110/98 až C-147/98 *Gabalfrisa and others* [2000] ECR I-1577

²⁸⁵ Vec C-53/03 *Syfait and others* [2005] ECR I-4609

A kritika na seba prirodzene nenechala dlho čakať, a to ako zo strany odbornej verejnosti, tak aj od generálnych advokátov, ktorých postoj voči predkladajúcim subjektom je vo všeobecnosti o niečo prísnejší a argumentácia mnohokrát právne precíznejšia a konzistentnejšia. Súdnemu dvoru je vyčítané, že ním zvolená cesta má za následok určitú nejasnosť pojmu „súd členského štátu“ a že ESD v podstate doteraz neprišiel s jeho jednotnou definíciou. Vytýka sa mu, že súčasné vymedzenie je príliš kazuistické, nejednoznačné a že pojem „súd členského štátu“ je aj po 40 rokoch snahy o jeho vymedzenie naďalej hmlistý a nejasný. Poukazuje sa aj na to, že pripustenie predbežných otázok od správnych orgánov môže narušiť onen výnimočný dialóg medzi súdom národným a komunitárnym. V neposlednom rade kritici prístupu Súdneho dvora konštatujú skutočnosť, že široké vymedzenie predkladajúceho orgánu má za následok obrovské množstvo položených otázok a rozhodnutie o predbežnej otázke tak v súčasnosti trvá v priemere až dva roky, čo rozhodne neprispieva k stavu právnej istoty v členských štátoch. Tento posledný aspekt napokon reflektujú aj viaceré reformné návrhy, ktorým je vlastný reštriktívny prístup k pojmu „súd členského štátu“, ale u ktorých zatiaľ tiež nedošlo k žiadnemu konsenzu.

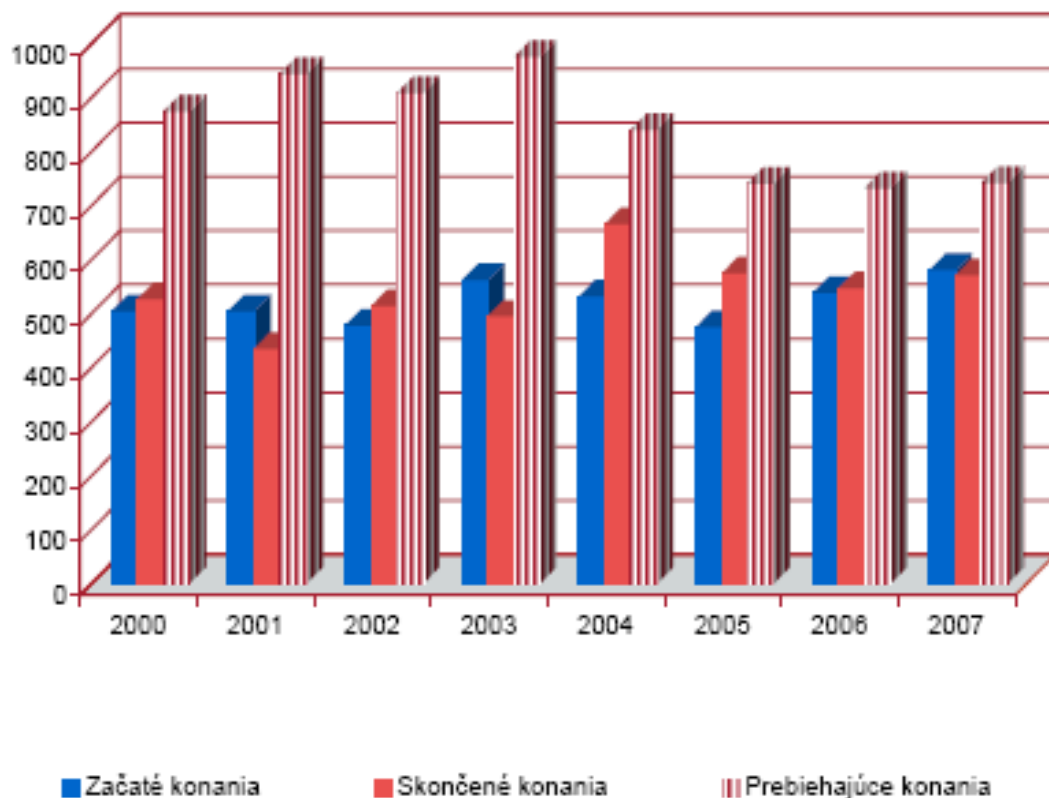
Preto je namieste opýtať sa, prečo Súdny dvor nepočúvne svojich kritikov a nenasleduje stanoviská generálnych advokátov? Prečo volí častokrát kompromisné riešenia na úkor právnej precíznosti a konzistentnosti? Ak uvážime skutočnosť, že Súdny dvor je zložený zo skúsených a uznávaných právnych autorít a teda len ťažko by ho v tomto prípade niekto mohol podozrievať z obyčajného právneho diletantstva, nutne dospějeme k názoru, že v pozadí tohto prístupu musí figurovať naozaj presvedčivý dôvod, silný hnací motív, ktorí núti ESD k rôznym definičným kompromisom.

Tým motívom je pravdepodobne skutočnosť, že Súdny dvor nechce pripustiť situáciu, v ktorej by nemal možnosť odpovedať na predbežnú otázku položenú orgánom, ktorý síce nespĺňa všetky definičné znaky „súdu členského štátu“, ale

ktorý zároveň rozhoduje o komunitárnych právach jednotlivcov v poslednej inštancii a tým pádom neexistuje následná možnosť napadnúť jeho rozhodnutie pred obecnými súdmi členského štátu. ESD preto z času na čas prižmúri oči a pripustí predbežnú otázku aj od subjektu, ktorý pod definíciu „súdu členského štátu“ nie je možné bez výhrad subsumovať. V opačnom prípade by sa totiž mohlo stať, že by nebol naplnený hlavný cieľ konania o predbežnej otázke, ktorým je uniformná aplikácia a interpretácia komunitárneho práva. A to Súdny dvor nechce riskovať a ponecháva si pre túto možnosť zadné dvierka stále pootvorené.

PRÍLOHY

1. ZAČATÉ, SKONČENÉ, PREBIEHAJÚCE KONANIA (2000-2007)

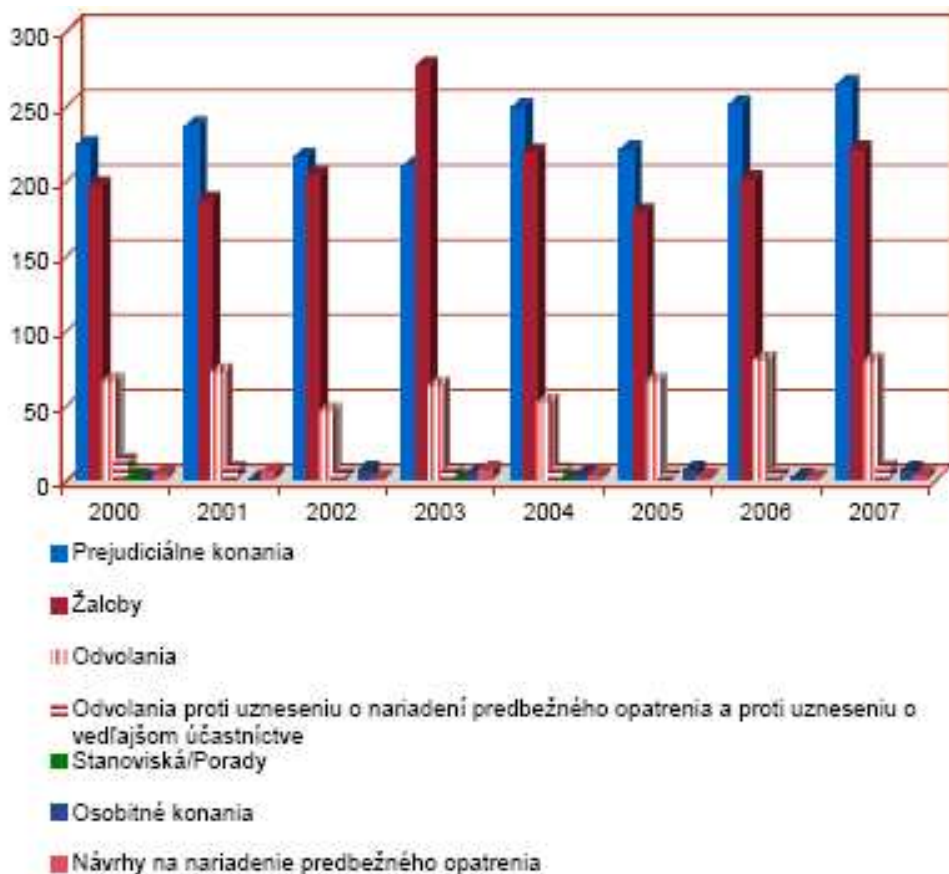
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Začaté konania	503	504	477	561	531	474	537	580
Skončené konania	526	434	513	494	665	574	546	570
Prebiehajúce konania	873	943	907	974	840	740	731	741

¹ Uvedené číselné údaje (približné údaje) uvádzajú celkový počet vecí nezávisle od spojených vecí z dôvodu, že spolu súvisia (jedno číslo konania = jedna vec).

Zdroj: Súdne štatistiky Súdneho dvora za rok 2007, k dispozícii na

http://curia.europa.eu/sk/instit/presentationfr/rapport/stat/07_cour_stat.pdf

2. CHARAKTERISTIKA KONANÍ (2000-2007)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Prejudiciálne konania	224	237	218	210	249	221	251	265
Žaloby	197	187	204	277	219	179	201	221
Odvolania	66	72	46	63	52	66	80	79
Odvolania proti uzneseniu o nariadení predbežného opatrenia a proti uzneseniu o vedľajšom účastníctve	13	7	4	5	6	1	3	8
Stanoviská/Porady	2			1	1			
Osobitné konania	1	1	7	5	4	7	2	7
Spolu	503	504	477	561	531	474	537	580
Návrhy na nariadenie predbežného opatrenia	4	6	1	7	3	2	1	3

¹ Uvedené číselné údaje (približné údaje) uvádzajú celkový počet vecí nezávisle od spojených vecí z dôvodu, že spolu súvisia (jedno číslo konania = jedna vec).

Zdroj: Súdne štatistiky Súdneho dvora za rok 2007, k dispozícii na

http://curia.europa.eu/sk/instit/presentationfr/rapport/stat/07_cour_stat.pdf

3. ZAČATÉ KONANIA – OBLASŤ, KTOREJ SA KONANIE TÝKA (2007)

	Žaloby	Prejudiciálne konania	Odvolaťnia	Odvolaťnia proti uzneseniu o nariadení predbežného opatrenia a proti uzneseniu o vedľajšom účastníctve	Spolu	Osobitné konania
Aproximácia právnych predpisov	35	25			60	
Bruselský dohovor		3			3	
Colná únia		8	2		10	
Dane	6	42			48	
Doprava	10	5			15	
Duševné vlastníctvo	11	3	14		28	
Energia	1	1			2	
Európske občianstvo		2			2	
Hospodárska a menová politika			1		1	
Hospodárska súťaž	3	8	20		31	
Inštitucionálne právo	8	1	8		17	5
Podnikové právo	5	8	1		14	
Politika rybolovu	4	1			5	
Poľnohospodárstvo	6	26			32	
Priemyselná politika	19	6			25	
Priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti	22	8			30	
Regionálna politika			3		3	
Sloboda usadiť sa	10	14			24	
Služobný poriadok úradníkov			1		1	
Sociálna politika	10	32			42	
Sociálne zabezpečenie migrujúcich pracovníkov		2			2	
Spoločná colná sadzba		7	1		8	
Spravodlivosť a vnútorné záležitosti		1			1	
Štátna pomoc	3	4	10		17	1
Vlastné zdroje Spoločenstiev	2				2	
Slobodné poskytovanie služieb	2	3	1		6	
Voľný pohyb kapitálu	1	6			7	
Voľný pohyb osôb	11	17			28	
Voľný pohyb tovaru	8	6	1		15	
Vonkajšie vzťahy	4	4	2		10	
Výsady a imunity		2			2	
Výskum, informácie, vzdelávanie, štatistiky	1				1	
Zásady práva Spoločenstva	1	2			3	
Životné prostredie a spotrebitelia	38	15	5		58	2
Zmluva ES	221	262	70		553	8
Zmluva EÚ						
Zmluva UO		1			1	
Zmluva AE	1		1		2	
Konanie						7
Služobný poriadok úradníkov			9		9	
Rôzne			9		9	7
Spolu celkovo	222	263	80		565	7

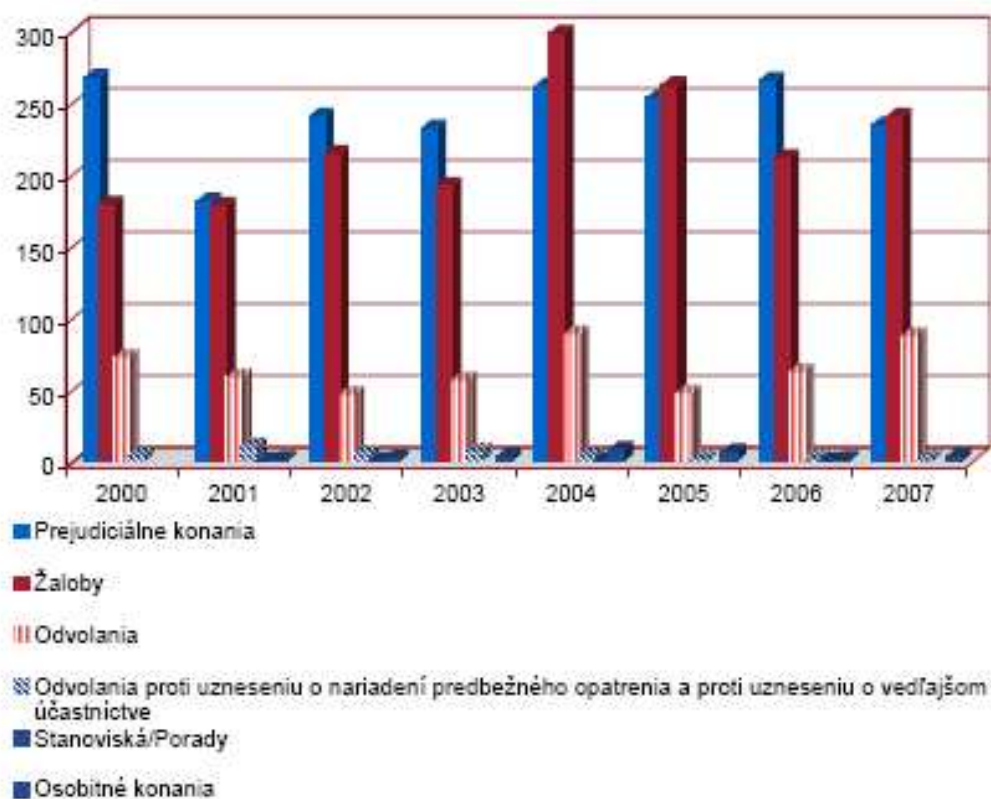
¹ Návrhy na nariadenie predbežného opatrenia nie sú zahrnuté.

² Uvedené číselné údaje (približné údaje) uvádzajú celkový počet vecí nezávisle od spojených vecí z dôvodu, že spolu súvisia (jedno číslo konania = jedna vec).

Zdroj: Súdne štatistiky Súdneho dvora za rok 2007, k dispozícii na

http://curia.europa.eu/sk/instit/presentationfr/rapport/stat/07_cour_stat.pdf

4. CHARAKTERISTIKA SKONČENÝCH KONANÍ (2000-2007)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Prejudiciálne konania	268	182	241	233	262	254	266	235
Žaloby	180	178	215	193	289	263	212	241
Odvolania	73	59	47	57	89	48	63	88
Odvolania proti uzneseniu o nariadení predbežného opatrenia a proti uzneseniu o vedľajšom účastníctve	5	11	6	7	5	2	2	2
Stanoviská/Porady		1	1		1		1	
Osobitné konania		2	3	4	9	7	2	4
Spolu	526	434	513	494	665	574	546	570

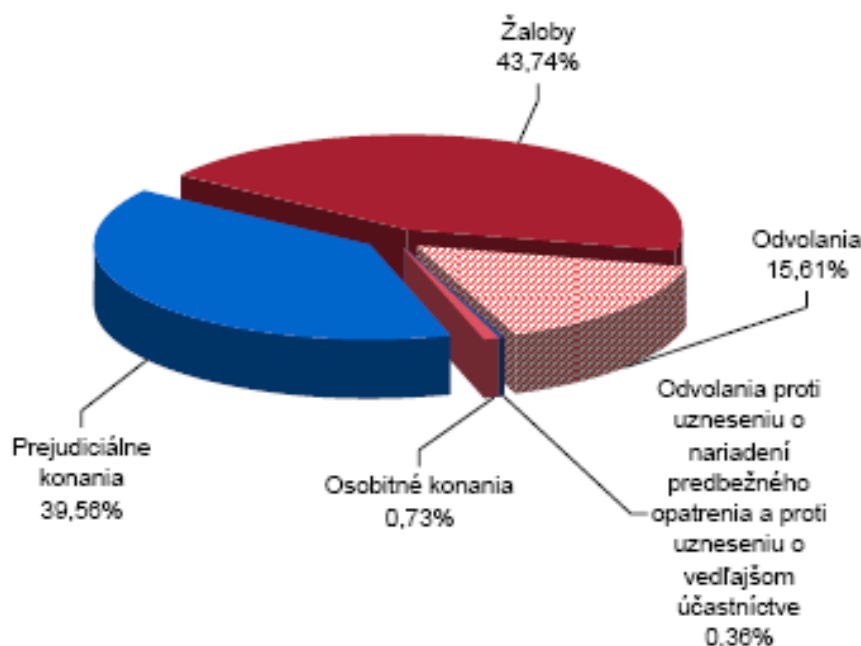
¹ Uvedené číselné údaje (približné údaje) uvádzajú celkový počet vecí nezávisle od spojených vecí z dôvodu, že spolu súvisia (jedno číslo konania = jedna vec).

² Za „osobitné konania“ sa považujú: určenie výšky trov konania (článok 74 rokovacieho poriadku), pomoc súvisiaca s trovami konania (článok 76 rokovacieho poriadku), návrh na zrušenie rozsudku (článok 94 rokovacieho poriadku), mimoriadny návrh tretej osoby na zrušenie rozsudku (článok 97 rokovacieho poriadku), výklad rozsudku (článok 102 rokovacieho poriadku), obnova konania (článok 98 rokovacieho poriadku), oprava rozsudku (článok 86 rokovacieho poriadku), konanie o nariadení zákazu nakladať s majetkom (protokol o výsadách a imunitách), konania vo veci imunity (protokol o výsadách a imunitách).

Zdroj: Súdne štatistiky Súdneho dvora za rok 2007, k dispozícii na

http://curia.europa.eu/sk/instit/presentationfr/rapport/stat/07_cour_stat.pdf

5. SKONČENÉ KONANIA - ROZSUDKY, UZNESENIA, STANOVISKÁ (2007)

	Rozsudky	Uznesenia vo veci samej ²	Uznesenia o nariadení predbežného opatrenia ³	Iné uznesenia ⁴	Stanoviská	Spolu
Prejudiciálne konania	175	22		21		218
Žaloby	153	1		87		241
Odvolania	50	32		4		86
Odvolania proti uzneseniu o nariadení predbežného opatrenia a proti uzneseniu o vedľajšom účastníctve			2			2
Stanoviská/Rozhodovanie						
Osobitné konania	1	2		1		4
Spolu	379	57	2	113	0	551

¹ Uvedené číselné údaje (čistý počet) uvádzajú celkový počet vecí s ohľadom na spojenie vecí z dôvodu, že spolu súvisia (jedna skupina spojených vecí = jedna vec).

² Uznesenia vo veci samej, ktorými sa konanie končí (nepripustnosť, zjavná nepripustnosť).

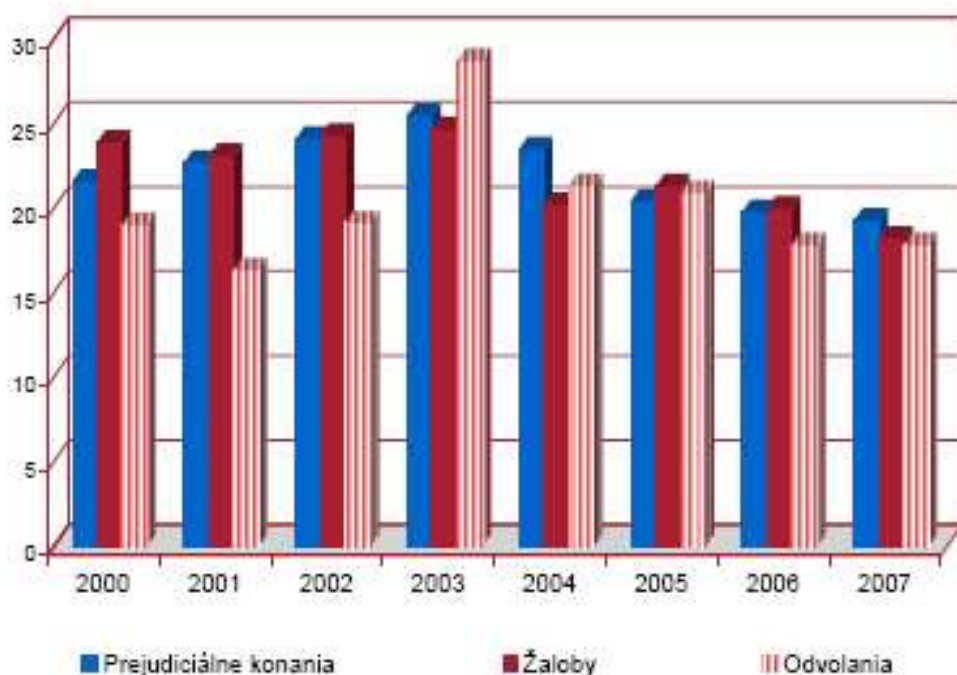
³ Uznesenia vydané v nadväznosti na žalobu podľa článku 185 alebo 188 Zmluvy ES (teraz články 242 ES a 243 ES) alebo podľa článku 187 Zmluvy ES (teraz článok 244 ES) alebo podľa príslušných ustanovení Zmluvy AE a Zmluvy UO, alebo v nadväznosti na odvolanie proti uzneseniu o nariadení predbežného opatrenia alebo proti uzneseniu o vedľajšom účastníctve.

⁴ Uznesenia ukončujúce konanie výmazom, zastavením alebo vrátením vecí Súdu prvého stupňa.

Zdroj: Súdne štatistiky Súdneho dvora za rok 2007, k dispozícii na

http://curia.europa.eu/sk/instit/presentationfr/rapport/stat/07_cour_stat.pdf

6. SKONČENÉ KONANIA – DĹŽKA TRVANIA KONANÍ (2000-2007)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Prejudiciálne konania	21,6	22,7	24,1	25,5	23,5	20,4	19,8	19,3
Žaloby	23,9	23,1	24,3	24,7	20,2	21,3	20	18,2
Odvolania	19	18,3	19,1	28,7	21,3	20,9	17,8	17,8

¹ Z výpočtu dĺžky trvania konaní sú vylúčené: veci zahrňujúce medzitýmny rozsudok alebo dôkazný prostriedok; stanoviská a porady; osobitné konania (konkrétne: určenie výšky trov konania, pomoc súvisiaca s trovami konania, návrh na zrušenie rozsudku, mimoriadny návrh tretej osoby na zrušenie rozsudku, výklad rozsudku, obnova konania, oprava rozsudku, konanie o nariadení zákazu nakladať s majetkom, konania vo veci imunity); veci končiace sa uznesením o výmaze, zastavení konania, postúpení alebo vrátení veci Súdu prvého stupňa, konanie o nariadení predbežného opatrenia, ako aj odvolania proti uzneseniu o nariadení predbežného opatrenia a proti uzneseniu o vedľajšom účastníctve.

Dĺžka trvania konania je vyjadrená v mesiacoch a v desatinách mesiaca.

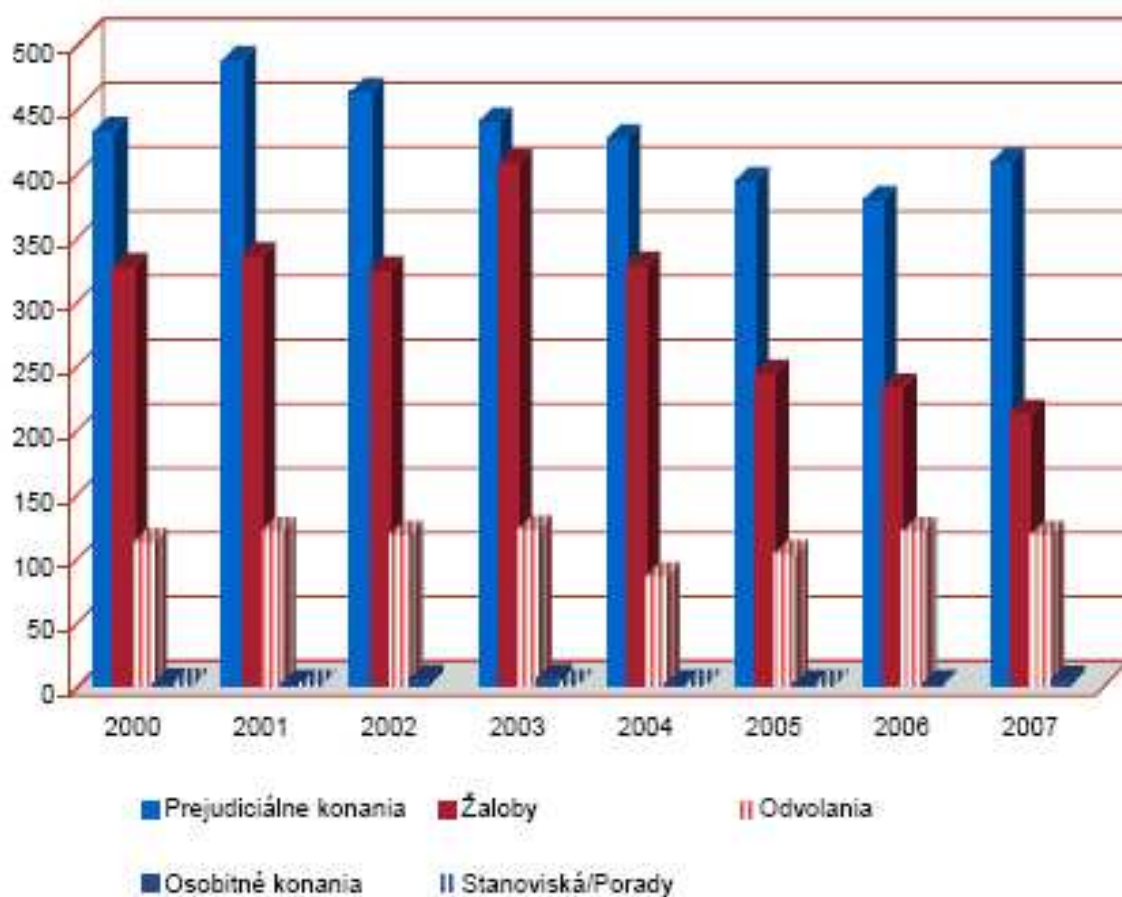
² Ide o uznesenia, ktorými sa konanie končí (iné ako uznesenia ukončujúce konanie výmazom, zastavením alebo vrátením veci Súdu prvého stupňa).

Zdroj: Súdne štatistiky Súdneho dvora za rok 2007, k dispozícii na

http://curia.europa.eu/sk/instit/presentationfr/rapport/stat/07_cour_stat.pdf

7. CHARAKTERISTIKA PREBIEHAJÚCICH KONANÍ (2000-2007)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Prejudiciálne konania	432	487	462	439	426	393	378	408
Žaloby	328	334	323	407	327	243	232	212
Odvolania	111	120	117	121	85	102	120	117
Osobitné konania	2	1	5	6	1	1	1	4
Stanoviská/Porady	2	1		1	1	1		
Spolu	873	943	907	974	840	740	731	741

¹ Uvedené číselné údaje (približné údaje) uvádzajú celkový počet vecí nezávisle od spojených vecí z dôvodu, že spolu súvisia (jedno číslo konania = jedna vec).

Zdroj: Súdne štatistiky Súdneho dvora za rok 2007, k dispozícii na

http://curia.europa.eu/sk/instit/presentationfr/rapport/stat/07_cour_stat.pdf

8. CELKOVÝ VÝVOJ SÚDNEJ ČINNOSTI (1952-2007)

Roky	Začaté konania 1						Rozsudky 2
	Žaloby 3	Prejudiciálne konania	Odvolanía	Odvolanía proti uzneseniu o nariadení predbežného opatrenia a proti uzneseniu o vedľajšom účastníctve	Spolu	Návrhy na nariadenie predbežného opatrenia	
1953	4				4		
1954	10				10		2
1955	9				9	2	4
1956	11				11	2	6
1957	19				19	2	4
1958	43				43		10
1959	47				47	5	13
1960	23				23	2	18
1961	25	1			26	1	11
1962	30	5			35	2	20
1963	99	6			105	7	17
1964	49	6			55	4	31
1965	55	7			62	4	52
1966	30	1			31	2	24
1967	14	23			37		24
1968	24	9			33	1	27
1969	60	17			77	2	30
1970	47	32			79		64
1971	59	37			96	1	60
1972	42	40			82	2	61
1973	131	61			192	6	80
1974	63	39			102	8	63
1975	62	69			131	5	78
1976	52	75			127	6	88
1977	74	84			158	6	100
1978	147	123			270	7	97
1979	1 218	106			1 324	6	138
1980	180	99			279	14	132
1981	214	108			322	17	128

Roky	Začaté konania 1						Rozsudky 2
	Žaloby 3	Prejudiciálne konania	Odvodenia	Odvodenia proti uzneseniu o nariadení predbežného opatrenia a proti uzneseniu o vedľajšom účastníctve	Spolu	Návrhy na nariadenie predbežného opatrenia	
1983	199	98			297	11	151
1984	183	129			312	17	165
1985	294	139			433	23	211
1986	238	91			329	23	174
1987	251	144			395	21	208
1988	193	179			372	17	238
1989	244	139			383	19	188
1990 ⁴	221	141	15	1	378	12	193
1991	142	186	13	1	342	9	204
1992	253	162	24	1	440	5	210
1993	265	204	17		486	13	203
1994	128	203	12	1	344	4	188
1995	109	251	46	2	408	3	172
1996	132	256	25	3	416	4	193
1997	169	239	30	5	443	1	242
1998	147	264	66	4	481	2	254
1999	214	255	68	4	541	4	235
2000	199	224	66	13	502	4	273
2001	187	237	72	7	503	6	244
2002	204	216	46	4	470	1	269
2003	278	210	63	5	556	7	308
2004	220	249	52	6	527	3	375
2005	179	221	66	1	467	2	362
2006	201	251	80	3	535	1	351
2007	221	265	79	8	573	3	379
Spolu	7 912	5 901	840	69	14 722	329	7 372

¹ Približné číselné údaje nezahŕňajú osobitné konania.

² Presné číselné údaje.

³ Vrátane stanovísk.

⁴ Od roku 1990 sa zamestnanecké žaloby podávajú na Súde prvého stupňa.

Zdroj: Súdne štatistiky Súdneho dvora za rok 2007, k dispozícii na

http://curia.europa.eu/sk/instit/presentationfr/rapport/stat/07_cour_stat.pdf

9. PODANÉ NÁVRHY NA ZAČATIE KONANIA O PREDBEŽNEJ OTÁZKE

(PODEA ČLENSKÝCH ŠTÁTOV A PODEA ROKOV, 1952 - 2007)

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Benelux 2	Spolu	
1961																		1											1	
1962																		5												5
1963															1			5												6
1964											2							4												6
1965					4				2									1												7
1966																		1												1
1967	5				11				3						1			3												23
1968	1				4				1		1							2												9
1969	4				11				1						1															17
1970	4				21				2		2							3												32
1971	1				18				6		5				1			6												37
1972	5				20				1		4							10												40
1973	8				37				4		5				1			6												61
1974	5				15				6		5							7									1			39
1975	7			1	26				15		14				1			4									1			69
1976	11				28				8	1	12							14									1			75
1977	16			1	30				14	2	7							9									5			84
1978	7			3	46				12	1	11							38									5			123
1979	13			1	33				18	2	19				1			11									8			106
1980	14			2	24				14	3	19							17									6			99
1981	12			1	41				17		11				4			17									5			108
1982	10			1	36				39		18							21									4			129
1983	9			4	36				15	2	7							19									6			98
1984	13			2	38				34	1	10							22									9			129
1985	13				40				45	2	11				6			14									8			139
1986	13			4	18		2	1	19	4	5				1			16									8			91
1987	15			5	32		17	1	36	2	5				3			19									9			144
1988	30			4	34			1	38		28				2			26									16			179

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Benelux 2	Spolu
1989	13			2	47		2	2	28	1	10				1			18			1						14		139
1990	17			5	34		2	6	21	4	25				4			9			2						12		141
1991	19			2	54		3	5	29	2	36				2			17			3						14		186
1992	16			3	62		1	5	15		22				1			18			1						18		162
1993	22			7	57		5	7	22	1	24				1			43			3						12		204
1994	19			4	44			13	36	2	46				1			13			1						24		203
1995	14			8	51		10	10	43	3	58				2			19	2		5				6	20		251	
1996	30			4	66		4	6	24		70				2			10	6		6				3	4	21		256
1997	19			7	46		2	9	10	1	50				3			24	35		2				6	7	18		239
1998	12			7	49		5	55	16	3	39				2			21	16		7				2	6	24		264
1999	13			3	49		3	4	17	2	43				4			23	56		7				4	5	22		255
2000	15			3	47		3	5	12	2	50							12	31		8				5	4	26	1	224
2001	10			5	53		4	4	15	1	40				2			14	57		4				3	4	21		237
2002	18			8	59		7	3	8		37				4			12	31		3				7	5	14		216
2003	18			3	43		4	8	9	2	45				4			28	15		1				4	4	22		210
2004	24			4	50		18	8	21	1	48				1	2		28	12		1				4	5	22		249
2005	21		1	4	51		11	10	17	2	18				2	3		36	15	1	2				4	11	12		221
2006	17		3	3	77		14	17	24	1	34			1	1	4		20	12	2	3			1	5	2	10		251
2007	22	1	2	5	59	2	8	14	26	2	43			1		2		19	20	7	3	1		1	5	6	16		265
Spolu	555	1	6	116	1 601	2	125	194	743	50	939			2	60	11		685	308	10	63	1		2	52	69	434	1	6030

¹ Článok 177 Zmluvy ES (teraz článok 234 ES), článok 35 ods. 1 EÚ, články 41 UO, 150 AE, protokol 1971.

² Vec C-265/00, Campina Melkunie.

Zdroj: Súdne štatistiky Súdneho dvora za rok 2007, k dispozícii na

http://curia.europa.eu/sk/instit/presentationfr/rapport/stat/07_cour_stat.pdf

10. PODANÉ NÁVRHY NA ZAČATIE KONANIA O PREDBEŽNEJ OTÁZKE

(PODĽA ČLENSKÝCH ŠTÁTOV A PODĽA SÚDNYCH ORGÁNOV, 1952 - 2007)

			Spolu
Belgicko	Cour de cassation	69	
	Cour d'arbitrage	5	
	Conseil d'État	42	
	Iné súdne orgány	439	555
Bulharsko	Софийски градски съд Търговско отделение	1	
	Iné súdne orgány		1
Česká republika	Nejvyššího soudu		
	Nejvyšší správní soud		
	Ustavní soud		
	Iné súdne orgány	6	6
Dánsko	Højesteret	21	
	Iné súdne orgány	95	116
Nemecko	Bundesgerichtshof	110	
	Bundesverwaltungsgericht	79	
	Bundesfinanzhof	242	
	Bundesarbeitsgericht	17	
	Bundessozialgericht	72	
	Staatsgerichtshof des Landes Hessen	1	
	Iné súdne orgány	1080	1 601
Estónsko	Riigikohus	1	
	Iné súdne orgány	1	2
Grécko	Άρειος Πάγος	9	
	Συμβούλιο της Επικρατείας	28	
	Iné súdne orgány	88	125
Španielsko	Tribunal Supremo	20	
	Audiencia Nacional	1	
	Juzgado Central de lo Penal	7	
	Iné súdne orgány	166	194
Francúzsko	Cour de cassation	76	
	Conseil d'État	40	
	Iné súdne orgány	627	743
Irsko	Supreme Court	17	
	High Court	15	
	Iné súdne orgány	18	50
Taliansko	Corte suprema di Cassazione	94	
	Consiglio di Stato	60	
	Iné súdne orgány	785	939
Cyprus	Ανώτατο Δικαστήριο		
	Iné súdne orgány		
Lotyšsko	Augstākā tiesa		
	Satversmes tiesa		
	Iné súdne orgány		
Litva	Konstitucinis Teismas	1	
	Lietuvos Aukščiausiasis		
	Lietuvos vyriausiasis administracinis Teismas	1	
	Iné súdne orgány		2
Luxembursko	Cour supérieure de justice	10	
	Conseil d'État	13	
	Cour administrative	7	
	Iné súdne orgány	30	60
Maďarsko	Legfelsőbb Bíróság	1	
	Szegedi Ítéltábla	1	
	Iné súdne orgány	9	11
Malta	Constitutional Court		
	Qorti ta' l- Appel		
	Iné súdne orgány		

Holandsko	Raad van State	54	
	Hoge Raad der Nederlanden	157	
	Centrale Raad van Beroep	48	
	College van Beroep voor het Bedrijfsleven	134	
	Tariefcommissie	34	
	Iné súdne orgány	260	685
Rakúsko	Verfassungsgerichtshof	4	
	Oberster Gerichtshof	64	
	Oberster Patent- und Markensenat	3	
	Bundesvergabeamt	24	
	Verwaltungsgerichtshof	52	
	Vergabekontrollsenat	4	
	Iné súdne orgány	157	308
	Sąd Najwyższy		
Poľsko	Naczelny Sąd Administracyjny		
	Trybunał Konstytucyjny		
	Iné súdne orgány	10	10
	Supremo Tribunal de Justiça	1	
Portugalsko	Supremo Tribunal Administrativo	36	
	Ine sudne orgány	28	63
	Tribunal Dâmbovita	1	
Rumunsko	Iné súdne orgány		1
Slovinsko	Vrhovno sodišče		
	Ustavno sodišče		
	Ine sudne orgány		
Slovensko	Ústavný súd		
	Najvyšší súd	1	
	Iné súdne orgány	1	2
Fínsko	Korkein hallinto-oikeus	22	
	Korkein oikeus	8	
	Iné súdne orgány	22	52
Švédsko	Högsta Domstolen	10	
	Marknadsdomstolen	4	
	Regeringsrätten	20	
	Iné súdne orgány	35	69
	House of Lords	36	
Spojené kráľovstvo	Court of Appeal	42	
	Ine sudne orgány	356	434
	Cour de justice/Gerechtshof (1)	1	1
Benelux			
Spolu			6 030

¹ Vec C-265/00, Campina Melkunie.

Zdroj: Súdne štatistiky Súdneho dvora za rok 2007, k dispozícii na

http://curia.europa.eu/sk/instit/presentationfr/rapport/stat/07_cour_stat.pdf

ZOZNAM POUŽITÝCH PRAMEŇOV

1. ODBORNÉ PUBLIKÁCIE

1. Anderson, D., Demetriou, M. *References to the European Court*. 2nd edition. London: Sweet & Maxwell, 2002
2. Bobek, M. *Porušení povinnosti zahájit řízení o předběžné otázce podle článku 234 (3) SES*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2004
3. Bobek, M., Komárek, J., Passer, J., M., Gillis, M. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde Praha, a.s., 2005
4. Craig, P., Búrca, de, G. *EU Law: Text, Cases, and Materials*. 3rd edition. Oxford: Oxford University Press, 2003
5. Fix-Fierro, H. *Courts, Justice and Efficiency: A Socio-legal Study of Economic Rationality in Adjudication*. Oxford: Hart Publishing, 2004
6. Hartley, T., C. *The Foundations of European Community Law*. 4th edition. Oxford: Oxford University Press, 1998
7. Hendrych, D. a kol. *Správní právo. Obecná část. 5., rozšířené vydání*. Praha: C.H.Beck, 2003
8. Lenaerts, K., Nuffel, Van, P., Bray, R. (editor). *Procedural Law of the European Union*. London: Sweet & Maxwell, 1999
9. Outlá, V., Hamerník, P., Bambas, J. *Judikatura Evropského soudního dvora*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005
10. Pipková, H., Malíř, J., Grygar, J. *Vybrané komentované rozsudky Soudního dvora Evropských společenství*. 1. vydání. Kroměříž: Justiční akademie České republiky, 2004

11. Schermers, H., G., Waelbroeck, D., F. *Judicial Protection in the European Union*. 6th edition, Hague/London/New York: Kluwer Law International, 2001
12. Stehlík, V. *Řízení o předběžné otázce v komunitárním právu*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006
13. Steiner, J., Woods, L. *Textbook on EC Law*. 8th edition. London: Blackstone, 2003
14. Tichý, L., Arnold, R., Svoboda, P., Zemánek, J., Král, R. *Evropské právo*. 3. vydání. Praha: C.H.Beck, 2006
15. Týč, V. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 5. vydání, Praha: Linde Praha, a.s., 2006

2. ODBORNÉ ČLÁNKY A PRÍSPEVKY V ZBORNÍKOC

1. Bobek, M. *Soudní dvůr Evropských společenství: Komise pro hospodářskou soutěž není soudním dvorem ve smyslu článku 234 SES*. in: *Právní rozhledy*. 9/2005
2. Dumon, F. *Le renvoi préjudiciel* in: *Droit communautaire et droit national*. Semaine de Bruges, 1965
3. Edward, D. *National Courts – the Powerhouse of Community Law*. in: Bell, J., Dashwood, A., Speancer, J., Ward, A., (editors). *The Cambridge Yearbook of European Legal Studies, Volume Five 2002-2003*. Oxford: Hart Publishing, 2004
4. Greenwood, C. *Nationality and the Limits of the Free Movement of Persons in Community Law*. in: *Yearbook of European Law*. Volume 7, 1987
5. Holländer, P. *Kolaps „soudcovského státu“: běží odpočítávání?* in: Hloušek, V., Šimíček, V. *Dělba soudní moci v České republice*. Brno: Politologický ústav, 2004

6. Komárek, J. *"In the Court(s) We Trust?" On the need for hierarchy and differentiation in the preliminary ruling procedure.* in: *European Law Review*. Volume 32, 2007
7. Komárek, J. *Nejvyšší soudy členských států, soudní hierarchie a efektivita soudního systému Evropské unie.* in: Šimíček, V. *Role nejvyšších soudů v evropských ústavních systémech - čas pro změnu?* Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2007
8. Lagrange, M. *SEW.*, 1962
9. Lenaerts, K. *The Unity of European Law and the Overload of the ECJ – the System of Preliminary Rulings Revisited.* in: Pernice, I., Kokott, J., Saunders, Ch. (editors) *The Future of the European Judicial System on a Comparative Perspective.* Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 2006
10. Rasmussen, H. *Remedying the Crumbling EC Judicial System.* in: *Common Market Law Review*. Volume 37. 2000
11. Skouris, W. *Probleme der Vorlage gemäss Art. 177 EWGV aus der Sicht des griechischen Rechts.* in: *15 EuR.*, 1980
12. Šlosarčík, I. *Evropský soudní dvůr a předběžná otázka podle čl. 234 SES.* in: *Projekt Team Europe.* Praha: Institut pro evropskou politiku EUROPEUM, 2005
13. Tichý, L. *Řízení o předběžné otázce před ESD a české soudy: subjekty, předmět a následky.* in: *Ústavní soud ČR: Řízení o předběžné otázce a národní soudy. Sborník příspěvků z konference pořádané Ústavním soudem České republiky v Brně dne 3. prosince 2004.* Praha: Ústavní soud České republiky, 2005

3. ROZHODNUTIA SÚDNEHO DVORA

1. Vec 13/61 *De Geus en Uitdenbogerd v. Bosch and others* [1962] ECR 89
2. Vec 26/62 *Van Gend en Loos v. Administratie der Belastingen* [1963] ECR 3

3. Spojená vec 28/62 až 30/62 *Da Costa en Schaake NV and others v. Administratie der Belastingen* [1963] ECR 61
4. Vec 6/64 *Costa v. ENEL* [1964] ECR 1141
5. Vec 61/65 *Vaassen-Goebbels v. Beambtenfonds voor het Mijnbedrijf* [1966] ECR 377
6. Vec 43/71 *Politi v. Ministero delle finanze* [1971] ECR 1039
7. Vec 36/73 *Nederlandse Spoorwegen v. Minister van Verkeer en Waterstaat* [1973] ECR 1299
8. Vec 43/75 *Defrenne v. Sabena (No. 2)* [1976] ECR 455
9. Vec 107/76 *Hoffmann-La Roche v. Centrafarm* [1977] ECR 957
10. Vec 65/77 *Razanatsimba* [1977] ECR 2229
11. Vec 138/80 *Borker* [1980] ECR 1975
12. Vec 246/80 *Broekmeulen v. Huisarts Registratie Commissie* [1981] ECR 2311
13. Vec 102/81 *Nordsee v. Reederei Mond* [1982] ECR 1095
14. Vec 283/81 *CILFIT v. Ministero della Sanità* [1982] ECR 3415
15. Vec 14/83 *Von Colson and Kamann* [1984] ECR 1891
16. Vec 174/84 *Bulk Oil v. Sun International* [1986] ECR 559
17. Vec 318/85 *Greis Unterweger* [1986] ECR 955
18. Vec 338/85 *Pardini v. Ministero del commercio con l'estero* [1988] ECR 2041
19. Vec 14/86 *Pretore di Salò* [1987] ECR 2545
20. Vec 109/88 *Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund i Danmark v. Dansk Arbejdsgiverforening, acting on behalf of Danfoss* [1989] ECR 3199
21. Spojená vec C-100/89 až C-101/89 *Kaefer and Procacci v. French State* [1990] ECR I-4647
22. Vec C-298/89 *Gibraltar v. Council* [1993] ECR I-3605
23. Vec C-355/89 *Department of Health and Social Security v. Barr and Montrose Holdings* [1991] ECR I-3479
24. Vec C-6/90 *Francovich and Bonifaci* [1991] ECR I-5357

25. Vec C-163/90 *Administration des douanes et droits indirects v. Legros and others* [1992] ECR I-4625
26. Vec C-166/91 *Bauer v. Conseil national de l'ordre des architectes* [1992] ECR I-2797
27. Vec C-24/92 *Corbiau v. Administration des contributions* [1993] ECR I-1277
28. Vec C-393/92 *Gemeente Almelo and others v. Energiebedrijf IJsselmij* [1994] ECR I-1477
29. Vec C-18/93 *Corsica Ferries v. Corpo dei piloti del porto di Genova* [1994] ECR I-1783
30. Vec C-428/93 *Monin Automobiles* [1994] ECR I-1707
31. Vec C-111/94 *Job Centre* [1995] ECR I-3361
32. Vec C-337/95 *Parfums Christian Dior v. Evora* [1997] ECR I-6013
33. Vec C-54/96 *Dorsch Consult Ingenieurgesellschaft v. Bundesbaugesellschaft Berlin* [1997] ECR I-4961
34. Spojená vec C-69/96 až C-79/96 *Garofalo and others v. Ministero della Sanità and USL n° 58 di Palermo* [1997] ECR I-5603
35. Vec C-103/97 *Köllensperger and Atzwanger* [1999] ECR I-551
36. Vec C-134/97 *Victoria Film* [1998] ECR I-7023
37. Spojená vec C-110/98 až C-147/98 *Gabalfrisa and others* [2000] ECR I-1577
38. Vec C-195/98 *Österreichischer Gewerkschaftsbund* [2000] ECR I-10497
39. Vec C-407/98 *Abrahamsson and Anderson* [2000] ECR I-5539
40. Vec C-178/99 *Salzmann* [2001] ECR I-4421
41. Vec C-17/00 *De Coster* [2001] ECR I-9445
42. Vec C-99/00 *Lyckeskog* [2002] ECR I-4839
43. Vec C-53/03 *Syfait and others* [2005] ECR I-4609
44. Vec C-210/06 *Cartesio* [2008]

4. STANOVISKÁ GENERÁLNYCH ADVOKÁTOV SÚDNEHO DVORA

1. Stanovisko generálneho advokáta Mayrasa vo veci 36/73 *Nederlandse Spoorwegen v. Minister van Verkeer en Waterstaat* [1973] ECR 1299
2. Stanovisko generálneho advokáta Lenza vo veci 109/88 *Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund i Danmark v. Dansk Arbejdsgiverforening, acting on behalf of Danfoss* [1989] ECR 3199
3. Stanovisko generálneho advokáta Tesaura vo veci C-54/96 *Dorsch Consult Ingenieurgesellschaft v. Bundesbaugesellschaft Berlin* [1997] ECR I-4961
4. Stanovisko generálneho advokáta Saggia vo veci C-103/97 *Köllensperger and Atzwanger* [1999] ECR I-551
5. Stanovisko generálneho advokáta Saggia v spojenej veci C-110/98 až C-147/98 *Gabalfrisa and others* [2000] ECR I-1577
6. Stanovisko generálneho advokáta Ruiz-Jarabo Colomera vo veci C-17/00 *De Coster* [2001] ECR I-9445
7. Stanovisko generálneho advokáta Jacobsa vo veci C-53/03 *Syfait and others* [2005] ECR I-4609

5. ROZHODNUTIA ÚSTAVNÉHO SÚDU ČESKEJ REPUBLIKY

1. Uznesenie Ústavného súdu Českej republiky spisová značka III. ÚS 2738/07 zo dňa 24. júla 2008
2. Uznesenie Ústavného súdu Českej republiky spisová značka IV. ÚS 154/08 zo dňa 30. júna 2008
3. Uznesenie Ústavného súdu Českej republiky spisová značka II. ÚS 1009/08 zo dňa 20. januára 2009

6. ROZHODNUTIA EURÓPSKEHO SÚDU PRE ĽUDSKÉ PRÁVA

1. *Vec Pafitis and others v. Greece* [1998] Reports of Judgments and Decisions 1998 (163/1996/782/983)

7. ROZHODNUTIA SÚDOV SPOJENÉHO KRÁĽOVSTVA VEEKEJ BRITÁNIE A SEVERNÉHO ÍRSKA

1. *Vec H. P. Bulmer Ltd. v. J. Bollinger SA* [1974] 2 C.M.L. Reports 91
2. *Vec Re a Holiday in Italy* [1975] 1 C.M.L Reports 184
3. *Vec R. v. The Pharmaceutical Society of Great Britain, ex parte the Association of Pharmaceutical Importers* [1987] 3 C.M.L. Rev. 951

Title of the thesis

Definition of a “court or tribunal” in the preliminary ruling procedure under article 234 EC

RESUMÉ

The concept of “court or tribunal” has gone through a remarkable evolution from its simple definition in the EC Treaty up to the concept of European law. It has been richly expanded in the practice of the European Court of Justice and still remains a focal point of enthusiastic debate; not only among academics, but also among Advocate Generals of the Court and the Court itself, despite the fact that a couple of decades have already passed since the Court tried to determine this concept for the first time.²⁸⁶ While this concept may seem to be simple and clear; in fact it is quite complex and unclear and embraces a number of grey zones.

The ECJ decided to use a functional method when trying to define a “court or tribunal” and therefore it now tests the asking body in every single case; in particular it examines the virtue of the procedure before such a body. Eventually, step by step, the Court established the set of criteria that a “court or tribunal” must fulfil. However, the ECJ was considerably generous when testing the judicial bodies and in the course of time the Court has been free to bow, curve and pardon a number of criteria; e.g. the *inter partes* criterion was proclaimed to

---

²⁸⁶ The Court articulated first five criteria already in 1966 in the case 61/65 *Vaassen-Goebbels v. Beambtenfonds voor het Mijnbedrijf* [1966] ECR 377

be a relative condition,²⁸⁷ the ECJ accepted the preliminary question asked by a body of professional autonomy,²⁸⁸ etc. Also the Court's approach to the bodies performing competition supervision or public procurement supervision lacked a notable portion of transparency (cases *Gabalfrisa*²⁸⁹ and *Syfait*²⁹⁰). In a nut shell: controversial decisions started to increase.

Naturally, critical voices were soon raised, not only from the academics, but also from the Advocates General, whose approach to the asking bodies is generally a little bit stricter and often legally more precise and more consistent than the one of the ECJ. The Court has been upbraided for choosing a way that resulted in a lack of clarity regarding the concept of "court or tribunal" and that it has not come up with a clear definition of a "court or tribunal" yet. The Court has also been criticized for defining a "court or tribunal" in a way too casuistic and ambiguous, as well as for the fact that even after 40 years of effort to determine the concept of "court or tribunal", it remains blurry and unclear. The critics point out that the Court's acceptance of preliminary questions from administrative bodies is easily able to harm the special dialogue between a national court and the ECJ. Last, but not least, the critics claim that too broad a definition of a "court or tribunal" results in an uncontrollable amount of submitted questions and therefore it takes about two years on average for the Court to respond to them. This certainly does not contribute to legal certainty in particular member states. After all, this issue is also dealt with in some reform schemes that adopt a restrictive approach to a "court or tribunal"; however, no agreement on any has yet been reached.

---

²⁸⁷ Case C-54/96 *Dorsch Consult Ingenieurgesellschaft v. Bundesbaugesellschaft Berlin* [1997] ECR I-4961, point 31

²⁸⁸ Case 246/80 *Broekmeulen v. Huisarts Registratie Commissie* [1981] ECR 2311, point 15-17

²⁸⁹ Joined cases C-110/98 to C-147/98 *Gabalfrisa and others* [2000] ECR I-1577

²⁹⁰ Case C-53/03 *Syfait and others* [2005] ECR I-4609

With respect to the above, it is natural that one asks the questions: why doesn't the Court listen to its critics and why doesn't it follow the Advocates General's opinion? Why does the Court often choose to compromise at the expense of legal accuracy and consistency? Considering the fact that the Court consists of experienced and recognized legal authorities, one can hardly suspect the ECJ of ordinary legal dilettantism. We inevitably come to the conclusion that there must be a real persuasive reason, a strong driving motive, which forces the Court to make various definition compromises.

The motive is probably the fact that the Court does not want to allow a situation in which it would not have a chance to respond to a preliminary question submitted by a body which may not fulfil all the criteria set for a "court or tribunal", but which decides on the communitarian rights of individuals in the last instance and for which there is no possibility of remedy against such a body's decision. Therefore the ECJ, from time to time, closes its eyes a bit and accepts preliminary questions even from bodies which do not fully fall within the definition of a "court or tribunal". If the Court would not do so, it might happen that the main objective of the preliminary ruling procedure, which is the uniform application and interpretation of the *acquis communautaire*, would not be fulfilled. And this is something that the Court does not want to risk and why it still keeps the back door open.

ZOZNAM KLÍČOVÝCH SLOV

V slovenskom jazyku

súd

členský

štát

V českém jazyce

soud

členský

stát

In the English language

court

tribunal